

ဘာသာပေဒ

ဦးထွန်းမြင့်

M.A:(Ygn.), M.Phil. (London)

□ ဤစာအုပ်ပါ

အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များသည်

တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် အသီးသီး၌

သင်ကြားပို့ချနေသော

စတုတ္ထနှစ် ဝိဇ္ဇာတန်း (မြန်မာစာအထူးပြု) မှ စ၍

ပါ၊ ဒု၊ တ ဝိဇ္ဇာ (ဂုဏ်ထူး) တန်းနှင့်

မဟာဝိဇ္ဇာ (နောက်ဆုံးနှစ်) အတန်းများ၌

သင်ကြားပို့ချလျက် ရှိသော

ဘာသာဗေဒ ခေါင်းစဉ်များနှင့်

အနည်းနှင့်အများ အကျုံးဝင်ပါသည်။

□ ထို့ပြင်

ဤစာအုပ်သည်

ဘာသာဗေဒကို သင်ယူနေရသော

ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအတွက်သာ မက

ဘာသာဗေဒကို ဝါသနာပါသော

ပြင်ပလောကရှိ

စာဖတ်သူများ အတွက်လည်း

တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း

အကူအညီ ပြုနိုင်မည် ဟု

ယုံကြည်ပါသည်။

(စာရေးသူ၏ အမှာ...)

စာမူ ခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၄၀၁၀၆၁ ၀၆၀၈]

မျက်နှာပုံး ခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၄၀၁၂၃၈၀၆၁၁]

ပုံနှိပ်ခြင်း

ပထမအကြိမ်- (၁၉၉၅) ဂျီ၊ အီး၊ စီ (ပညာရေး) သမဝါယမလိမိတက်

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

ဒုတိယအကြိမ်- (၂၀၀၂) မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

တတိယအကြိမ်- (၂၀၀၇) ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

(ဖေဖော်ဝါရီ၊ ၂၀၀၇)

အုပ်ရေ [၁၀၀၀]

မျက်နှာပုံးနှင့် အတွင်းစာသား ပုံနှိပ်သူ

ဒေါ်ခင်အေးမြင့် [၀၅၉၀၁]၊ ရာပြည့်အောင်ဆက်

အမှတ် ၁၉၉၊ လမ်း ၅၀၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်

ရန်ကုန်မြို့။

ထုတ်ဝေသူ

ဒေါ်ခင်အေးမြင့် [၀၃၈၀၁]၊ ရာပြည့်စာပေ

အမှတ် ၃၈၊ ၁၀၉ လမ်း၊ မင်္ဂလာတောင်ညွန့်

ရန်ကုန်မြို့။

စာအုပ်ချုပ်

ကိုမြင့်

မျက်နှာပုံး ပန်းချီ

ပြည့်စုံ ဒီဇိုင်းဖွဲ့သည်။

တန်ဖိုး

၈၀၀၀ ကျပ်

မာတိကာ

- စာရေးသူ၏ အမှာ	၁၃
အခန်း (၁) ဘာသာစကားတို့၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ	၁၅
၁.၁ ဝိသေသလက္ခဏာ သတ်မှတ်ပုံ	၁၅
၁.၂ ဘာသာစကားသည် အသံ	၁၆
၁.၃ ဘာသာစကားသည် အဓိပ္ပာယ်	၁၈
၁.၄ ဘာသာစကားသည် စိတ်ကူးထင်ရာသတ်မှတ်မှု	၂၀
၁.၅ ဘာသာစကားသည် ပြောင်းလဲမှု	၂၄
၁.၆ ဘာသာစကားသည် တိုးပွားမှု	၂၉
၁.၇ ဘာသာစကားသည် ပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားမှု	၃၅
၁.၈ ဘာသာစကားသည် အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှု	၃၉
၁.၉ ဘာသာစကား၏ အချိန် / နေရာ ခြားနိုင်မှု	၄၀
၁.၁၀ ဘာသာစကား၏ ကျွမ်းကျင်မှု	၄၁
၁.၁၁ ဘာသာစကား၏ အလျားလိုက်ဖြစ်မှု	၄၂
၁.၁၂ ဘာသာစကား၏ စနစ်ကျမှု	၄၄
၁.၁၃ ဘာသာစကား၏ ဆင်တူမှု	၅၁
၁.၁၄ ဘာသာစကား၏ ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်မှု	၅၈
၁.၁၅ ဘာသာစကား၏ စံထားချက်များ	၆၀

အခန်း (၂) ဘာသာစကားဖြစ်စဉ်	၆၂
၂.၁ ဘာသာစကား၏ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ်	၆၂
၂.၂ ဘာသာစကားဖြစ်စဉ် အဆင့်များ	၆၃
၂.၃ အဆင့် - ၁ အနက်ဖွဲ့မှု	၆၄
၂.၄ အဆင့် - ၂ သဒ္ဒါသံဖွဲ့မှု	၆၇
၂.၅ အဆင့် - ၃ စကားသံဖွဲ့မှု	၇၁
၂.၆ အဆင့် (၄ - ၈) ပို့ဆောင်မှု၊ ကူးဆက်မှု၊ လက်ခံမှု	၇၄
၂.၇ အဆင့် (၉ - ၁၁) စကားသံ ဖွင့်မှု၊ သဒ္ဒါ ဖွင့်မှု၊ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်မှု	၇၅

အခန်း (၃) ဘာသာစကား အမျိုးအစား ခွဲခြားခြင်း	၇၇
၃.၁ ဘာသာစကား ကွဲပြားပုံ	၇၇
၃.၂ ကွဲပြားမှု အတိုင်းအတာအလိုက် ပြန်လည်စုစည်းပုံ	၇၈
၃.၃ သဒ္ဒါဗေဒအလိုက် မျိုးခွဲခြားခြင်း	၇၉
၃.၄ စကားသံဖွဲ့ပုံအလိုက် မျိုးခွဲခြားခြင်း	၈၀
၃.၅ သဒ္ဒါအလိုက် မျိုးခွဲခြားခြင်း	၈၄
၃.၆ တည်ဆောက်ပုံအလိုက် မျိုးခွဲခြားခြင်း	၈၇
၃.၇ ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား	၈၈
၃.၈ ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား မျိုးကွဲများ	၉၃
၃.၈.၁ ရုပ်သီးကဲ (ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား	၉၄
၃.၈.၂ ရုပ်မှီးကဲ (ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား	၉၄
၃.၈.၃ နေရာရွေး (ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား	၉၅
၃.၈.၄ နေရာမရွေး (ဧကဝဏ္ဏ / တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား	၉၇
၃.၉ ပူးတွဲ ဘာသာစကား	၉၇
၃.၁၀ ရုပ်ပြောင်းဝိဘတ်သွယ် ဘာသာစကား	၉၉
၃.၁၀.၁ ရုပ်ပြောင်းခြင်း နှစ်မျိုး	၁၀၄
၃.၁၀.၂ အတွင်းရုပ်ပြောင်းခြင်း	၁၀၄
၃.၁၀.၃ အပြင်ရုပ်ပြောင်းခြင်း	၁၀၅
၃.၁၁ ကိုယ်တွင်းပြည့် ဘာသာစကား	၁၀၆
၃.၁၂ အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း၏ တိကျမှု အတိုင်းအတာ	၁၀၇

၃.၁၃ တည်ဆောက်ပုံအလိုက် မျိုးခွဲခြင်းနှင့် ဘာသာဗေဒအမြင် ၁၀၈

အခန်း (၄) အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှု ၁၁၀

- ၄.၁ အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှု အစ ၁၁၀
- ၄.၂ အဓိပ္ပာယ်သည် အရာဝတ္ထု ၁၁၀
- ၄.၃ အဓိပ္ပာယ်သည် စိတ်ကူး ၁၁၃
- ၄.၄ အတ္ထုဗေဒ ဟူသော ဝေါဟာရ ၁၁၆
- ၄.၅ အတ္ထုဗေဒ အစ ၁၁၇
- ၄.၆ အတ္ထုဗေဒ ဝါဒများ ၁၁၈
- ၄.၇ စိတ်ဝါဒ ၁၁၉
- ၄.၇.၁ ဘာသာဗေဒ သင်္ကေတ ၁၂၁
- ၄.၇.၂ ဘာသာဗေဒသင်္ကေတ၏ အခြေခံမူ ၁၂၄
- ၄.၇.၃ ဝေဖန်မှုများ ၁၂၆
- ၄.၈ အမူအရာဝါဒ ၁၂၇
- ၄.၉ အခြေအနေဝါဒ ၁၃၄
- ၄.၉.၁ စကားသံ ဖွဲ့ပုံအဆင့် ၁၃၈
- ၄.၉.၂ ဝေါဟာရအဆင့် ၁၄၀
- ၄.၉.၃ သဒ္ဒါအဆင့် ၁၄၁
- ၄.၉.၄ အခြေအနေအဆင့် ၁၄၄

အခန်း (၅) အစဉ်အလာသဒ္ဒါ ၁၄၆

- ၅.၁ ဘာသာစကားနှင့် သဒ္ဒါ ၁၄၆
- ၅.၂ သဒ္ဒါလေ့လာမှု ၁၄၇
- ၅.၃ အစဉ်အလာသဒ္ဒါ လေ့လာမှု ၁၄၇
- ၅.၄ အစဉ်အလာသဒ္ဒါ၏ ထင်ရှားသည့် လက္ခဏာများ ၁၄၈
- ၅.၄.၁ အပြောဘာသာစကားကို အခြေမခံ၊ အရေးဘာသာစကားကို အခြေခံပုံ ၁၄၉
- ၅.၄.၂ တခြားသဒ္ဒါကို ပုံစံပြုပုံ ၁၅၀
- ၅.၄.၃ အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေခံ၍ သတ်မှတ်ပုံ ၁၅၅
- ၅.၄.၄ မလိုအပ်သည့် ညွှန်ကြားမှုပေးပုံ ၁၆၁

၅.၄.၅	အမှား / အမှန်ကို ပေတံပြုပုံ	၁၆၄
၅.၄.၆	အဆင့်ချင်း ထပ်ပုံ	၁၆၆
၅.၅	အစဉ်အလာသဒ္ဒါကို ဝေဖန်ခြင်း	၁၆၇
၅.၆	အစဉ်အလာသဒ္ဒါ၏ အားကောင်းချက်များ	၁၆၉
အခန်း (၆)	ခေတ်သစ်သဒ္ဒါ	၁၇၁
၆.၁	ခေတ်သစ်သဒ္ဒါ ဟူသော ဝေါဟာရ	၁၇၁
၆.၂	သရုပ်ဖော်သဒ္ဒါနည်းနှင့် အဖွဲ့သဒ္ဒါနည်း	၁၇၁
၆.၃	သရုပ်ဖော်သဒ္ဒါ၏ ထင်ရှားသည့် လက္ခဏာများ	၁၇၂
၆.၃.၁	အစမ်းသပ်ခံနိုင်ပုံ	၁၇၂
၆.၃.၂	အရှိကို အရှိအတိုင်း ကြည့်ပုံ	၁၇၆
၆.၃.၃	အရေးဘာသာစကားထက် အပြောဘာသာစကားကို အခြေခံပုံ	၁၈၀
၆.၃.၄	သင့် မသင့်ထက် သုံး မသုံးကို ဦးစားပေးပုံ	၁၈၅
၆.၃.၅	အဆင့်ခွဲ၍ ဖော်ထုတ်ပုံ	၁၉၀
၆.၃.၆	လက်ခံနိုင်မှု / လက်မခံနိုင်မှုပေါ် အခြေခံပုံ	၂၀၃
၆.၄	သရုပ်ဖော် / အဖွဲ့သဒ္ဒါကို ဝေဖန်ခြင်း	၂၀၃
အခန်း (၇)	ဘာသာဗေဒနှင့် သံဒ္ဒါ	၂၀၆
၇.၁	သဒ္ဒါနှင့် သာမန်ဖွင့်ဆိုချက် အချို့	၂၀၆
၇.၂	ဘာသာဗေဒ၏ သဒ္ဒါဖွင့်ဆိုချက် အချို့	၂၁၁
၇.၃	သဒ္ဒါ ဖော်ထုတ်ပုံ	၂၁၂
၇.၄	စကားလုံး ဖွဲ့မှု	၂၁၄
၇.၅	စကားလုံး ပွားမှု	၂၁၈
၇.၅.၁	အဆက်ထည့် စနစ်	၂၁၉
၇.၅.၂	အဆက်	၂၂၀
၇.၅.၃	အဆက် အမျိုးအစား	၂၂၁
၇.၅.၄	ရှေ့ဆက်	၂၂၁
၇.၅.၅	ကြားဆက်	၂၂၂
၇.၅.၆	နောက်ဆက်	၂၂၃

၇.၆	အဆက်ထည့် စနစ်ဖြင့် စကားလုံးပွားပုံ	၂၂၄
၇.၇	နှစ်ထပ်ပြု စနစ်ဖြင့် စကားလုံးပွားပုံ	၂၂၉
၇.၈	အဆက်ထည့် နှစ်ထပ်ပြု စနစ်တို့ဖြင့် စကားလုံးပွားပုံ	၂၃၂
၇.၉	မျိုးပြောင်း စကားလုံးပွားမှု	၂၃၃
၇.၁၀	နှစ်ထပ်ပြု မျိုးပြောင်း စကားလုံးပွားပုံ	၂၄၆
၇.၁၁	အဆက်ထည့် နှစ်ထပ် မျိုးပြောင်း စကားလုံးပွားပုံ	၂၅၀
၇.၁၂	မျိုးတူ စကားလုံးပွားမှု	၂၅၂
၇.၁၃	အဆက်ထည့် မျိုးတူ စကားလုံးပွားပုံ	၂၅၂
၇.၁၄	ရုပ်ပြောင်းမှု	၂၅၈
၇.၁၅	ဝါကျဖွဲ့ပုံ	၂၆၄
၇.၁၆	နေရာ ဆက်စပ်မှု	၂၆၅
၇.၁၇	ပူးပေါင်း ဆက်စပ်မှု	၂၇၀
၇.၁၈	အစားထိုး ဆက်စပ်မှု	၂၇၄

အခန်း (၈)	အခြေခံသဒ္ဒါယူနစ်များ	၂၇၈
၈.၁	ဝါစဉ်၍ အဆင့်အတန်းခွဲပုံ	၂၇၈
၈.၂	ရုပ်ရင်း	၂၈၁
၈.၃	ရုပ်ရင်း ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်များ	၂၈၂
၈.၃.၁	ရုပ်ရင်း ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက် - ၁	၂၈၂
၈.၃.၂	ရုပ်ရင်း ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက် - ၂	၂၈၅
၈.၃.၃	ရုပ်ရင်း ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက် - ၃	၂၈၇
၈.၃.၄	ရုပ်ရင်း ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက် - ၄	၂၈၉
၈.၄	ရုပ်ရင်းတို့၏ လက္ခဏာများ	၂၈၉
၈.၅	ရုပ်ရင်းတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး	၂၉၂
၈.၆	ရုပ်ရင်း အမျိုးအစား ခွဲခြား	၂၉၄
၈.၆.၁	ရုပ်သီး ရုပ်ရင်း	၂၉၄
၈.၆.၂	ရုပ်မှီး ရုပ်ရင်း	၂၉၅
၈.၆.၃	ရင်းမြစ် ရုပ်ရင်း	၂၉၆
၈.၆.၄	အဆက်	၃၀၀
၈.၆.၅	ပင်မ	၃၀၀

၈.၇	ရုပ်ရင်း မျိုးပြား	၃၀၂
၈.၈	ရုပ်ရင်း မျိုးပြား ပြဿနာ	၃၀၆
၈.၉	စကားလုံး ဟူသော ဝေါဟာရ	၃၀၈
၈.၁၀	ကိုယ်စားပြု စကားလုံးများ	၃၀၉
၈.၁၀.၁	သတ်ပုံ စကားလုံး	၃၀၉
၈.၁၀.၂	အသံ စကားလုံး	၃၁၀
၈.၁၀.၃	သဒ္ဒါ စကားလုံး	၃၁၁
၈.၁၀.၄	စကားလုံးတို့၏ အချိုးမညီမှု	၃၁၂
၈.၁၁	စကားလုံး သတ်မှတ်ခြင်း	၃၁၃
၈.၁၂	စကားသံ စံထားချက် အမျိုးမျိုးဖြင့် စကားလုံး သတ်မှတ်ပုံ	၃၁၄
၈.၁၂.၁	ဖိသံကို အခြေခံ၍ စကားလုံး သတ်မှတ်ပုံ	၃၁၄
၈.၁၂.၂	ပုဒ်စပ်ပိတ်မှုကို အခြေခံ၍ စကားလုံး သတ်မှတ်ပုံ	၃၁၆
၈.၁၃	သဒ္ဒါစံထားချက် အမျိုးမျိုးဖြင့် စကားလုံး သတ်မှတ်ပုံ	၃၁၉
၈.၁၃.၁	ဗလွန်ဖိ၏ စကားလုံး သတ်မှတ်ချက်	၃၁၉
၈.၁၃.၂	အတွင်းတည်ငြိမ်မှု စံထားချက်	၃၂၁
၈.၁၃.၃	နေရာရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု စံထားချက်	၃၂၇
၈.၁၄	စကားလုံး အမျိုးအစား ခွဲခြင်း	၃၃၃
၈.၁၄.၁	စကားလုံးရိုးရိုး	၃၃၃
၈.၁၄.၂	စကားလုံးရော	၃၃၄
၈.၁၄.၃	စကားပေါင်း	၃၃၅
	ညှိနှိုင်းကိုးကားသော ကျမ်းစာရင်း	၃၃၇

စာရေးသူ၏အမှာ

ဘာသာဗေဒနှင့် သဒ္ဒါဗေဒပညာရပ်များကို ၁၉၆၅ ၆၆ စာသင်နှစ်လောက်က စတင်၍ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန မြန်မာစာအထူးပြု စတုတ္ထနှစ် ဝိဇ္ဇာတန်းနှင့် မဟာဝိဇ္ဇာ (နောက်ဆုံးနှစ်) တို့၌ သင်ကြားပို့ချခဲ့ပါသည်။ ထို့ နောက် ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်၊ တတိယနှစ် ဝိဇ္ဇာနှင့် မဟာဝိဇ္ဇာ အရည်အချင်းစစ် - ၂ သင်တန်းများ၌လည်း သင်ကြားပို့ချလာခဲ့သည်။ ယခုဆိုလျှင် ဘာသာဗေဒ၊ သဒ္ဒါဗေဒပညာရပ်ကို သင်ကြားပို့ချလာခဲ့သည့် သက်တမ်းမှာ အနှစ် (၃၀) နီးပါး ရှိခဲ့ပါပြီ။ ဘာသာဗေဒနှင့် ပတ်သက်၍ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနမှ ဆရာ ဆရာမတချို့ စုပေါင်းရေးခဲ့သည့် စာပေးစာယူ စတုတ္ထနှစ် သင်တန်းအတွက် 'ဘာသာဗေဒ ပို့ချချက်' စာအုပ်နှင့် ဦးဖေမောင်တင်နှင့် အမ်စထရောင်းတို့ ရေးခဲ့၍ ဦးရွှေသွင် ဘာသာပြန်ခဲ့သော 'မြန်မာသဒ္ဒါဗေဒ ဖတ်စာအုပ် (၂) အုပ်မျှသာ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ် အဖြစ် ရှိပါသေးသည်။ ထိုစာအုပ် (၂) အုပ်မှအပ နောက်ထပ် ဘာသာဗေဒ၊ သဒ္ဒါဗေဒ စာအုပ် ဟူ၍ မထွက်ခဲ့သေးပါ။

စာရေးသူအနေနှင့်လည်း ပြင်ပစာပေလောကရှိ မဂ္ဂဇင်းဂျာနယ်များ၌ လည်းကောင်း၊ တက္ကသိုလ်ထုတ် ပညာပဒေသာ မဂ္ဂဇင်းနှင့် တက္ကသိုလ် သုတေသန စာစောင်တို့၌ လည်းကောင်း ဘာသာဗေဒ၊ သဒ္ဒါဗေဒ ဆောင်းပါးများကိုသာ အလျဉ်းသင့်သလို ရေးသားပုံနှိပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ် တစ်စောင်တစ်ဖွဲ့အဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း မရှိသေးပါ။ ၁၉၇၈ - ၇၉ ခုနှစ်အတွင်း မန္တလေးတက္ကသိုလ်၌ အမှုထမ်းစဉ် ဘာသာဗေဒစာအုပ် (၁) အုပ်နှင့် သဒ္ဒါဗေဒစာအုပ် (၁) အုပ် ထုတ်ဝေရန် အားထုတ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အကြောင်းအမျိုးမျိုး၊ အခြေအနေအရပ်ရပ် ညီညွတ်မှုမရှိခဲ့၍ မထုတ်ဝေဖြစ်ခဲ့ပါ။ ယခုမှပင် ထိုစာအုပ် (၂) အုပ်အနက် ဘာသာဗေဒ စာအုပ်ကို လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် (၃၀) ကျော်မှ ရခဲ့သော

ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

သင်ကြားမှု အတွေ့အကြုံ၊ ဆည်းပူးမှု အမှတ်အသားတို့ကို အသုံးပြု မွမ်းမံ၍ ထုတ်ဝေရပါသည်။

ဤစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်များသည် တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် အသီးသီး၌ သင်ကြားပို့ချနေသော စတုတ္ထနှစ် ဝိဇ္ဇာတန်း (မြန်မာစာ အထူးပြု) မှစ၍ ပါ၊ ဒု၊ တ ဝိဇ္ဇာ (ဂုဏ်ထူး) တန်းနှင့် မဟာဝိဇ္ဇာ (နောက်ဆုံးနှစ်) အတန်းများ၌ သင်ကြားပို့ချလျက်ရှိသော ဘာသာဗေဒ ခေါင်းစဉ်များနှင့် အနည်းနှင့် အများ အကျုံးဝင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤစာအုပ်သည် ဘာသာဗေဒကို သင်ယူနေရသော ကျောင်းသူကျောင်းသားများ အတွက်သာမက ဘာသာဗေဒကို ဝါသနာပါသော ပြင်ပလောကရှိ စာဖတ်သူများအတွက်လည်း တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းအကူအညီ ပြုနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ဤယုံကြည်ချက်နှင့်အတူ ဤစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေရပါသည်။

ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်း၍ အစစ အကူအညီပေးသော ပါမောက္ခချုပ် ဆရာကြီး ဒေါက်တာထွန်းမောင် (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)၊ ဦးအောင်ဇော်ကထိက မြန်မာစာဌာန၊ ဒါရိုက်တာ အတွင်းရေးမှူး ဂျီ၊ အီး၊ စီ (ပညာရေး) သမဝါယမလိမ္မိတက် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တို့နှင့်တကွ အဘက်ဘက်မှ အနည်းနှင့်အများ ဝိုင်းဝန်း ကူညီ အားပေးကြသူတို့အား အထူး ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

ဦးထွန်းမြင့်
တွဲဖက်ပါမောက္ခ (ဌာနမှူး)
မြန်မာစာဌာန၊ နိုင်ငံခြားဘာသာသိပ္ပံ
ရန်ကုန်မြို့

အခန်း (၁)

ဘာသာစကားတို့၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ

၁.၁ ဝိသေသလက္ခဏာ သတ်မှတ်ပုံ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် တချို့က ဘာသာစကားပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်ဟု လည်းကောင်း၊ တချို့က ၄၀၀၀ ကျော်ဟု လည်းကောင်း၊ တချို့က ၅၀၀၀ ကျော်ဟု လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ဆိုကြသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုး ပြောသော ဘာသာစကားနှင့် အခြား လူမျိုးတစ်မျိုး ပြောသော ဘာသာစကားသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခုလည်း မတူ။ ထို့ကြောင့် လူမျိုးတစ်မျိုး ပြောသော စကားကို တခြား လူမျိုးတစ်မျိုးက နားမလည်နိုင်၊ ပြန်မပြောနိုင်ဟု ဆိုကြသည်။ မတူပုံကို ကြည့်လျှင် စကားသံဖွဲ့ပုံချင်း၊ စကားလုံးဖွဲ့ပုံချင်း၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံချင်း၊ ဝိဘတ်သွယ်ပုံချင်း တို့၌သာ မတူသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သို့ရာတွင် ဘာသာစကား အားလုံးကို စုစည်း၍ သိပ္ပံနည်းကျကျ လေ့လာကြည့်လျှင် တစ်ခုနှင့် တစ်ခုသည် အပြောင်းအလဲ သဘော၌သာ ကွဲ၍ အခြေခံသဘော၌ တူကြောင်းကို တွေ့နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ဗျည်း^၁၊ သရ^၂ စသည် စကားသံ^၃ ရှိသည်။ စကားလုံး^၄၊ ပုဒ်^၅၊ ဝါကျ^၆ စသည်တို့ ရှိသည်။ လူတစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးအတွက် ဆက်သွယ်မှုကြားခံ^၇ အဖြစ် အသုံးပြုမှုချင်းလည်း တူသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားတို့တွင် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အခြေခံ၌ တူသော ဝိသေသလက္ခဏာများ ရှိကြောင်းကို သက်သေ

၁။ language	၅။ inflection	၉။ word
၂။ phonology	၆။ consonant	၁၀။ phrase
၃။ morphology	၇။ vowel	၁၁။ sentence
၄။ syntax	၈။ speech sound	၁၂။ medium of communication

အထောက်အထားများနှင့် ဖော်ပြကြသည်။ ထိုသို့ ပြကြရာ တချို့က ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ဝိသေသလက္ခဏာ (၄) ခု ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ တချို့က (၇) ခု ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ တချို့က (၁၁) ခု ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ အားလုံးကို ခြုံ၍ လေ့လာကြည့်လျှင် ဝိသေသလက္ခဏာ (၁၃) ခုကို တွေ့ရပါမည်။

၁.၂ ဘာသာစကားသည် အသံ

ဘာသာစကား၏ အခြေခံသည် အသံဖြစ်သည် နှာ ထင်ရှားပါသည်။ အသံဆိုရာ၌ စကားသံကို ဆိုလိုပါသည်။ လူတို့သည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ဆက်သွယ်ရာ၌ စကားသံကို အသုံးပြု၍ ပြောကြသည်။ နားထောင်ကြသည်။ ပြောမှုနှင့် ကြားမှုသည် စကားသံပေါ်၌ အခြေခံ၍ ဖြစ်လာသည်။ စကားသံအပြင် အသုံးပြုသည့် လူတို့၏ ဆက်သွယ်မှုကြားခံလည်း အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ရှိသည့် အနက် အရေးအသားစနစ်^၁သည် ထင်ရှားထက်မြက်သော ဆက်သွယ်မှု ကြားခံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အရေးအသားစနစ် အသုံးပြုသည့် ဆက်သွယ်မှု ကြားခံကို အရေးဘာသာစကား^၂ဟု ခေါ်သည်။ မည်သို့ပင် ထက်မြက်စေကာမူ အရေးဘာသာစကားသည် မူလ^၃မဟုတ်၊ တစ်ဆင့်ခံ^၄သာ ဖြစ်သည်။ မူလမှာ အပြောဘာသာစကား^၅သာ ဖြစ်သည်။

လူသည် မွေးဖွားပြီးနောက် စကားပြောဖို့ အရွယ်ရောက်သည်နှင့် စကားကို စပြောပါသည်။ စကား တတ်မြောက်ပြီး၍ စာသင်ချိန်ရောက်မှသာ အရေး၊ အဖတ်ကို သင်ယူသည်။ ထို့ကြောင့် အပြောသည် မူလ၊ အရေးသည် တစ်ဆင့်ခံဟု ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆွံ့အသူနှင့် ပါးစပ်အင်္ဂါ ချို့ယွင်းသူတို့မှအပ လူတိုင်း စကားပြောတတ်သည်။ စာမတတ်သူတို့မှာ အမြောက်အမြား ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း မမြင့်မားသေးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အချို့၌ အရေးဘာသာစကား မရှိသေးသည်ကို တွေ့နိုင်သော်လည်း အပြောဘာသာစကား မရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမျိုး ဟူ၍ မတွေ့နိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ အရေးဘာသာစကား မည်မျှပင် အဆင့်အတန်းမြင့်၍ မည်မျှပင် တိုးတက် ထွန်းကားနေစေကာမူ အပြော ဘာသာစကားကဲ့သို့ ကျယ်ဝန်း ထက်မြက်မှု မရှိဟု ဆိုသင့်သည်။ စင်စစ် အရေးအသား စနစ်သည် နားနှင့်သာ ကြား

၁။ writing system ၃။ primary ၅။ spoken language
 ၂။ written language ၄။ secondary

နိုင်သော စကားသံကို မျက်စိနှင့်လည်း မြင်နိုင်အောင် တီထွင်ထားသည့် တီထွင်ချက်မျှသာ ဖြစ်လေသည်။ အရေးအသား စနစ်ကို တီထွင်ထားသည့် အခြားအကြောင်းတစ်ခုမှာ အပြောစကားကို ကြာရှည်စွာ မှတ်သား 'ထိန်းသိမ်းနိုင်အောင် တီထွင်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်ရာသည်။ အပြော ဘာသာစကားကို အစားထိုးရန် ရည်ရွယ်၍ တီထွင်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်တန်ရာချေ။

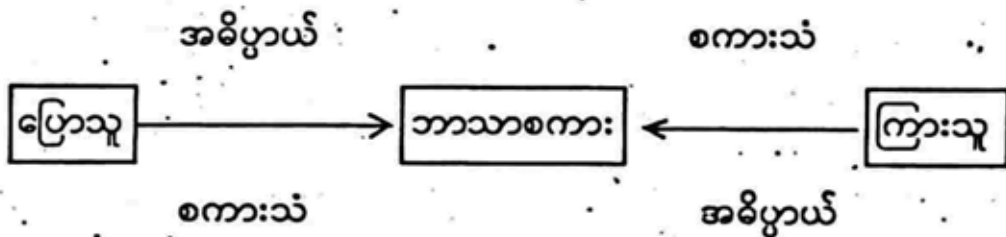
တီထွင်ရာ၌လည်း စကားသံကိုသာ အခြေခံ၍ တီထွင်ထားသည်။ စကားသံကို အခြေခံထားလျက်ကပင် အက္ခရာစု^၁ တို့သည် ထွေပြားလှသော လူတို့၏ စကားသံကို ခြုံငုံ၍သာလျှင် ကိုယ်စားပြုနိုင်သည်။ စကားသံတိုင်းကို တစ်ခုချင်းလိုက်၍ အတိအကျ ကိုယ်စားပြုနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ဥပမာ - ရောမအက္ခရာစု^၂ ကို ဂျာမန်^၃ ကလည်း သုံးသည်။ ပြင်သစ်^၄ ကလည်း သုံးသည်။ အင်္ဂလိပ်^၅ ကလည်း သုံးသည်။ ရောမအက္ခရာ k သည် ဂျာမန်စကားရှိ / k / (က်) သံရင်း^၆ ကိုလည်း ကိုယ်စားပြုသည်။ ပြင်သစ်စကားရှိ / k / (က်) သံရင်းကိုလည်း ကိုယ်စားပြုသည်။ အင်္ဂလိပ်စကားရှိ / k / (က်) သံရင်းကိုလည်း ကိုယ်စားပြုသည်။ သို့ရာတွင် သဒ္ဒဗေဒ^၇ သဘောအရ ဂျာမန် / k / (က်) သံရင်း၊ ပြင်သစ် / k / (က်) သံရင်းနှင့် အင်္ဂလိပ် / k / (က်) သံရင်းတို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြပေ။ ထိုသို့ မျိုးကွဲဘာသာစကားတို့၌ ရှိသည့် သံရင်းတို့ကို မဆိုထားဘိ၊ ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကို ပြောသည့် လူနှစ်ယောက်သည်ပင်လျှင် သံရင်းတစ်ခုကို တစ်ယောက် တစ်လှည့်စီ အသံထွက်လျှင် သံရင်းတစ်မျိုးစီ ထွေပြားသွားသည်။ နောက်ဆုံး ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကို ပြောသည့် လူနှစ်ယောက်ကို မဆိုထားဘိ၊ လူတစ်ယောက်တည်းပင်လျှင် သံရင်းတစ်ခုကို နှစ်ကြိမ်ထွက်လျှင် နှစ်မျိုး ထွေပြားသည်။ သုံးကြိမ်ထွက်လျှင် သုံးမျိုး ထွေပြားနိုင်သည်။ အကြိမ်တစ်ရာ ထွက်လျှင် အမျိုးတစ်ရာ ထွေပြားသွားသည်ဟု သဒ္ဒဗေဒ က ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရေးစနစ်သည် မည်သို့ပင် တိုးတက်စေကာမူ အသံကို မိအောင် မလိုက်နိုင်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ထိုမျှမက အရေးအသားစနစ် မလိုက်နိုင်သည့် အချက်တစ်ခု ရှိသေးသည်။ အပြောဘာသာစကားတွင် အခြေအနေကို လိုက်၍ အသံထွက်ရသည်။ ဥပမာ -

သူတို့ လာကြမှာ

၁။ letter / alphabet	၄။ French	၇။ Phonetics
၂။ Roman alphabet	၅။ English	
၃။ German	၆။ phoneme	

ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

ဘာသာစကားတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မှုအတွက် ပြောသူနှင့် ကြားသူတို့ ဆုံစည်းသည့် အခြေအနေတစ်ရပ် ရှိရမည်ဟု ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအဆိုကို ပုံစံဖြင့် ရှင်းရလျှင် တစ်ယောက်ယောက်က "ကျွန်တော် ဝမ်းသာတယ်" ဟု ပြောလိုက်ရာတွင် ပြောသူသည် စိတ်ထဲ၌ ဖြစ်နေသော ခံစားမှုတစ်ခုကို အသံအဖြစ် ပြောင်း၍ ပြောလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြောသူ၏ အသံသည် ကြားသူထံသို့ ရောက်သွားသည်။ ကြားသူကလည်း အသံကို ကြားလိုက်ရပြီးနောက် အသံနှင့်အတူ ဆက်စပ်ပါလာသည့် ပြောသူ၏ ခံစားမှုကို နားလည်လိုက်ပေသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ပြောသူသည် ပြောချင်သည့် အဓိပ္ပာယ်ကို အသံဖြစ်အောင် ပြောင်း၍ ပြောလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကြားသူကလည်း ကြားရသည့် အသံကို အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်အောင် ပြောင်း၍ နားလည်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြောသူက နားလည်စေချင်သည့်အတိုင်း ကြားသူက နားလည်လိုက်သဖြင့် ပြောသူနှင့် ကြားသူ နှစ်ယောက်အကြားတွင် ဘာသာစကား ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ သည်။ ဖြစ်စဉ် ကို ပုံဆွဲပြရလျှင် အောက်ပါအတိုင်း ပြုရပါမည်။

ပုံစံအရဆိုလျှင် ပြောသူသည် အဓိပ္ပာယ်ကို အသံဖြစ်အောင် ပြောင်းပေးသည်။ ကြားသူသည် အသံကို အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်အောင် ပြောင်းယူသည်။ ပြောသူ၏ လုပ်ရပ်နှင့် ကြားသူ၏ လုပ်ရပ်မှာ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ပြောသူက နားလည်စေချင်သည့် အချက်ကို ကြားသူက နားလည်နိုင်သည့်အတွက် ပြောသူနှင့် ကြားသူတို့ကြား၌ ဘာသာစကား ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုရမည်။ ဖြစ်လာသည့် ဘာသာစကားသည် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လေသည်။

အချုပ် ဆိုရလျှင် ဘာသာစကားတွင် အဓိပ္ပာယ် ရှိခြင်းသည် အဓိက အကျဆုံး လက္ခဏာရပ် ဖြစ်သည်။ မည်သည့် ဘာသာစကား၌မဆို သူ့နည်းနှင့်သူ့ အဓိပ္ပာယ် ရှိကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် မရှိသော ဘာသာစကား ဟူ၍ မည်သည့်အခါ၊ မည်သည့်နေရာ၌မျှ မရှိနိုင်ချေ။

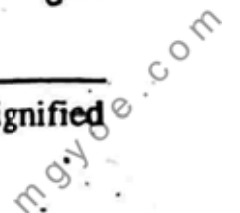
၁။ process

၁.၄ ဘာသာစကားသည် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်မှု

ဘာသာစကား၏ အခြေခံသည် အသံဖြစ်သည်။ ယင်းအသံများကို လူတို့က သင်္ကေတပြု၍ သုံးကြသည်။ အသံကို သင်္ကေတ ပြုထားသောကြောင့် ဘာသာစကားသည် အသံသင်္ကေတစနစ်^၁ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် သူ့အသံသင်္ကေတ စနစ်နှင့် သူ ရှိသည်။ လူတို့သည် အသံသင်္ကေတတို့ကို သုံး၍ မိမိတို့ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ အတွေ့အကြုံတို့ကို လည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျက်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ခံစားမှုကို လည်းကောင်း အညွှန်းပြုကြသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် လူတို့သည် အသံသင်္ကေတများထဲ၌ မိမိတို့ ဆိုလိုချင်သည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ထည့်ကြသည်။ ထိုသို့ ထည့်၍ အသံသင်္ကေတများဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း၊ အတွေ့အကြုံ စသည်တို့ကို အညွှန်းပြု၍ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် အဆက်အသွယ် ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကား၏ အခြေခံ အစိတ်အပိုင်းတို့သည် အသံသင်္ကေတများ ဖြစ်သည်။ အသံသင်္ကေတတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အသံသင်္ကေတနှင့် အဓိပ္ပာယ်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တိကျသော တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်မှုမျိုး မရှိချေ။ စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော သတ်မှတ်ချက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ အသံသင်္ကေတ အထဲ၌ အဓိပ္ပာယ်ထည့်သွင်း၍ ဘာသာစကားကို တည်ဆောက်ရာတွင် ပြည့်စုံမှု ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူ့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း အားလုံး၊ အတွေ့အကြုံ အားလုံး၊ အဖြစ်အပျက် အားလုံးနှင့် ခံစားမှုအားလုံးကို လူတိုင်း လူတိုင်းသည် အသံ သင်္ကေတများကို အသုံးပြု၍ အသိချင်း ဆက်သွယ်နိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပာယ်နှင့် အသံ သင်္ကေတတို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု တိကျသော တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုမျိုး မရှိ၊ စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။ စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ရာ၌လည်း လူမျိုးအလိုက် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သင်္ကေတများနှင့် ရည်ညွှန်းရာ ရုပ်ဝတ္ထု၊ အဖြစ်အပျက်၊ အတွေ့အကြုံ၊ ခံစားမှု စသည်တို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ပုံသေဆက်စပ်မှုမျိုး မရှိသည်ကို ဆိုလိုပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် အသံ သင်္ကေတဖြစ်သော အညွှန်းပြု^၂ နှင့် အဓိပ္ပာယ် သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံ၊ အဖြစ်အပျက်၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း စသည်တို့ ဖြစ်သော အညွှန်းခံ^၃ တို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုမျိုး မရှိဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

၁။ arbitrariness ၂။ system of vocal symbols ၃။ signifier ၄။ signified

ချက်ရာ၊ ပြုတ်ရာ၊ ကြော်ရာ၌ ထည့်ခပ်ရသော အငန်ရည် တစ်မျိုးကို တချို့က ပဲငံပြာရည် ဟု ခေါ်သည်။ တချို့က တရုတ်ငံပြာရည် ဟု ခေါ်သည်။ တချို့က ကြာညို ဟု ခေါ်သည်။ ပဲငံပြာရည်၊ တရုတ်ငံပြာရည် နှင့် ကြာညို တို့မှာ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြသော အသံ သင်္ကေတများ သို့မဟုတ် အညွှန်း ပြုများ ဖြစ်ကြသည်။ အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများသာ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူသော်လည်း ယင်းတို့က ရည်ညွှန်းသော အညွှန်းခံပစ္စည်းမှာ တစ်မျိုးတည်း အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

အသားသွတ်၍ လည်းကောင်း၊ ကြော်ချက်၍ လည်းကောင်း စားနိုင်သော ပဲသီးအရည် တစ်မျိုးကို တချို့က ပုံလုံသီး ဟု ခေါ်သည်။ တချို့က ပဲလင်းမြွေ သီး ဟု ခေါ်သည်။ တချို့က ပဲတောင့်ရှည်သီး ဟု ခေါ်သည်။ ပုံလုံသီး၊ ပဲလင်း မြွေသီး နှင့် ပဲတောင့်ရှည်သီး တို့မှာ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူသော အသံ သင်္ကေတ များ သို့မဟုတ် အညွှန်းပြုများ ဖြစ်သည်။ အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြသော်လည်း ယင်းတို့က ရည်ညွှန်းထားသော အညွှန်းခံ ပစ္စည်းမှာ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သည်။

အိမ်ထောင်ပြုပြီး အမျိုးသမီးကို သက်ဆိုင်ရာ ယောက်ျားဖြစ်သူအတွက် ဇနီး ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ မယား ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ မိန်းမ ဟုလည်း ခေါ်နိုင် သည်။ အိမ်ရှင်မ ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ ဇနီး၊ မယား၊ မိန်းမ နှင့် အိမ်ရှင်မ တို့မှာ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူသော အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ ဖြစ်ကြ သည်။ အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြသော်လည်း ယင်းတို့က ရည်ညွှန်းသော အညွှန်းခံ အမျိုးသမီးမှာ တစ်ယောက်တည်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း၌ပင်လျှင် ဒေသအလိုက်၊ လူ့အဖွဲ့ အစည်းအလိုက်၊ မိမိ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ပတ်သက်သမျှတို့တွင် ရှိသော အခြေ အနေ၊ အဖြစ်အပျက်၊ အတွေ့အကြုံ၊ ခံစားမှုနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း စသည် စသည် တို့ကို အသံ သင်္ကေတတို့ဖြင့် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသည်ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူမျိုး တစ်မျိုးတည်း၌ပင် ထိုသို့ဖြစ်လျှင် လူမျိုးချင်း မတူသည့်အခါ စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်မှုသည် ပို၍ပင် ကွဲပြားထင်ရှားပါမည်။ ပုံစံပြုရလျှင် - အူတတ်၊ ဟောင်တတ်၊ ကိုက်တတ်၊ သခင်ကို ချစ်တတ်သော အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်ဖြစ်သည့် ခြေလေးချောင်း သတ္တဝါတစ်မျိုးကို မြန်မာတို့က ခွေး ဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က dog ဟု ခေါ်သည်။ ဂျပန်က inu ဟု ခေါ်သည်။

ချင်းက ဟု ၁၂ ဟု ခေါ်သည်။ ခွေး၊ dog၊ inu နှင့် ၁၂ တို့မှာ လူမျိုးအလိုက် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူသည့် အသံ သင်္ကေတ/ အညွှန်းပြုများ ဖြစ်ကြသည်။ အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူကြသော်လည်း ယင်းတို့က ရည်ညွှန်းသော တိရစ္ဆာန် အမျိုးအစားမှာမူ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သည်။

နို့စို့အရွယ် ကလေးသူငယ်ကို မြန်မာတို့က ကလေး ဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်က baby/infant ဟု ခေါ်သည်။ ဂျာမန်တို့က kind ဟု ခေါ်သည်။ စပိန်တို့က criature ဟု ခေါ်သည်။ တူရကီတို့က cojuk ဟု ခေါ်သည်။ ကလေး၊ baby/infant, kind, criature နှင့် cojuk တို့မှာ လူမျိုးအလိုက် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူသည့် အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ ဖြစ်ကြသည်။ အသံ သင်္ကေတ / အညွှန်းပြုများ တစ်ခု နှင့် တစ်ခု မတူကြသော်လည်း ယင်းတို့က ရည်ညွှန်းသော နို့စို့အရွယ် ကလေး သူငယ်မှာမူ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူတို့၏ ဘာသာစကား သည် အသံ သင်္ကေတတို့ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို လူမျိုးအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် စိတ်ကူး ထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသည့် စနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအချက်ကို ထောက်လျှင် လူတို့၏ ဘာသာစကားတွင် အခြေအနေ တစ်ခုခုအတွက် လည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျက် တစ်ခုခုအတွက် လည်းကောင်း၊ အတွေ့အကြုံ တစ်ခုခုအတွက် လည်းကောင်း၊ ခံစားမှု တစ်ခုခုအတွက် လည်းကောင်း စကားသံတို့ကို ပြုရာ၌ မည်သည့်စကားသံ သို့မဟုတ် အသံသင်္ကေတမျိုး ပြုလိမ့်မည် ဟူသော အချက်ကို ကြိုတင် တွက်ဆနိုင်မှု မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါ သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အမျိုးသား တစ်ဦးနှင့် အမျိုးသမီး တစ်ဦး နှစ်ယောက် အတူ လမ်းလျှောက်လာသည် ဆိုပါစို့။ လမ်းဘေး တစ်နေရာတွင် နှင်းဆီပန်း များ ပွင့်နေသော နှင်းဆီပင် တစ်ပင်ကို အမျိုးသမီးသည် မြင်လိုက်သဖြင့် ပန်ချင် စိတ် ပေါက်လာသည် ဆိုပါစို့။ ထိုအခါ အမျိုးသမီးသည် သူ နှင်းဆီပန်း ပန်လို ကြောင်းကို -

- နှင်းဆီပန်း ပန်ရရင် ကောင်းမှာပဲ ဟု ပြောချင်လည်း ပြောမည်။
- နှင်းဆီပန်း ခူးပေးပါလား ဟူ၍ ပြောချင်လည်း ပြောမည်။
- နှင်းဆီပန်း ပန်ချင်လိုက်တာ ဟူ၍ ပြောချင်လည်း ပြောမည်။
- နှင်းဆီပန်းနှယ် ပန်ချင်စရာကြီး ဟူ၍ ပြောချင်လည်း ပြောမည်။

၁။ predictability

သည်။ ယင်းတို့သည်လည်း ခံစားမှုအရ ဖြစ်လာသည့် အသံတို့ကို တိုက်ရိုက် လှယ်ယူထားသည့် စကားလုံးများ ဖြစ်ပေရာ အသံသင်္ကေတနှင့် ခံစားမှု (အဓိပ္ပာယ်) တို့မှာ ပုံသေဆက်စပ်မှု ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဘာသာစကားတိုင်းတွင် တကယ့် မြည်သံတို့ကို တိုက်ရိုက် လှယ်ယူထား သည့် မြည်သံစွဲ စကားလုံးများနှင့် အာမေဇိုတ် စကားလုံးတို့ ရှိကြသည်မှာ မှန် သည်။ သို့ရာတွင် -

(၁) မြည်သံစွဲနှင့် အာမေဇိုတ် စကားလုံးတို့၏ အရေအတွက်သည် တခြား အသံသင်္ကေတများနှင့် နှိုင်းစာကြည့်လျှင် မပြောပလောက်သည့် အရေအတွက် မျှသာ ဖြစ်သည်။

(၂) မြည်သံစွဲနှင့် အာမေဇိုတ် စကားလုံးတို့သည် တကယ့်မြည်သံတို့ကို တိုက်ရိုက် လှယ်ယူထားသည် ဆိုသော်လည်း အတိအကျ မဖြစ်နိုင်။ သဘော ပါရုံမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်ထားသည့် အသံသင်္ကေတ နှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့သာ ဖြစ်သည်ဟု ယူရပါမည်။ မြည်သံစွဲ စကားတို့၌လည်း လူမျိုးအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် ကွဲမည်သာ ဖြစ်သည်။ ပုံစံပြရလျှင် အင်္ဂလိပ်က ခွေးဟောင်သံကို bow-wow (ဗောင်း - ဝောင်း) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပြင်သစ် က oua-oua (အူအာ၊ အူအာ) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မြန်မာက ဝုတ်ဝုတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း အညွှန်းခံ တစ်ခုတည်းကို အညွှန်းပြု အမျိုးမျိုးနှင့် သတ်မှတ်ထား သည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သိနိုင်သည်။

(၃) မြည်သံစွဲ စကားလုံးတို့သည် ဘာသာစကားတစ်ခု အတွင်းသို့ ဝင် ရောက်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တခြား စကားသံများနည်းတူ သဒ္ဒဗေဒ သဘော အရ လည်းကောင်း၊ စကားလုံးဖွဲ့ပုံ သဘောအရ လည်းကောင်း ပြောင်းလဲမှု ရှိမည်သာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားများ၌ မြည်သံစွဲနှင့် အာမေဇိုတ် စကားလုံးများ ရှိရုံမျှနှင့် ဘာသာစကားသည် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်မှု ဖြစ်သည် ဟူသော အချက်သည် မမှားယွင်းဟု ယူဆနိုင်သည်။

၁.၅ ဘာသာစကားသည် ပြောင်းလဲမှု

ဘာသာစကား၌ ပြောင်းလဲမှုကို ခုခံသည့် သဘာဝ ရှိသည်။ သို့သော် လွန်ဆန်၍ မရချေ။ ထို့ကြောင့် အချိန်အလိုက်၊ နေရာအလိုက် ပြောင်းလဲသည် သာ ဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ သစ်ပင်၊ တိရစ္ဆာန် စသည်တို့၏ အဆင့်ဆင့်

ပုဂံခေတ်က ခိ / khī / သည် ယခု ချိ / tʃhī// / ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်က ခိန် / -kheī / သည် ယခု ချိန် / -tʃheī / ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်က ဟိ / hi' / သည် ယခု ရှိ / ʃi' / ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်က ကျောင်း / -klōŋ / သည် ယခု ကျောင်း / tʃ`aũ:// / ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်က သု / θu' / သည် ယခု သော / θɔ' / ဖြစ်သည်။

ပုံစံတို့မှာ သတ်ပုံ^၁ ပြောင်းလဲသည့် ပုံစံများ ဖြစ်သည်။ သတ်ပုံကို ပြောသည့် အသံနှင့် အနီးကပ်ဆုံး ဖြစ်အောင် တီထွင်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ ချိ / tʃhī// /၊ ချိန် / -tʃheī /၊ ရှိ / ʃi' /၊ သော / θɔ' / စသည့် စကားလုံးတို့ကို သတ်ပုံအတိုင်း အသံထွက်နေသည်ကို ထောက်လျှင် ပုဂံခေတ်က ရေးခဲ့သော ခိ / khī /၊ ခိန် / -kheī /၊ ဟိ / hi' /၊ ကျောင်း / -klōŋ /၊ သော / θɔ' / စသည့် စကားလုံးတို့ကိုလည်း သတ်ပုံအတိုင်း အသံထွက်ခဲ့ရာသည်ဟု ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်သည်။ အတိအကျ မမှန်သည့်တိုင်အောင် ယနေ့သတ်ပုံကို ကြည့်လျှင် ပုဂံခေတ်က အသံထွက်နှင့် ယနေ့ အသံထွက် မတူနိုင် ဟူသော အချက်ကိုမူ လက်ခံရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

(၂) အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲမှု ဆိုသည်မှာ အချိန်ကာလကို လိုက်၍ စကားလုံးတို့တွင် ရှိသော အဓိပ္ပာယ် တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ တစ်နည်း ဆိုရလျှင် အသံသင်္ကေတတို့ဖြင့် အညွှန်းပြုထားသည့် အညွှန်းခံများ ပြောင်းလာခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

ညံ ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကုန်းဘောင်ခေတ်လောက်က တိတ်ဆိတ်သည်၊ ငြိမ်သက်သည် ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ်၌မူ ညံ ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဆူညံသည် ဟူ၍ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သူငယ်တော် ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပုဂံခေတ်က မင်းညီမင်းသားများနှင့် အတူကစားရသည့် ကစားဖော် ကစားဖက် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်၌မူ သူငယ်တော် ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ နန်းတွင်းရှိ အညစ်အကြေးတို့ကို သုတ်သင် သန့်စင်ပေးရသူ ဟူ၍ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ခုံညား ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကုန်းဘောင်ခေတ်လောက်က ကြောက်ရွံ့သည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်၌မူ ခုံညား ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ခမ်းနားသည်၊ ကြီးကျယ်သည် ဟူ၍ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၁။ orthography

စကားလုံးတို့၏ အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲမှုသည် တစ်ခေတ် ဟောင်း၍ တစ်ခေတ်သစ်လာမှသာ ရှိသည် မဟုတ်ပေ။ မျက်မှောက်ခေတ်ရှိ တိုတောင်းလှသော ကာလအတွင်း၌ပင် ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ယနေ့ လူငယ်တချို့သည် စကားတချို့၏ ပင်ကိုက ရှိနေသော အဓိပ္ပာယ်အပြင် အဓိပ္ပာယ်အသစ် ထည့်၍ ပြောင်းပေးနေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင်-

ဘဲ ကို ပင်ကို အဓိပ္ပာယ်အပြင် ယောက်ျား ဟူသော အဓိပ္ပာယ်အသစ် ထည့်၍ လည်းကောင်း၊ အာလူး ကို ပင်ကိုအဓိပ္ပာယ်အပြင် စကား ဟူသော အဓိပ္ပာယ်အသစ် ထည့်၍ လည်းကောင်း သုံးနေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

(၃) သဒ္ဒါပြောင်းမှု ဆိုသည်မှာ စကားလုံးမှတစ်ဆင့် ပုဒ်ဖွဲ့ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မှတစ်ဆင့် ဝါကျခွဲ ဖွဲ့ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ဝါကျခွဲမှ တစ်ဆင့် ဝါကျ ဖွဲ့ရာ၌ လည်းကောင်း ရှိသော စည်းကမ်းတို့၏ ပြောင်းလဲမှုကို ဆိုလိုပါသည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အသံပြောင်းလဲမှု၊ အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲမှုနှင့် သဒ္ဒါပြောင်းလဲမှု ဟူ၍ ပြောင်းလဲမှုတို့ ရှိရာ သဒ္ဒါပြောင်းလဲမှုကို အနည်းဆုံး တွေ့ရပါသည်။ တွေ့ရာ၌လည်း စကားလုံးမှ တစ်ဆင့် ပုဒ်ဖွဲ့ယူရာ၌သာ တွေ့ရသည်။

သော ဟူသော ဝိဘတ်^၁ သည် ပုဂံခေတ်က နာမ်အထူးပြုဝိဘတ်^၂ အနေနှင့် သာမက ကြိယာအထူးပြုဝိဘတ်^၃ အနေဖြင့် အသုံးပြုခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

- ယုံသော မူ၍
- ဆိုသော မဟုတ်စွာ
- ကြွယ်ဝသော ဖြစ်အံ့သတေး

စသည်ဖြင့် ပုဂံခေတ် ကျောက်စာတချို့၌ တွေ့ရသည်။ ယနေ့ခေတ်၌မူ 'သော' ကို နာမ်အထူးပြု ဝိဘတ်အဖြစ်သာ သုံး၍ ကြိယာအထူးပြု ဝိဘတ်အဖြစ် သုံးသည်ကို လုံးဝ မတွေ့ရတော့ပါ။

၍ ဝိဘတ်ကို ယနေ့ခေတ်၌ ကြိယာဝိဘတ်^၄ အဖြစ်သာ သုံးသော်လည်း ပုဂံခေတ်ကမူ နာမ်ဝိဘတ်^၅ အဖြစ်လည်း သုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

၁။ clause	၄။ adverbilizing particle
၂။ particle	၅။ verb particle
၃။ adjectivizing particle	၆။ verb particle

- လည်၍ မြုပ်၍
- လက်တထောင်၍ ဖြစ်သော
- မြေပုဆစ်၍ ဖြတ်သော

စသည်ဖြင့် ပုဂံကျောက်စာ တချို့၌ တွေ့ရပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ၍ အား နာမ်ဝိဘတ်အဖြစ် သုံးသော အသုံးမျိုးကို လုံးဝ မတွေ့ရတော့ပေ။ ပြောင်းလဲခဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

အသံအရ လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်အရ လည်းကောင်း စကားလုံးတို့ ပြောင်းကြရာတွင် အပြောင်းမြန်၍ ပြောင်းကြိမ်များသည့် စကားလုံးတို့လည်း ရှိသည်။ အပြောင်းနှေး၍ ပြောင်းကြိမ်နည်းသည့် စကားလုံးတို့လည်း ရှိသည်။ အပြောင်းနှေး၍ ပြောင်းကြိမ်နည်းသော စကားလုံးတို့မှာ မင်း၊ ငါ၊ နင်၊ သူ စသည့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် နာမ်စား^၁ များ၊ (၂) နှစ်မှ (၁၀) တစ်ဆယ်အတွင်း အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် ကိန်းပြ^၂ စကားလုံးများ၊ လူ၏ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် နား၊ နှာခေါင်း၊ မျက်စိ၊ လျှာ စသည့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် စကားလုံးများ၊ ရေ၊ နေ၊ သေ၊ နာမည် စသည့် စကားလုံးများ စသည်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဆိုဝိယက် ဘာသာဗေဒပညာရှင် အေ၊ ဘီ၊ ဒိုဂိုပိုစကီး^၃ သည် ဥရောပ^၄ နှင့် အာရှ^၅ တိုက်၌ရှိသော ဘာသာစကားမျိုးပေါင်း (၁၅၀) ၏ သမိုင်းကြောင်းကို လေ့လာကြည့်ဖူးပါသည်။ သူ၏ လေ့လာချက်အရ 'ငါ' နှင့် 'နှစ်' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် စကားလုံးတို့သည် တစ်ခါမျှ ပြောင်းခဲ့ခြင်း မရှိဟု ဆိုပါသည်။ 'သင်' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် စကားလုံးမှာမူ ဘာသာစကား (၁၅၀) အနက် ဘာသာစကား (၂) ခု၌သာ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ခဲ့သည်။ နား ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော စကားလုံးမှာမူ ဘာသာစကား (၁၀) ခု၌သာ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါ သည်။ ယင်းတို့မှာ အပြောင်းနှေး၍ ပြောင်းကြိမ်နည်းသည့် စကားလုံးမျိုး ဖြစ် ပါသည်။ တည်ငြိမ်မှုနည်း၍ အပြောင်းများသည့် စကားလုံးများအနက် ဗေ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် စကားလုံးသည် ဘာသာစကား (၁၅၀) အနက် (၃၅) ခုတွင် ပြောင်းသည်ကို တွေ့ရ၍ မြစ် ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် စကားလုံးမှာမူ ဘာသာစကား (၃၃) ခု၌ ပြောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယောက်ျားကလေး ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် စကားလုံးသည် ဘာသာစကား (၁၅၀) စလုံး၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြောင်းခဲ့ကြောင်း သိရသည်ဟု တင်ပြထားပါသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဘာသာစကားတိုင်း၌

၁။ pronoun ၃။ A. B. Dolgopolsky ၅။ Asia
 ၂။ numeral ၄။ Europe

အသံအရ လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါအရ လည်းကောင်း ပြောင်းလဲမှု ရှိသည် ဟူသော အချက်သည် ဘာသာစကား၏ ထင်ရှားသော လက္ခဏာတစ်ရပ်ဟု ယူဆနိုင် သည်။

၁.၆ ဘာသာစကားသည် တိုးပွားမှု

လူတို့၏ ဘာသာစကားသည် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံနှင့် မတူ၊ တိုးပွားယူနိုင်သည်။ တိရစ္ဆာန်တို့တွင် အချက်ပေးသံ^၁သည် အရေအတွက် အရ လည်းကောင်း၊ အမျိုးအစား အရ လည်းကောင်း ပုံသေ ဖြစ်သည်။ ပုံသေ ဆိုရာ၌ ဆုတ်ယုတ် လျော့နည်းသွားမှုလည်း မရှိ၊ တိုးပွား များပြားမှုလည်း မရှိ။ အချက်ပေးသံ (၁၀) ခု ရှိလျှင် (၁၀) ခု၊ (၁၅) ခု ရှိလျှင် (၁၅) ခု တစ်သမတ် တည်း ရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ လူတို့၏ ဘာသာစကား၌မူ ထိုသို့ မဟုတ်။ စနစ်တစ်ခုခုကို အခြေခံ၍ အရေအတွက်ကို လည်းကောင်း၊ အမျိုးအစားကို လည်း ကောင်း တိုးပွားယူနိုင်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုသို့ တိုးပွားယူနိုင်သောကြောင့် လူတို့၏ ဘာသာစကားသည် အပွင့်စနစ်^၂ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ တိုးပွားယူ ပုံမှာ စနစ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ပုံစံ^၃ တစ်ခုကို အခြေခံ၍ စကားလုံးအသစ်၊ ဝါကျ အသစ် စသည်တို့ကို တိုးပွားယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတိုင်း၌ စနစ် တစ်ခုခု၊ ပုံစံ တစ်ခုခုကို အခြေခံလျက် သံရင်း^၄ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ စကားလုံးများ ပွားယူသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် ဗျည်းသံရင်း^၅ တစ်ခုနှင့် သရသံရင်း^၆ တစ်ခု ပေါင်းစပ်လျှင် စကားလုံးတစ်လုံး ဖြစ်လာနိုင်သည် ကို တွေ့ရသည်။ တစ်ဖန် ဗျည်းတစ်ခုတည်းကိုပင် ပင်တိုင် ထား၍ သရအမျိုးမျိုး နှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် စကားလုံး အမျိုးမျိုး ပွားလာနိုင်သည်။ တစ်ဖန် သရ သံရင်း တစ်ခုတည်းကို ပင်တိုင် ထား၍ ဗျည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်လျှင်လည်း စကားလုံး အမျိုးမျိုး ပွားလာနိုင်သည်။

ဗျည်းတစ်ခုနှင့် သရတစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ စကားလုံးများ ပွားလာနိုင်ကြောင်း ကို ပုံစံပြရလျှင် -

/ m / (မ်) ဗျည်းနှင့် / `i / (အိ) သရကို ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / m`i / မီး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / t / (တ်) ဗျည်းနှင့် / `u /

၁။ productivity ၄။ pattern ၇။ vowel phoneme
၂။ signal sound ၅။ phoneme
၃။ open system ၆။ consonant phoneme
ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

အူး သရကို ပေါင်းလိုက်လျှင် / t'u / တူး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။
/ l / (လ်) ဗျည်းနှင့် / `e / (အေး) သရကို ပေါင်းလိုက်လျှင် / l'e / လေး
ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။

ဗျည်းတစ်ခုကို ပင်တိုင်ထား၍ သရအမျိုးမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သဖြင့်
စကားလုံးများ ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်းကို ပုံစံပြရလျှင် -

./ t./ (တ်) ဗျည်းကို / ī / (အိ) သရနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင်
/ tī / တီ ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / è / (အေး) သရနှင့် ပေါင်းစပ်
လိုက်လျှင် / tè / တေး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / ဘဲ / (အော)
သရနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / tဘဲ / တော ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။
/ E` / (အဲ) သရနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / tE` / တဲ ဟူသော စကားလုံးကို
ရပါသည်။ / ò / (အို) ဟူသော သရကို ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / tò / တိုး
ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။

သရတစ်ခုကို ပင်တိုင်ထား၍ ဗျည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သဖြင့်
စကားလုံးများ ဖြစ်လာကြောင်းကို ပုံစံပြရလျှင် -

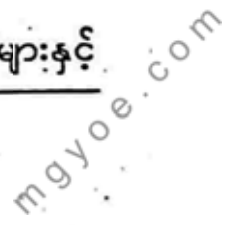
/ ù / (အူး) သရကို / s / (စ်) ဗျည်းနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / sù /
စူး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / k / (က်) ဗျည်းနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင်
/ kù / ကူး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / d / (ဒ်) ဗျည်းနှင့် ပေါင်းစပ်
လိုက်လျှင် / dù / ဒူး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။ / p / (ပ်) ဗျည်းနှင့်
ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် / pù / ပူး ဟူသော စကားလုံးကို ရပါသည်။

သံရင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ စကားလုံး တိုးပွားယူသည့် စနစ်
သာမက စကားလုံးချင်း တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ပေါင်းစပ်၍လည်း တိုးပွားယူနိုင်
ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

ကွမ်း နှင့် အစ် ကို ပေါင်း၍ ကွမ်းအစ် ဟုလည်းကောင်း၊ ကျွန်း နှင့်
သစ် ကို ပေါင်း၍ ကျွန်းသစ် ဟုလည်းကောင်း၊ ခေါင်း နှင့် ဆောင်း ကို ပေါင်း၍
ခေါင်းဆောင်း ဟုလည်းကောင်း၊ စာ၊ ကြည့် နှင့် တိုက် ကိုပေါင်း၍ စာကြည့်တိုက်
ဟု လည်းကောင်း၊ တောင်၊ ရှည် နှင့် ပုဆိုး ကိုပေါင်း၍ တောင်ရှည်ပုဆိုး ဟု
လည်းကောင်း၊ မြက်၊ ခင်း နှင့် ပြင် ကို ပေါင်း၍ မြက်ခင်းပြင် ဟု လည်းကောင်း
စကားပေါင်း? တို့ကို ပွားယူနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ထို့အပြင် စကားလုံးတစ်ခုကို ပင်တိုင်ထား၍ တခြား စကားလုံးများနှင့်

၁။ compound word

ပေါင်းစပ်၍လည်း စကားပေါင်းများ ပွားယူနိုင်သေးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။
ပုံစံပြုရလျှင် -

ကျောင်း ကို ပင်တိုင်ထား၍ သူ ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းသူ၊ သား ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းသား၊ ထိုင် ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းထိုင်၊ အုပ် ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းအုပ်၊ ဆရာ ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းဆရာ၊ စာရေး ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းစာရေး၊ စောင့် ထည့်ပေါင်းလျှင် ကျောင်းစောင့် စသည်ဖြင့် စကားပေါင်းများ တိုးပွားလာနိုင်သည်။

ရည် ကို ပင်တိုင်ထား၍ ကြံ ထည့်ပေါင်းလျှင် ကြံရည်၊ နှင်း ထည့်ပေါင်းလျှင် နှင်းရည်၊ ဟင်း ထည့်ပေါင်းလျှင် ဟင်းရည်၊ ခေါင် ထည့်ပေါင်းလျှင် ခေါင်ရည်၊ လက်ဖက် ထည့်ပေါင်းလျှင် လက်ဖက်ရည်၊ ဖျော် ထည့်ပေါင်းလျှင် ဖျော်ရည် စသည်ဖြင့် စကားလုံးပေါင်းများ တိုးပွားလာသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော စကားလုံးချင်း ပေါင်းစပ်၍ သာမက အဓိပ္ပာယ်မရှိသော စကားလုံးနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော စကားလုံးတို့ ပေါင်းစပ်၍လည်း စကားလုံးများ တိုးပွားယူနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ တိုးပွားယူရာ၌ စကားလုံး အရေအတွက် တိုးပွားရုံသာမက စကားလုံး အမျိုးအစားလည်း တိုးပွားလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အမျိုးအစား ဆိုရာ၌ သဒ္ဒါအမျိုးအစား^၁ ကို ဆိုလိုပါသည်။ ကြိယာအမျိုးအစား^၂ မှ နာမ်အမျိုးအစား^၃ စကားလုံးဖြစ်အောင် တိုးပွားယူရာ၌ ကြိယာ^၄ အရှေ့မှ သီးခြား အဓိပ္ပာယ်မရှိသော ရှေ့ဆက်^၅ အ - ကို ထည့်၍ တိုးပွားယူရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

ရှေ့ဆက် အ - ကို သွား ကြိယာရှေ့က ထည့်လိုက်လျှင် အသွား၊ စား ရှေ့က ထည့်လိုက်လျှင် အစား၊ လုပ် ရှေ့က ထည့်လိုက်လျှင် အလုပ်၊ ထိန်း ရှေ့က ထည့်လိုက်လျှင် အထိန်း စသည် ကြိယာတို့မှ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာသည့် နာမ်^၆ များကို ရနိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းတူ ကြိယာ၏ ရှေ့မှသာမက နောက်မှလည်း သီးခြား အဓိပ္ပာယ်မရှိသည့် - စရာ၊ - ဖွယ်၊ - မှု၊ - ရေး စသည် နောက်ဆက်^၇ တို့ကို ပေါင်းထည့်၍လည်း တိုးပွားယူနိုင်ပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

ချစ် နောက်က -စရာ ထည့်လိုက်လျှင် ချစ်စရာ၊ ရှက် နောက်က - ဖွယ် ထည့်လိုက်လျှင် ရှက်ဖွယ်၊ စွဲ နောက်က -ချက် ထည့်လိုက်လျှင် စွဲချက်၊ ပြော နောက်က -မှု ထည့်လိုက်လျှင် ပြောမှု၊ လွတ်လပ် နောက်က -ရေး ထည့်

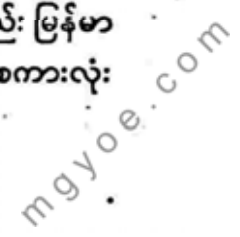
၁။ grammatical class ၄။ verb ၇။ suffix
၂။ verb class ၅။ prefix

- ၁၃။ လိပ်ပြာက ပန်းကို မနမ်းဘူး
- ၁၄။ ပန်းကို လိပ်ပြာက မနမ်းဘူး
- ၁၅။ လိပ်ပြာက ပန်းကို မနမ်းလား
- ၁၆။ ပန်းကို လိပ်ပြာက မနမ်းလား
- ၁၇။ လိပ်ပြာက ပန်းကို မနမ်းဘူးလား
- ၁၈။ ပန်းက လိပ်ပြာကို မနမ်းဘူးလား
- ၁၉။ လိပ်ပြာက ပန်းကို မနမ်းဘူးဆို
- ၂၀။ ပန်းကို လိပ်ပြာက မနမ်းဘူးဆို

အထက်ပါ ဝါကျတို့ကိုကြည့်လျှင် (၁) နှင့် (၂) သည် ပုံသဏ္ဍာန် မတူသည့် အခြေခံဝါကျ နှစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို အခြေခံဝါကျတို့ကို ပင်တိုင်ထား၍ ဝါကျပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးကို ပွားယူနိုင်သည်။ ဝါကျ (၃) မှ (၁၀) သည် အခြေခံဝါကျမှ ပြောင်းယူထားသည့် အငြင်းဝါကျ များ ဖြစ်ပါသည်။ (၁၅) မှ (၂၀) သည် အမေးအငြင်းဝါကျ များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံဝါကျ တစ်ခုလျှင် အနည်းဆုံး အမေးဝါကျ၊ အငြင်းဝါကျနှင့် အမေး - အငြင်းဝါကျ ဟူ၍ (၃) မျိုး ပွားယူနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန် ဝါကျ (၃) မှ (၁၀) သည် အမေးဝါကျချည်း ဖြစ်သော်လည်း တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း မတူပါ။ ဝါကျ (၁၅) မှ (၂၀) သည် အမေး - အငြင်းဝါကျချည်း ဖြစ်သော်လည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း မတူပါ။ ဤနည်းစနစ်မျိုးကို သုံး၍ ဘာသာစကားတို့၌ ပွားယူရာတွင် စကားလုံးတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝါကျတို့သည်လည်းကောင်း အတိုင်းအဆ မရှိ တိုးပွားယူနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ၏ ဘာသာစကား၌ ရှိသော အပွင့်စနစ်သည် အတိုင်းအဆ မရှိအောင် တိုးပွားယူနိုင်သည့် စနစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဘာသာစကားတစ်ခု အတွင်းရှိ စနစ်တို့သည် မည်သူ့ကိုမဆို မိမိကိုယ်တိုင် တစ်ခါမျှ မပြောဖူးသေးသော၊ မကြားဖူးသေးသော စကားအသစ်အဆန်းတို့ကို ပြောနိုင်အောင်၊ နားလည်နိုင်အောင် အစွမ်းထက်စေသည် ဟု ဆိုကြပါသည်။

- ၁။ basic sentence
- ၂။ negative sentence
- ၃။ question - negative sentence
- ၄။ question or interrogative sentence

မှတ်ချက်။ ။ စကားလုံးပွားမှု၌ အဆိုပါ စနစ်များအပြင် အခြား စနစ်များလည်း မြန်မာဘာသာစကား၌ ရှိပါသေးသည်။ အခြား ဘာသာစကားများ၌လည်း သူ့နည်းနှင့်သူ စကားလုံးပွားပုံစနစ်များ ရှိကြသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ဖော်ပြခဲ့သည့် တိုးပွားပုံတို့မှာ စနစ်အတွင်းမှ နေ၍ တိုးပွားယူသည့် တိုးပွားမှုများ ဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ် ဘာသာစကား တိုးပွားမှုသည် စနစ်အတွင်းမှ သာမက စနစ်ကိုသွေ၍ တိုးပွားယူသည်များလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော တိုးပွားမှုမျိုးကို ဘာသာစကား၏ ဖန်ဆင်းမှု ဟုလည်း တချို့က ခေါ်ကြသည်။ ဘာသာစကား တစ်ခုတွင် ဖန်ဆင်းမှုကို ပြု၍ တိုးပွားအောင် အကျိုးဆောင်သူ တို့မှာ များသောအားဖြင့် ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာ၊ နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် ခေတ်လူငယ် လူရွယ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

- ရွှေသင်္ဃေ သုတ်လေနှောပြန်တော့

နေဝင်လျှင် ဘုတ်တွေရောပါလို့

ဥရွှေဩရယ်က တွန်သံချို။

ဟူသော ကဗျာကိုကြည့်လျှင် ဥရွှေဩ ဟူသော စကားလုံး အသစ်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဥဩ ဆိုသော စကားလုံးသည် ဘာသာဗေဒ သဘောအရ ကြည့်လျှင် ရှေ့နှင့်နောက် နေရာပြောင်း၍ ဩဥ ဟုလည်း မရနိုင်၊ ဥ နှင့် ဩ အကြား၌ လည်း မည်သည့် အသံကိုမျှ ထည့်၍လည်း မရနိုင်သည့် စကားလုံးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကဗျာဆရာက ဥ နှင့် ဩ အကြားတွင် ရွှေ ထည့်၍ ဥရွှေဩ ဟူသော စကားလုံး အသစ်ကို ဖန်ဆင်းလိုက်ပါသည်။ တစ်ဖန် -

- ရပ်မြေပြင်သည် အလှည်တွင်ဖြင့်

ခတ်ရွှေရင် ပလိခဲတာမို့

ဟူသော ကဗျာအပိုဒ်တွင် ခတ်ရွှေရင် ဟူသော စကားလုံးအသစ်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ခတ်ရွှေရင်သည် ရင်ခတ်ပန်း ဖြစ်ပါသည်။ ရင်ခတ် ဟူသော စကားလုံးကို ကဗျာဆရာက ခတ် - ရင် ဟု ရှေ့နောက် ပြောင်းပစ်ရုံသာမက ကြားထဲက လည်း ရွှေ ကို ထည့်၍ ခတ်ရွှေရင် ဟူသော စကားလုံး အသစ်ကို ဖန်ဆင်းလိုက်ပါသည်။

ဥရွှေဩ နှင့် ခတ်ရွှေရင် ဟူသော စကားလုံးတို့မှာ ဘာသာဗေဒ စည်းကမ်းကို ဖောက်၍ ဖန်ဆင်းထားသည့် ကဗျာဆရာတို့၏ ဖန်ဆင်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာဆရာတို့အပြင် ယနေ့ခေတ်လူငယ် တချို့ကလည်း ဘာသာဗေဒ စည်းကို မဖောက်စေကာမူ စည်းအပြင်ကနေ၍ ဖန်ဆင်းမှုများ ပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လူငယ်တချို့ ဖန်ဆင်းထားသည့် စကားလုံးတို့အနက် တချို့ကို ပုံစံပြရလျှင် ကေခုတ် (ဆံပင်ညှပ်)၊ ငနာ (ယောက်ျားကလေး - ရည်းစား)၊

စားကြော (အလှူ)၊ ဆေးဆွဲ / ဆေးကိုင် (ဆေးခြောက်ရှူ)၊ ဆော်ဖန် (နောက်ပိုးပိုး)၊ ဈာန်ပင့် (အရက်သောက်)၊ တောဘဲ (တောသား)၊ ထိပ်ဖြူ (ယာဉ်ထိန်းရဲ)၊ မှော်ပေါက် (မိန်းကလေးနန်း)၊ လောက်စာလုံး (ခေါင်းတုံး)၊ ဝက်ထော (ငွေပေါ) စသည့် စကားလုံးတို့ကို တွေ့ရပါသည်။

ထိုစကားလုံး အသစ်များသည် ဘာသာဗေဒ သဘောအရ အသစ် ဖန်ဆင်းချက် များသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားတို့တွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဖန်ဆင်းမှုများ ရှိသည် ဟူသော အချက်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ထိုဖန်ဆင်းမှုများ ကိုလည်း ဘာသာစကား၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

၁.၇ ဘာသာစကားသည် ပုံစံဖွဲ့ပုံခွဲခြားမှု

ပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားမှု အကြောင်းကို မစမီ ရုပ်ရင်း^၂ ဟူသော ဝေါဟာရကို ရှင်းပြရပါမည်။ အကြောင်းမှာ ရုပ်ရင်း၏ သဘောကို အနည်းဆုံး သာမန်အဆင့် သိထားရန် လိုပါသည်။ ရုပ်ရင်းသည် အသေးငယ်ဆုံး သဒ္ဒါယူနစ်^၃ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရုပ်ရင်းတစ်ခု သို့မဟုတ် ရုပ်ရင်း အစုအဝေး တစ်ခုသည် စကားလုံး ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ရုပ်ရင်းတိုင်းသည် စကားလုံး မဖြစ်နိုင်။ ရှင်းရလျှင်

လူ၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ တော၊ မြို့၊ ဆင် စသည့် စကားလုံးတို့သည် စကားလုံး တစ်ခုစီလည်း ဖြစ်ကြ၍ ရုပ်ရင်းတစ်ခုစီလည်း ဖြစ်ကြသည်။ ဤနေရာ၌ ရုပ်ရင်းတိုင်းသည် စကားလုံးချည်း ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် -

ခေါင်းဆောင်၊ ကွမ်းအစ်၊ စာကြည့်တိုက်၊ ညစောင့်၊ ကျောင်းသား စသည့် တို့သည် စကားလုံး အနေဖြင့် တစ်ခုစီ ဖြစ်ကြသော်လည်း စကားလုံး တစ်ခုစီ သည် တစ်ခုထက် ပိုသော ရုပ်ရင်း အစုအဝေးဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ခေါင်းဆောင် တွင် ခေါင်း နှင့် ဆောင်၊ ကွမ်းအစ် တွင် ကွမ်း နှင့် အစ်၊ စာကြည့်တိုက် တွင် စာ၊ ကြည့် နှင့် တိုက်၊ ညစောင့် တွင် ည နှင့် စောင့်၊ ကျောင်းသား တွင် ကျောင်း နှင့် သား စသည်ဖြင့် အသီးသီး ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူ လွတ်လပ်ရေး၊ စွဲချက်၊ စားစရာ စသည်တို့သည် စကားလုံး အနေဖြင့် တစ်လုံးစီသာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရုပ်ရင်း တစ်ခုစီဖြင့် တည်ဆောက် ထားကြသည့် စကားလုံးများ မဟုတ်၊ တစ်ခုထက် ပိုသော ရုပ်ရင်းတို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့် စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ရေး တွင် လွတ်လပ် နှင့် ရေး၊ စွဲချက် တွင် စွဲ နှင့် ချက်၊ စားစရာ တွင် စား နှင့် စရာ တို့ဖြင့် အသီး

၁။ duality of pattenning ၂။ morpheme ၃။ minimal grammatical unit

သီး ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ရုပ်ရင်းတို့တွင် သဒ္ဒါအနက်^၁ သာ ရှိ၍ အဘိဓာန်အနက်^၂ ရှိချင်မှ ရှိမည်။ မရှိဘဲလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ရှင်းရလျှင် -

ပန်း၊ မိုး၊ မြေ၊ စပါး၊ ပြေး၊ စား၊ လုပ်၊ အိပ် စသည့် ရုပ်ရင်းတို့တွင် သဒ္ဒါအနက်လည်း ရှိ၍ အဘိဓာန်အနက်လည်း ရှိကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ယင်းတို့သည် သဒ္ဒါအနက်အရ နာမ်၊ ကြိယာ စသည်တို့ အနေဖြင့်လည်း ရပ်တည်နိုင်၍ အဘိဓာန်အနက် အရလည်း သက်ဆိုင်ရာ ရုပ်ဝတ္ထု၊ လှုပ်ရှားမှု စသည်တို့ကို ရည်ညွှန်းလျက် မိမိဘာသာ မိမိ သီးခြား လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည် နေနိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တယ်၊ မယ်၊ ကြောင့်၊ နဲ့၊ မှ၊ က၊ ကို စသည့် ရုပ်ရင်းတို့မှာမူ ဝိဘတ်များ အနေဖြင့်သာ ရပ်တည်နိုင်၍ သဒ္ဒါအနက် ရှိသော်လည်း ရည်ညွှန်းစရာ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ဖြစ်ရပ်၊ လှုပ်ရှားမှု စသည်တို့ မရှိသဖြင့် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ မရပ်တည်နိုင်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်အနက် မရှိချေ။

တစ်နည်းဆိုရလျှင် ခွဲခြားအနက်^၃ သည် ရုပ်ရင်းတိုင်း၌ ရှိ၍ ရည်ညွှန်း အနက်^၄ သည် ရုပ်ရင်းတိုင်းတွင် မရှိပေ။ ခွဲခြားအနက် ဆိုသည်မှာ စကားလုံး တစ်ခုနှင့်တစ်ခု၊ ပုဒ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုကို သဒ္ဒါအရ မတူကြောင်း ခွဲခြားပြနိုင်သည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုပါသည်။

ခိုင်ရတနာ က အရုပ်ကလေးကို ချီတယ်

ဟူသော ဝါကျတွင် ပါသော ကို သည် အရုပ်ကလေးမှာ ကံ/ကံပုဒ်^၅ ဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ က သည် ခိုင်ရတနာကို ကတ္တား / ကတ္တားပုဒ်^၆ ဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ တယ် သည် ချီ ကို ဝါစက^၇ ဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ကို နှင့် က သည် ခိုင်ရတနာ နှင့် အရုပ်ကလေး ကို နာမ်ဖြစ်ကြောင်း ပြ၍၊ တယ် သည် ချီ ကို ကြိယာဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ပုံစံဝါကျတွင် ပါသော ကို၊ က နှင့် တယ် တို့သည် ခိုင်ရတနာ၊ အရုပ်ကလေး နှင့် ချီ တို့ကို သဒ္ဒါအရ ကံ၊ ကတ္တား၊ ဝါစက သို့မဟုတ် နာမ်၊ ကြိယာ စသည်ဖြင့် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြောင်းကို ခွဲခြားပြသည်။ ထိုသို့ ခွဲခြားပြနိုင်သော အဓိပ္ပာယ်ကို ခွဲခြားအနက် ဟု ခေါ်သည်။ ရည်ညွှန်းအနက် ဆိုသည်မှာ အညွှန်းပြု ရုပ်ရင်းနှင့် အညွှန်းခံ ဖြစ်သော ဖြစ်ရပ်၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ခံစားမှု စသည်တို့၏ ဆက်စပ်မှုကို ဆိုလိုပါသည်။

- ၁။ grammatical meaning
- ၂။ dictionary meaning
- ၃။ differential meaning
- ၄။ referential meaning
- ၅။ object
- ၆။ subject
- ၇။ predicate

သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

/ nà / နား နှင့် / pà / ပါး မတူရသည့် အကြောင်းရင်းကို ကြည့်လိုက်လျှင် / n / (န်) သံရင်းနှင့် / p / (ပ်) သံရင်း မတူသောကြောင့် ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် သံရင်းများဖြစ်ကြသော / l / (လ်) နှင့် / t / (တ်) မတူသဖြင့် လည်းကောင်း၊ / s / (စ်) နှင့် / sh / (ဆ်) မတူသဖြင့် လည်းကောင်း၊ / n / (န်) နှင့် / p / (ပ်) မတူသဖြင့် လည်းကောင်း၊ / lē / လေ နှင့် / tē / တေ၊ / -saū / ဇောင် နှင့် / -shaū / ဆောင်၊ / nà / နား နှင့် / pà / ပါး စသည့် ရုပ်ရင်းတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပုံစံချင်း၊ အဘိဓာန်အနက်ချင်း မတူကြသည့် အချက်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ စင်စစ် ရုပ်ရင်းတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အဘိဓာန်ချင်း ကွဲပြားကြသော်လည်း ရုပ်ရင်း၌ ပါသော သံရင်း တစ်ခုချင်းတွင် အဘိဓာန်အနက် တစ်ခုမျှ မရှိချေ။ မည်သည့် သံရင်း၌မျှ အဘိဓာန်အနက် မရှိနိုင်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သံရင်းတို့တွင် ရုပ်ရင်းဖြစ်အောင် စီစဉ် ဖွဲ့စည်းသည့်အခါ ရုပ်ရင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပုံစံချင်း၊ အဘိဓာန် အနက်ချင်း မတူကြအောင် ခွဲခြားပေးနိုင်သည့်အစွမ်း ရှိသည်။ ထိုအစွမ်းကို စကားသံဖွဲ့ပုံ စနစ်၌ ဖြစ်သည့် စကားသံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားနိုင်မှုဟု ခေါ်သည်။ အဘိဓာန်အနက်ကို ကွဲပြားစေသော ရုပ်ရင်း စကားလုံးနှစ်ခုကို ခွဲခြားသံစုံ^၁ ဟု ခေါ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါတို့မှာ စကားသံဖွဲ့ပုံ စနစ်၌ တွေ့ရသော ပုံစံဖွဲ့ပုံခွဲခြားမှု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူ သဒ္ဒါဖွဲ့ပုံ စနစ်၌လည်း ပုံစံဖွဲ့ပုံခွဲခြားမှု ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ရုပ်ရင်းတို့ကို အနည်းနည်း ကွဲပြားစေခြင်းဖြင့် ဝါကျ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူအောင် ဖွဲ့ယူနိုင်ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

- ၁။ ပုံပုံ သွားမယ်။
- ၂။ ပုံပုံ သွားတယ်။

ပုံစံဝါကျ (၁) နှင့် (၂) ကို ကြည့်လျှင် ရုပ်ရင်းများရှိသည့်အနက် (၁) မှ ရုပ်ရင်း / mē / မယ် နှင့် (၂) မှ ရုပ်ရင်း / tē / တယ် တို့သာ မတူကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရုပ်ရင်း / mē / မယ် နှင့် / tē / တယ် တို့ မတူကြသော ကြောင့်လည်း ဝါကျ (၁) သည် သွားလိမ့်မည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အနာဂတ်ကာလကို ညွှန်း၍၊ ဝါကျ (၂) သည် သွားပြီး၊ သွားဆဲ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အတိတ်ကာလကို လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို လည်းကောင်း ညွှန်းပါသည်။

၁။ minimal pair

ထို့ကြောင့် ခွဲခြားသံစုံ / mē / မယ် နှင့် / tē / တယ် တို့သည် ဝါကျ (၁) နှင့် (၂) ၏ အဓိပ္ပာယ်ရော၊ သဒ္ဒါကိုပါ ကွဲပြားစေနိုင်သည့်အစွမ်း ရှိသည်ဟု ဆိုရပါမည်။

၁။ ဆားအရည် ဖျော်တယ်

၂။ ဆားအရည် ဖျော်တယ်

ပုံစံဝါကျ (၁) နှင့် (၂) ကို ကြည့်လျှင် ရုပ်ရင်းများ ရှိသည့်အနက် (၁) မှ ရုပ်ရင်း / phjṵ / ဖျော် နှင့် (၂) မှ ရုပ်ရင်း / pjṵ / ဖျော် တို့သာ မတူကြသည် ကို တွေ့ရပါမည်။ ရုပ်ရင်း phjṵ / ဖျော် နှင့် / pjṵ / ဖျော် တို့ မတူကြသော ကြောင့် ဝါကျ (၁) သည် အရည်ဖြစ်အောင်မြေ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နှင့် ကံရှိဝါကျ^၁ ဖြစ်၍ ဝါကျ (၂) သည် ကြေ၍ အရည်ဖျော်သွားတယ် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ကံမဲ့ဝါကျ^၂ ဖြစ်သွားရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲခြားသံစုံရုပ်ရင်းနှစ်ခု / phjṵ / ဖျော် နှင့် / pjṵ / ဖျော် တို့သည် ဝါကျ (၁) နှင့် (၂) ကို အဓိပ္ပာယ်ရော သဒ္ဒါ ပါ ကွဲပြားစေနိုင်စွမ်းသည်ဟု ဆိုနိုင်မည်။

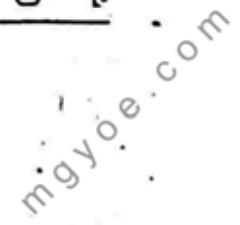
အထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များအရ ဘာသာစကား၏ စကားသံဖွဲ့ပုံစနစ် ၌ လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါဖွဲ့ပုံ စနစ်၌လည်းကောင်း ပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားမှုရှိသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ထိုပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားနိုင်မှုကြောင့် ဘာသာစကားတို့တွင် သံရင်း အရေ အတွက် အနည်းအများကို အခြေခံစရာ မလိုဘဲ ရုပ်ရင်းနှင့် ဝါကျတို့ကို အတိုင်း အဆ မရှိ ပွားယူနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သံရင်း (၁၂) ခုရှိသော ဘာသာစကားတို့၌ လည်း ရုပ်ရင်းနှင့် ဝါကျ အရေအတွက်ကို အတိုင်းအဆမရှိ ပွားယူနိုင်သည်။ သံရင်း (၆၇) ခုရှိသော ဘာသာစကား၌လည်း ရုပ်ရင်းနှင့် ဝါကျတို့ကို အတိုင်း အဆမရှိ ပွားယူနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားနိုင်မှုကို ဘာသာ စကားတို့၏ ထင်ရှားသော လက္ခဏာအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။

၁.၈ ဘာသာစကားသည် အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှု^၃

ဘာသာစကား၏ အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှု ဆိုသည်မှာ လူတိုင်းလူတိုင်း သည် စကားသံပြု အင်္ဂါ၌ ချို့ယွင်းမှု မရှိခဲ့လျှင် ပါးစပ်နှင့်လည်း ပြောနိုင်သည်။ နားနှင့်လည်း ကြားနိုင်သည်။ ပြောသူသည် ကြားသူလည်း ဖြစ်နိုင်၍၊ ကြားသူ သည် ပြောသူလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ ပြောသူအဖြစ်မှ ကြားသူအဖြစ်သို့

၁။ transitive sentence
၂။ intransitive sentence

၃။ interchangability

ဖလှယ်နိုင်မှုနှင့် ကြားသူအဖြစ်မှ ပြောသူအဖြစ်သို့ ဖလှယ်နိုင်မှုကို အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှုဟု ခေါ်ပါသည်။

အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှုကို ပျားတို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံ၌ လည်းကောင်း၊ မျောက်တို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံ၌ လည်းကောင်း တွေ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ တခြား တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံများ၌မူ မတွေ့ရဟု ဆိုပါသည်။ ငှက်တချို့၏ ဆက်သွယ်မှုကြားခံများကို လေ့လာကြည့်ရာ၌ ငှက်ထီးတွင် ရှိသော အချက်ပေးသံမျိုးသည် ငှက်မတွင် မရှိကြောင်း၊ ငှက်မတွင် ရှိသော အချက်ပေးသံ မျိုးသည် ငှက်ထီးတွင် မရှိကြောင်းကို အထောက်အထားအဖြစ် တင်ပြသည်လည်း ရှိပါသည်။ ငါးတချို့၌ မျိုးဆက်ပြန့်ပွားမှု ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ငါးထီး၌ရှိသော အချက်ပေးသံကိုလည်း ငါးမက နားမလည်၊ ငါးမ၌ရှိသော အချက်ပေးသံမျိုးကို လည်း ငါးထီးက နားမလည်ဟု ဆိုထားသည်ကိုလည်း တွေ့ ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုငါးမျိုးတို့၌ မျိုးဆက်ပြန့်ပွားမှုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ အချက်ပေးသံသည် အသုံး မဝင်ဟု ဆိုပါသည်။

တိရစ္ဆာန်အမျိုးအစား အမြောက်အမြား ရှိသည့်အနက် ပျားနှင့် မျောက် တို့၌သာ အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှုသဘောကို တွေ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အပြန်အလှန် ဖလှယ်နိုင်မှုကို လူ့ဘာသာစကား၏ ထူးခြားချက် တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ကြ ပါသည်။

၁.၉ ဘာသာစကား၏ အချိန် / နေရာခြားနိုင်မှု

ဘာသာစကား၏ အချိန် / နေရာခြားနိုင်မှု ဆိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်ပါသည်။ လူတို့၏ ဘာသာစကားသည် အချိန်နှင့်လည်း ခွာနိုင်သည်။ နေရာနှင့်လည်း ခွာနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူတို့သည် အတိတ်က တစ်နေရာရာတွင် တွေ့ကြုံရသည့် အဖြစ်အပျက်အကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ခံစားခဲ့ရသည့် ခံစားမှု အကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ မြင်တွေ့ခဲ့ဖူးသည့် အရာဝတ္ထုအကြောင်းကို လည်း ကောင်း အချိန်မရွေး ပြောပြနိုင်စွမ်းလည်း ရှိသည်။ အနာဂတ်တွင် ဖြစ်နိုင်သည့် အရေးအခင်း အကြောင်းအရာကို လည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျက် အကြောင်းအရာ ကို လည်းကောင်း၊ အရာဝတ္ထုအကြောင်းကို လည်းကောင်း ကြိုတင်ပြောချင်လျှင် မှန်းဆ၍ ပြောနိုင်စွမ်းလည်း ရှိသည်။ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အဖြစ်အပျက် ကိုသာမက ဖြစ်ပျက်နိုင်သည့် အဖြစ်အပျက်ကိုသာမက တကယ် မဖြစ်ပျက်နိုင်

၁။ displacement

သော ပုံပြင်၊ ဒဏ္ဍာရီ စသည်တို့ကိုလည်း ပြောချင်လျှင် စိတ်ကူး၍ ပြောနိုင်စွမ်း ရှိသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့သည့် အချိန် အခိုက်အတန့်၌သာမက အခိုက်အတန့်ကို လွန်ပြီးမှ ပြောနိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်ခဲ့သည့် နေရာ၌သာမက အခြားနေရာ တစ်ခုခုသို့ ရွှေ့ဆိုင်း ပြောနိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်မည့်အချိန် အခိုက်အတန့်ကိုမျှ မစောင့်ဆိုင်းဘဲ ပြောနိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်မည့်နေရာသို့ သွားရောက်စရာ မလိုဘဲ ပြောနိုင်ခြင်းတို့သည် ဘာသာစကား၏ အချိန် / နေရာ ခွာနိုင်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအခြင်းအရာကို ဘာသာစကား၏ အချိန်နေရာ ခြားနိုင်မှုဟု ခေါ်ပါသည်။

အချိန်နေရာ ခြားနိုင်မှု သဘောကို ပျားတို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံ၌ လည်း တွေ့ရသည်။ ပျားတို့သည် မကြာမီ အချိန်တစ်ချိန်က တွေ့ခဲ့သော ဝတ် ရည်ရှိသည့် ပန်းရုံအကြောင်းကို အကဖြင့် သတင်းပေးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပျားတို့မှာမူ မိမိတို့ တွေ့ခဲ့သည့်အချိန်နှင့် ကြာရှည်စွာ အလှမ်းကွာဝေးသည် အထိ ဆွဲမထားနိုင်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် လူတို့၏ ဘာသာစကား၌ ရှိသော အချိန် / နေရာ ခြားနိုင်မှုနှင့် ပျားတို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံ၌ရှိသော အချိန် / နေရာ ခြားနိုင်မှုတို့သည် ထပ်တူထပ်မျှ မဟုတ်ဟု ဆိုရမည်။ အခြား တိရစ္ဆာန် တို့၏ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံများ၌မူ အချိန် / နေရာ ခြားနိုင်မှုကို လုံးဝ မတွေ့ရဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အချိန်နေရာ ခြားနိုင်မှုသည် လူ့ဘာသာစကား၏ ထင်ရှား သော လက္ခဏာတစ်ရပ်ဟု ယူသင့်သည်။

၁.၁၀ ဘာသာစကား၏ ကျွမ်းကျင်မှု

ဘာသာစကား၏ ကျွမ်းကျင်မှု ဆိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်ပါသည်။ လူတို့ သည် ဘာသာစကားကို ပြောရာ၌ လှုပ်ရှားရမှုနှင့် အာရုံစိုက်ရမှု နည်းသည်ဟု ဆိုရမည်။ အခြား ကိစ္စတစ်ခုကြောင့် မည်သို့ပင် မအားမလပ် ဖြစ်နေစေကာမူ စကားကို အလွယ်တကူ ကြားဖောက်၍ ပြောနိုင်ကြသည်။ အဝတ်လျှော်ဖွပ်နေ သော လူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ ဘောလုံးကန်နေသော လူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ အပြေးပြိုင်နေသော လူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ ထမင်းစားနေသော လူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ စားရေးနေသော လူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ မည်သို့ပင် ကိုယ်လက်အင်္ဂါ အသုံးပြု၍ အလုပ်တစ်ခုခုကို လုပ်နေသူတစ်ယောက် ဖြစ်စေ အလုပ်အကိုင်မပျက် စကား လှမ်း၍ ပြောနိုင်သည်။ ပြောရမည့် စကားသည် မိမိ လုပ်နေသည့်အလုပ် နှင့် ပတ်သက်နေစရာ မလို၊ မည်သည့်အကြောင်းအရာမျိုးကို မဆို တုံ့ပြန် ပြော

၁။ specialization

ရှိလျှင် ယင်းဗျည်းကို အသံထွက်ရသည့် စည်းကမ်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက် ရှိသည်။ ထိုသို့ အသံထွက်သည်ကို များသောအားဖြင့် 'ကဝဏ္ဏ' တို့အား သီးခြားအသံ ထွက်သည့် အခါတွင် ကြားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားရှိ ဝဏ္ဏတို့၏ နောက်ဆုံးနေရာတွင် ဗျည်းရှိရာ ၌ တစ်ခုတည်းသာမက တစ်ခုထက်ပိုသော ဗျည်းတွဲတို့လည်း ရှိနိုင်သည်။ တချို့က (၅) ခုထက် မပိုဟုလည်းကောင်း၊ တချို့က (၄) ခုထက် မပိုဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

triumphst - အောင်မြင်မှုကို အသံထွက်ရာတွင် တချို့က / traɪəmpst/ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တချို့က / traɪəmpfst/ ဟူ၍ လည်းကောင်း အသံထွက်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပထမ အသံထွက်တွင် နောက်ဆုံးနေရာ၌ /-mpst/ ဗျည်း (၄) ခုတွဲ တွေ့ရ၍၊ ဒုတိယ အသံထွက်တွင် နောက်ဆုံးနေရာ၌ /-mpfst/ ဗျည်း (၅) ခုတွဲကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားရှိ ဝဏ္ဏတို့၏ နောက်ဆုံးနေရာတွင် ဗျည်းတွဲများ ရှိကြရာ၌ ဗျည်း (၄) ခု သို့မဟုတ် ဗျည်း (၅) ခုထက် မပိုရ ဟူသော ကန့်သတ်ချက်ကို တွေ့ရပါသည်။

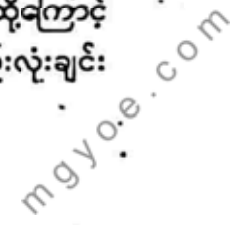
မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ် ဝဏ္ဏတို့၏ နောက်ဆုံးနေရာ၌သာမက ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ ဖြစ်သော ဗျည်းအစု အတွက်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကန့်သတ်ချက်များ ရှိသည် ကို တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာဝဏ္ဏတို့၏ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ ဗျည်းရှိလျှင် အနည်းအကျဉ်းမှ အပ တစ်ခုသာ ရှိနိုင်သည်။ တစ်ခုထက်ပိုသော ဗျည်းတွဲမျိုး အရှိနည်းသည်မှာ စကားသံ ဖွဲ့ပုံ၏ စည်းကမ်း ကန့်သတ်ချက် ဖြစ်သည်။ ပုံစံပြရလျှင် မြန်မာဝဏ္ဏတို့၌

/ tɛː/ တဲ ဟူသော ဝဏ္ဏသာ ရှိနိုင်သည်။ / st/* (စိတ်)၊ / tst/* (တိစိတ်)၊ / mtst/* (မိတ်စိတ်) စသော ဗျည်းတွဲဖြင့် တည်ဆောက်သော ဝဏ္ဏမျိုး မရှိနိုင်ချေ။

၁။ monosyllable

မှတ်ချက်။ ။ မြန်မာဘာသာစကား၏ အရေးစနစ်၌ ရှိသော ဝဆွဲ၊ ယပင့်၊ ယရစ် စသည် တို့ကို အသံလွယ်လျှင် ဝဆွဲကို /-w/ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယပင့်၊ ရရစ်ကို /-j/ ဟူ၍ လည်းကောင်း လွယ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့သည် သီးခြားဗျည်းများ မဟုတ်ချေ။ ထပ်ဆင့် အသံပြုမှု (secondary articulation)ကြောင့် ဖြစ်လာသည့်အသံများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာတွင် တွေ့နိုင်သော / kw- / , / pj- / စသည်တို့မှာ ဗျည်းတွဲ မဟုတ်ဘဲ ဗျည်းလုံးချင်း များသာ ဖြစ်သည်ဟု အချို့ ပညာရှင်များက ယူဆထားပါသည်။

/ nwē/ နွယ် ဟူသော ဝဏ္ဏသာ ရှိနိုင်သည်။ / mnwē/* (မ်နွယ်)၊ / tmnwē/* (တ်မ်နွယ်) စသော ဗျည်းတွဲဖြင့် တည်ဆောက်ထားသော ဝဏ္ဏ မျိုးလည်း မရှိနိုင်ချေ။

ထို့ကြောင့် မြန်မာ ဝဏ္ဏတို့၏ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ ဗျည်းတွဲရှိလျှင် တစ်ခု တည်းသာ ရှိနိုင်သည်။ တစ်ခုထက်ပိုသော ဗျည်းတွဲမရှိနိုင် ဟူသော အချက်မှာ မြန်မာစကားသံ ဖွဲ့ပုံ၏ ကန့်သတ်ချက် ဖြစ်သည်။

မြန်မာဝဏ္ဏတို့၏ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ ဗျည်းတွဲ မရှိသော်လည်း အင်္ဂလိပ် ဝဏ္ဏ၌ ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဝဏ္ဏ၏ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ရှိသော ဗျည်းတွဲ တစ်ခုတွင် ဗျည်းအရေအတွက် တစ်ခုမှ သုံးခုအထိသာ ပါနိုင်၍ သုံးခုထက် မပိုနိုင်ကြောင်းကို ကန့်သတ်ချက်အဖြစ် တွေ့ရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

spy သူလျှို ကို အသံထွက်ရာ၌ / spai/ ဟူ၍ဖြစ်ရာ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ / s / (စ်) ဗျည်းနှင့် / p / (ပ်) ဗျည်းတွဲထားသည့် / sp- / (စ်ပ်) ဗျည်း နှစ်ခုတွဲကို တွေ့ရပါသည်။

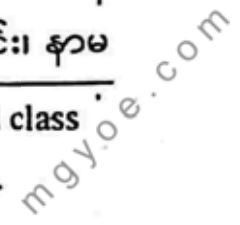
stray လွင့်ပါး ကို အသံထွက်ရာ၌ / strei / ဟူ၍ ဖြစ်ရာ ရှေ့ဆုံး နေရာ၌ / s / (စ်)၊ / t / (တ်) နှင့် / r / (ရ်) ဗျည်းသုံးခု တွဲ၍ တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၏ စကားသံဖွဲ့ပုံ၌ ဝဏ္ဏတစ်ခု၏ ရှေ့ဆုံးနေရာ တွင် ဗျည်းတွဲလည်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ဖြစ်လျှင် ဗျည်းသုံးခုထက် ပို၍ မများနိုင် ကြောင်းကို ကန့်သတ်ချက်အဖြစ် တွေ့ရပါသည်။

ခေထက်တွင် ပြခဲ့သည်တို့မှာ မြန်မာစကားသံဖွဲ့ပုံနှင့် အင်္ဂလိပ် စကားသံ ဖွဲ့ပုံရှိ ကန့်သတ်ချက်များအနက် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။

မည်သည့် ဘာသာစကား၌မဆို စနစ်ကျမှုသည် စကားသံဖွဲ့ပုံ၌သာမက သဒ္ဒါ၌လည်း ရှိသည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာဘာသာ စကား၌လည်း သူနည်းနှင့်သူ စနစ်ကျသော သဒ္ဒါစည်းကမ်း၊ သဒ္ဒါကန့်သတ်ချက် စသည်တို့ ကို တွေ့ရပါသည်။

ဘာသာဗေဒ အလိုအရ မြန်မာဘာသာစကား၌ ကြိယာဝိသေသန^၁ နှင့် နာမဝိသေသန^၂ ဟုခေါ်သည့် သဒ္ဒါစကားလုံးအမျိုးအစား^၃ တို့ မရှိပါ။ မရှိသော ကြောင့် ကြိယာဝိသေသနကဲ့သို့သော၊ နာမဝိသေသနကဲ့သို့သော စကားလုံးမျိုး ကို ဖန်တီးယူရန် လိုအပ်လာပါသည်။ လိုအပ်သည့်အတွက် ကြိယာဝိသေသန ကဲ့သို့သော ကြိယာအထူးပြု စကားလုံးမျိုး၊ ပုဒ်မျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊ နာမ

၁။ adverb ၂။ adjective ၃။ grammatical word class
ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

ဝိသေသနကဲ့သို့သော နာမ်အထူးပြု စကားလုံးမျိုး၊ ပုဒ်မျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့ယူရပါသည်။ ထိုသို့ ဖွဲ့ယူရာ၌ အခြေခံရသည့် စည်းကမ်း၊ စနစ်နှင့် ကန့်သတ်ချက် စသည်တို့ ရှိကြပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကား၌ ကြိယာအထူးပြုနှင့် နာမ်အထူးပြု စကားလုံးတို့ကို ကြိယာတချို့မှ ဆင့်ပွားယူသည့်စနစ် ရှိပါသည်။ ရှိသည့်အနက် ထင်ရှားသည့် စနစ်တစ်ခုမှာ နှစ်ထပ်ပြုစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ ကြိယာမှ ကြိယာအထူးပြု ပွားယူပုံကို ပုံစံပြရလျှင် -

မြန် ကို နှစ်ထပ်ပြုလိုက်လျှင် မြန်မြန် ရပါသည်။ မြန်မြန် သည် မြန်မြန်သွား၊ မြန်မြန်လုပ် စသည့် ကြိယာပုဒ်တို့၌ သွား၊ လုပ် စသည့် ကြိယာတို့ကို အထူးပြုပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မြန် သည် ကြိယာအထူးပြု ဖြစ်ပါသည်။ ဖြည်း ကို နှစ်ထပ်ပြုလိုက်လျှင် ဖြည်းဖြည်း ရပါသည်။ ဖြည်းဖြည်း သည် ဖြည်းဖြည်း ဖတ်၊ ဖြည်းဖြည်းမောင်း စသည့် ကြိယာပုဒ်တို့၌ ဖတ်၊ မောင်း စသည့် ကြိယာတို့ကို အထူးပြုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖြည်းဖြည်း သည် ကြိယာအထူးပြု ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ထပ်ပြုစနစ်သည် ကြိယာအထူးပြု တစ်ခုတည်းကိုသာမက နာမ်အထူးပြုကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။

ကောင်း ကို နှစ်ထပ် ပြုလိုက်လျှင် ကောင်းကောင်း ကို ရပါသည်။ ကောင်းကောင်း သည် ကြိယာအထူးပြုလည်း ဖြစ်နိုင်၍ နာမ်အထူးပြုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကောင်းကောင်းသင်၊ ကောင်းကောင်းပြော စသည့် ကြိယာပုဒ်တို့တွင် သင်၊ ပြော စသည့် ကြိယာတို့ကို အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာအထူးပြုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ စာအုပ်ကောင်းကောင်း၊ ဆရာကောင်းကောင်း စသည့် နာမ်ပုဒ်တို့တွင် စာအုပ်၊ ဆရာ စသည့် နာမ်တို့ကို အထူးပြုသောကြောင့် နာမ်အထူးပြုများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ခက်ခဲ ကို နှစ်ထပ်ပြုလိုက်လျှင် ခက်ခက်ခဲခဲ ကို ရပါသည်။ ခက်ခက်ခဲခဲ သည် ကြိယာကိုလည်း အထူးပြုနိုင်၍ နာမ်ကိုလည်း အထူးပြုနိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ခက်ခက်ခဲခဲ တက်တယ်၊ ခက်ခက်ခဲခဲ အဆုံးသတ်တယ် စသည့် ကြိယာပုဒ်တို့တွင် ခက်ခက်ခဲခဲ သည် တက်၊ အဆုံးသတ် စသည့် ကြိယာတို့ကို အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာ အထူးပြုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ခက်ခက်ခဲခဲအလုပ်၊ ခက်ခက်ခဲခဲပညာ စသည့် နာမ်ပုဒ်တို့တွင် ခက်ခက်ခဲခဲ သည် အလုပ်၊ ပညာ စသည့် နာမ်တို့ကို အထူးပြုသောကြောင့် နာမ်အထူးပြုများ ဖြစ်ပါသည်။

လုံးတို့မှ အပ တခြား စကားလုံးတို့နှင့် မပေါင်းစပ်နိုင်သည့် ကန့်သတ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

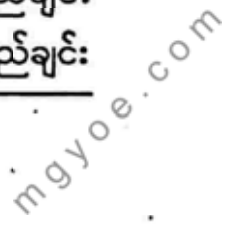
မြန်မာဘာသာစကား၏ သဒ္ဒါ၌ တွေ့ရသော စည်းကမ်းနှင့် ကန့်သတ် ချက်တို့အနက် အထက် ဖော်ပြပါတို့မှာ အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစည်းကမ်းမျိုးနှင့် ကန့်သတ်ချက်မျိုးတို့သည် သံရင်းမှ တစ်ဆင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့ယူ ရာ၌သာမက၊ ဝဏ္ဏမှတစ်ဆင့် စကားလုံး ဖွဲ့ယူရာ၌သာမက၊ စကားလုံးမှ တစ်ဆင့် ပုဒ်ဖွဲ့ယူရာ၌ သာမက၊ ပုဒ်မှတစ်ဆင့် ဝါကျခွဲ ဖွဲ့ယူရာ၌သာမက၊ ဝါကျခွဲမှ တစ်ဆင့် ဝါကျဖွဲ့ယူသည်အထိ ရှိသည်သာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ထိုစည်းကမ်းနှင့် ကန့်သတ်ချက်တို့သည် မြန်မာဘာသာစကား တစ်မျိုးတည်း၌သာ ရှိသည် မဟုတ် ဘဲ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဘာသာစကား အားလုံး၌လည်း ရှိသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စနစ်ကျမှုသည် ဘာသာစကားတို့၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

၁.၁၃ ဘာသာစကား၏ ဆင်တူမှု^၁

ဘာသာစကား၏ ဆင်တူမှု ဆိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာ စကားတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပေါ်ယံ သဘော၌ ကွဲ၍ အခြေခံသဘော၌ ဆင်တူကြသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်း လူတိုင်းတွင် ဦးခေါင်း ရှိသည်၊ ဦးနှောက် ရှိသည်၊ ပါးစပ် ရှိသည်၊ ဝမ်းဗိုက် ရှိသည်၊ ခြေလက် ရှိသည် စသည်တို့၌ အားလုံး အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် တချို့က အသားဖြူသည်၊ တချို့က အသား ညိုသည်၊ တချို့က အသား မည်းသည်၊ တချို့က မျက်လုံးပြာသည်၊ တချို့က မျက်လုံး နက်သည်၊ တချို့က အရပ်ရှည်သည်၊ တချို့က အရပ်ပုသည် စသည်ဖြင့် ကွဲပြားကြသည်။ လူတိုင်း လူတိုင်း၌ ဦးခေါင်း၊ ဦးနှောက်၊ ပါးစပ်၊ ဝမ်းဗိုက်၊ ခြေလက် စသည်တို့ ရှိခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ အခြေခံသဘောနှင့် တူ၍ အသားဖြူခြင်း၊ ညိုခြင်း၊ မျက်လုံးပြာခြင်း၊ နက်ခြင်း၊ အရပ်ရှည်ခြင်း၊ အရပ် ပုခြင်း စသည်တို့သည် ဘာသာစကား၏ အပေါ်ယံသဘောနှင့် တူပါသည်။

ဘာသာစကားတိုင်း၏ အခြေခံသဘောကို ကြည့်သောအခါ စကားသံ ဖွဲ့ပုံ ရှိသည်ချင်း တူသည်။ သဒ္ဒါဖွဲ့ပုံ ရှိသည်ချင်း တူသည်။ ထို့ကြောင့် စကားသံ ဖွဲ့ပုံ၌ ရှိရသော အသံရှိသည်ချင်း တူသည်။ သံရင်းစနစ်^၂ ရှိသည်ချင်း တူသည်။ ဝဏ္ဏစနစ်^၃ ရှိသည်ချင်း တူသည်။ ဝဏ္ဏရှိခြင်းကြောင့် ဗျည်းသရ ရှိသည်ချင်း တူသည်။ သဒ္ဒါ၌ ရှိရသော စကားလုံးရှိသည်ချင်း တူသည်။ စကားလုံး ရှိသည်ချင်း

၁။ similarity ၂။ phoneme system ၃။ syllabic system

တူသောကြောင့် နာမ်ရှိသည်ချင်း၊ ကြိယာရှိသည်ချင်း၊ ကြိယာအထူးပြု ရှိသည်ချင်း၊ နာမ်အထူးပြု ရှိသည်ချင်း တူကြသည်။ တစ်ဖန် စကားလုံး ရှိသည်ချင်း တူသောကြောင့် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ ရှိသည်ချင်း၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံ ရှိသည်ချင်း၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံ ရှိသည်ချင်း တူကြရပေသည်။ ဘာသာစကားတို့၏ အခြေခံသဘော တူညီပုံကို ကြည့်လိုက်သည့်အခါ -

(၁) ဘာသာစကား အများအပြား၌ နာမ်တူပုဒ်^၁ နှင့် ကြိယာတူပုဒ်^၂ တို့ ရှိကြသည်။ နာမ်တူပုဒ်သည် နာမ်နှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်သည်။ ကြိယာတူပုဒ်သည် ကြိယာနှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်သည်။

နာမ်တူပုဒ်ဆိုသည်မှာ နာမ်တို့ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတွင် လိုက်ဖြစ်နိုင်သည့် ပုဒ်မျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

၁။ ကျောင်းသား စာဖတ်တယ်။

၂။ ကြိုးစားတဲ့ ကျောင်းသား စာဖတ်တယ်။

ဝါကျ (၁) တွင် ပါသော ကျောင်းသားနှင့် ဝါကျ (၂) တွင် ပါသော ကြိုးစားတဲ့ ကျောင်းသားတို့မှာ သဒ္ဒါအရ ဖြစ်နိုင်သည့် နေရာချင်း တူကြသည်။ ထို့ကြောင့် နာမ် ကျောင်းသား သည်၊ နာမ်တူပုဒ် ကြိုးစားတဲ့ကျောင်းသား နှင့် သဒ္ဒါအရ တူပေသည်။

ကြိယာတူပုဒ် ဆိုသည်မှာ ကြိယာတို့ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတွင် လိုက်၍ ဖြစ်နိုင်သည့် ပုဒ်မျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

၁။ မိခိုင်လေး သီချင်းဆိုတယ်။

၂။ မိခိုင်လေး ချိုချိုသာသာ သီချင်းဆိုတယ်။

ဝါကျ (၁) တွင် ပါသော သီချင်းဆို နှင့် ဝါကျ (၂) တွင် ပါသော ချိုချိုသာသာ သီချင်းဆို တို့မှာ သဒ္ဒါအရ ဖြစ်နိုင်သည့် နေရာချင်း တူကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကြိယာ သီချင်းဆိုတယ် သည် ကြိယာတူပုဒ် ချိုချိုသာသာ သီချင်းဆိုတယ်နှင့် တူသည်။

(၂) ဘာသာစကား အများအပြား၌ အထူးပြု နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိသည်။ ထိုနှစ်မျိုးသည် ကြိယာဝိသေသနှင့် နာမ်ဝိသေသတို့နှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်သည်။ အထူးပြုတစ်မျိုးမှာ ကြိယာအထူးပြု ဖြစ်သည်။ ကျန်တစ်မျိုးမှာ နာမ်အထူးပြု ဖြစ်သည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

a good man 'ယောက်ျားကောင်းတစ်ယောက်' နှင့် a barking

၁။ nominal ၂။ verbal ၃။ -modifier

dog ‘ဟောင်နေတဲ့ ခွေးတစ်ကောင်’ တို့တွင် good ‘ကောင်းတဲ့’ သည် man ‘ယောက်ျား’ ဟူသောနာမ်ကို အထူးပြုသည့် နာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။ barking ‘ဟောင်နေတဲ့’ သည် dog ‘ခွေး’ ဟူသော နာမ်ကို အထူးပြုထားသည့် နာမ်အထူးပြု ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နာမဝိသေသန good ‘ကောင်းတဲ့’ နှင့် နာမ်အထူးပြု barking ‘ဟောင်နေတဲ့’ တို့သည် သဒ္ဒါအရ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် -

come tomorrow ‘နက်ဖြန်လာ’ နှင့် come quickly ‘မြန်မြန်လာ’ တို့တွင် tomorrow ‘နက်ဖြန်’ သည် come ‘လာ’ ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုထားသည့် ကြိယာအထူးပြု ဖြစ်သည်။ quickly ‘မြန်မြန်’ သည်လည်း come ‘လာ’ ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုထားသည့် ကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကြိယာအထူးပြု tomorrow ‘နက်ဖြန်’ နှင့် ကြိယာဝိသေသန quickly ‘မြန်မြန်’ တို့သည် သဒ္ဒါအရ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

(၃) ဘာသာစကား အများအပြားတွင် ကြိယာပုဒ်မှတစ်ဆင့် နာမ်တူပုဒ်သို့ ပြောင်းယူသည့် နည်းလမ်းများ ရှိသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

မိခိုင်လေး လှတယ် ဟူသော ဝါကျမှ ကြိယာပုဒ် လှတယ်ကို နာမ်တူပုဒ်အဖြစ် ပြောင်းလျှင် လှတာ၊ လှကြောင်း ဟူ၍ ကြိယာဝိဘတ်ချင်း လဲ၍ ပြောင်းယူနိုင်သည်။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၌လည်း -

he went ‘သူသွားခဲ့တယ်’ ဟူသော ဝါကျထဲမှ went ‘သွားခဲ့တယ်’ ကြိယာပုဒ်ကို နာမ်တူပုဒ် အဖြစ် ပြောင်းလိုလျှင် I know that he went ‘သူ သွားခဲ့တာကို ငါသိတယ်’ ဟူ၍ that ‘တာ / ကြောင်း’ ကို ရှေ့ကထည့်၍ ပြောင်းယူနိုင်သည်။

(၄) ဘာသာစကား အားလုံး၌ နာမဝိသေသနတူပုဒ်^၁ များကို တခြားပုဒ်အမျိုးမျိုးမှတစ်ဆင့် ပွားယူနိုင်သည်။ ပုံစံပြရလျှင် မြန်မာဘာသာစကား၌ -

မိခိုင်လေး ကတယ် မှ ကတဲ့ မိခိုင်လေး ဟူ၍လည်းကောင်း၊
ဘိုထက် ပြေးတယ် မှ ပြေးတဲ့ ဘိုထက် ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ကြိယာပုဒ်များဖြစ်သော ကတယ် နှင့် ပြေးတယ် ကို နာမဝိသေသနတူပုဒ် သို့မဟုတ် နာမ်အထူးပြုပုဒ်များဖြစ်အောင် ကြိယာဝိဘတ် တယ် ကို နာမ်အထူးပြုဝိဘတ်^၂ တဲ့ နှင့် လဲ၍ ပြောင်းယူနိုင်သည်။

၁။ adjective - like phrase
၂။ adjectival particle

ကံမဲ့ကြိယာတို့ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာစကား၌ ပင်ကိုကရှိသော ကံရှိကြိယာ တို့ အပြင် ကံမဲ့ကြိယာ တချို့မှ တစ်ဆင့် ပြောင်းယူသည့် ကံရှိကြိယာများ ရှိ ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

/ p̄ / ပေါ် ဟူသော ကံမဲ့ကြိယာကို ကံရှိကြိယာအဖြစ်သို့ ပြောင်းယူ ရာတွင် / p̄ / ထဲက / p / (ပ) ဗျည်းကို သံတင်း^၁ / h / (ဟ်) ထည့်လိုက် လျှင် / ph̄ / ဖော် ဟူသော ကံရှိကြိယာကို ရပါသည်။ ထိုနည်းတူ / pj̄ / ပျက်၊ / pj̄ / ပြေ၊ / kw̄ / ကွဲ၊ / pjau? / ပျောက် စသည့် ကံမဲ့ကြိယာ များကို ကံရှိကြိယာအဖြစ်သို့ ပြောင်းယူလိုပါက သံတင်း / h / (ဟ်) ထည့် လိုက်လျှင် / phj̄ / ပျက်၊ / phj̄ / ပြေ၊ / khw̄ / ခွဲ၊ / phjau? / ပျောက် စသည့် ကံရှိကြိယာတို့ကို ရပါသည်။ ယင်း ကံရှိကြိယာတို့သည် ဝါကျ တည်ဆောက်သည့်အခါ အနည်းဆုံး နာမ် / နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုနှင့် ပေါင်းစပ်ရပါ သည်။

ဂျိန်းဖောကချင်^၂ ဒေသိယ စကား၌လည်း ကံမဲ့ကြိယာမှ ကံရှိကြိယာသို့ ပြောင်းသည့်စနစ် ရှိပါသည်။ ပြောင်းယူရာ၌ အဓိကအားဖြင့် / d̄ - / (ဂျိ) နှင့် / f̄ - / (ရှ်) ရှေ့ဆက်ကို ကံမဲ့ကြိယာ၏ အသံ သဘာဝအလိုက် ရှေ့က တစ်ခုစီ ဆက်၍ ပြောင်းရပါသည်။

ပုံစံပြရလျှင် -

/ d̄ : m / ပြုတ်၊ / gá / ကွဲ၊ / ma:t / ပျောက် စသည့် ကံမဲ့ ကြိယာတို့ရှေ့မှ / f̄ - / (ရှ်) ရှေ့ဆက်ထည့်လိုက်လျှင် / f̄ a l o : m / ပြုတ်၊ / f̄ a g á / ခွဲ၊ / f̄ a ma:t / ပျောက် စသည့် ကံရှိကြိယာများ တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန် / phj̄ : n / ပြည့်၊ / khra:t / ကျ၊ / k̄há / ကွာ စသည့် ကံမဲ့ကြိယာ တို့ရှေ့မှ / d̄ - / (ဂျိ) ရှေ့ဆက် ထည့်လိုက်လျှင် / d̄ phj̄ : n / ပြည့်၊ / d̄ khra:t / ကျ၊ / d̄ k̄há / ကွာ စသည့် ကံရှိကြိယာများကို ရပါသည်။

အထက်တွင် ပြခဲ့သည့် အချက် (၆) ချက်မှာ ဘာသာစကား အများအပြား ၌ တွေ့ရသော အခြေခံ အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်တို့ကို ကြည့်ခြင်း အားဖြင့် ဘာသာစကားတို့သည် လူမျိုးအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် ကွဲပြားမှုရှိသည် ဆိုသော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် မကွဲပြားဘဲ အပေါ်ယံသဘော အရသာ ကွဲပြားမှု ရှိသည်ဟု ယူရပါမည်။ အပေါ်ယံသဘော၌ ကွဲပြားပုံတို့ကိုလည်း ဘာသာစကား တိုင်း၌ သူ့နည်းနှင့်သူ တွေ့ရသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

၁။ aspiration

၂။ Jing - phaw Kachin

မြန်မာဘာသာစကား၌ သံရင်းစနစ် ရှိသကဲ့သို့ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၊
 ပြင်သစ်ဘာသာစကား၊ တရုတ်ဘာသာစကား စသည့် ဘာသာစကားတိုင်း၌
 သံရင်းစနစ် ရှိကြသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် သံရင်းစနစ် တစ်ခုအတွင်း
 ၌ ရှိကြသော သံရင်း အရေအတွက်သည် လည်းကောင်း၊ သံရင်းအမျိုးအစား
 တချို့သည်လည်းကောင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူကြပါ။ ပုံစံပြရလျှင် -

မြန်မာသံရင်း စနစ်၌ အာခေါင်နှာသံ^၁ ဗျည်း / ɲ / (ည) ရှိသည်။
 အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ မရှိ။ အင်္ဂလိပ်၌ သံညှင်း နှုတ်ခမ်းသွားပွတ်တိုက်^၂ ဗျည်း
 / f /၊ သံပြင်းနှုတ်ခမ်းသွားပွတ်တိုက်^၃ ဗျည်း / v / နှင့် သွားရင်း - လျှာလိပ်^၄
 ဗျည်း / r / စသည်တို့ ရှိသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၌ မရှိ။

မြန်မာဘာသာစကား၌ ရှိသော နှုတ်ခမ်းရုန်းပွင့်^၅ ဗျည်း / p / (ပ)၊
 သံတင်းနှုတ်ခမ်းရုန်းပွင့်^၆ ဗျည်း / ph / (ဖ) တို့သည် သံရင်းတစ်ခုစီ သံရင်းကွဲ
 များ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်၌မူ ယင်း သံရင်းနှစ်ခုမှာ တစ်မျိုးတစ်စားတည်း သံရင်း
 တူများ ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကား၌ ရှိသော အာခေါင်ပျော့နှာသံ^၇ ဗျည်းသည် ဝဏ္ဏ
 တစ်ခု၏ ရှေ့ဆုံး နေရာ၌သာ ဖြစ်၍၊ နောက်ဆုံး နေရာ၌ မဖြစ်နိုင်။ အင်္ဂလိပ်
 ဘာသာစကား၌ ရှိသော ယင်းဗျည်းသည် ဝဏ္ဏတစ်ခု၏ နောက်ဆုံးနေရာ၌သာ
 ဖြစ်နိုင်၍ ရှေ့ဆုံးနေရာ၌ မဖြစ်နိုင်ချေ။

အထက်ပါတို့မှာ မြန်မာသံရင်းနှင့် အင်္ဂလိပ်သံရင်းတို့၏ ခြားနားချက်
 တချို့ ဖြစ်ပါသည်။ စကားသံဖွဲ့ပုံ၌သာမက သဒ္ဒါဖွဲ့ပုံ စနစ်၌လည်း ခြားနား
 ချက်တို့ ရှိပါသည်။ ရှိပုံကို ရှင်းရလျှင် မြန်မာဘာသာစကား၌ ဝိဘတ်သွယ်မှုသာ
 ရှိသော်လည်း ရုပ်ပြောင်းမှု မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ပါဠိ^၈၊ ဂရိ^၉၊ လက်တင်^{၁၀}၊
 သက္ကတ^{၁၁} စသည့် ဘာသာစကားတို့၌မူ ဝိဘတ်သွယ်မှုလည်း ရှိ၍ ရုပ်ပြောင်းမှု
 လည်း ရှိပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

လူ

လူများ

၁။ palatal nasal	၇။ velar nasal
၂။ voiceless labio-dental fricative	၈။ Pali.
၃။ voiced labio-dental fricative	၉။ Greek
၄။ alveolar roll	၁၀။ Latin.
၅။ bilabial plosive	၁၁။ Sanskrit
၆။ aspirated bilabial plosive	

လူရဲ့ / လူ
လူက
လူကို

စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်များဖြစ်ကြသော များ၊ ရဲ့၊ က၊ ကို တို့ကို နာမ်၏ နောက်က
သွယ်၍ အများပြု ဖြစ်ကြောင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပြု ဖြစ်ကြောင်း၊ ကတ္တား^၁ ဖြစ်ကြောင်း၊
ကံ^၂ ဖြစ်ကြောင်း စသည်တို့ကို ပြရပါသည်။ ပြရာ၌ နာမ်နောက်က ဝိဘတ်
သွယ်ထားရုံမျှသာ သွယ်၍ နာမ်၏ ပင်ကိုရုပ်ကို မပြောင်းစေပါ။ ပါဠိ၌မူ

- ပုရိသ ယောက်ျား
- ပုရိသော ယောက်ျားသည်
- ပုရိသာ ယောက်ျားတို့သည်

စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်သွယ်လိုက်သည်နှင့် နာမ်၏ ပင်ကိုရုပ်ပါ ပြောင်းသွားပါသည်။
အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၌လည်း ဝိဘတ်သွယ်ရာ၌ ရုပ်ပြောင်းသည့် စကားလုံး
တချို့ကို တွေ့ရပါသည်။

- go ‘သွား’
- went ‘သွားခဲ့’
- gone ‘သွားပြီ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- child ‘ကလေး’
- children ‘ကလေးများ’

ဟူ၍လည်းကောင်း ကြိယာတို့၏ ကာလပြု^၃ ကို ဖြစ်စေ၊ နာမ်တို့၏ အများကို
ဖြစ်စေ ဝိဘတ်သွယ်သည့်အခါ ရုပ်ပါ ပြောင်းသွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်း
တို့သည်လည်း ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အခြေခံ သဘောတူလျက် အပေါ်
ယံ သဘောမတူပုံကို ပြနိုင်သော ပုံစံများ ဖြစ်ပါသည်။

ရုပ်ပြောင်းရာ၊ ဝိဘတ်သွယ်ရာ၌သာမက ‘စကားလုံး ပွားယူရာ၌လည်း
ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပွားပုံစနစ်ချင်း တူသည်လည်း ရှိ၍ မတူသည်
လည်း ရှိပါသည်။ မတူပုံမှာ မြန်မာဘာသာစကား၌ သဒ္ဒါစကားလုံး အမျိုးအစား
တစ်ခုမှ နောက် အမျိုးအစားအသစ် တစ်ခုသို့ ပွားယူရာ၌ နှစ်ထပ်ပြုသည့် စနစ်
ကို သုံးပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် ကြိယာမှ ကြိယာအထူးပြု / နာမ်အထူးပြုတို့ကို

၁။ plural	၄။ object
၂။ possession	၅။ tense
၃။ subject	

ပွားရာ၌ ကောင်း ကို ကောင်းကောင်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြန် ကို မြန်မြန် ဟူ၍လည်းကောင်း ပွားယူပါသည်။

အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၌မူ မြန်မာကဲ့သို့ နှစ်ထပ်ပြုသည့် စနစ်မျိုး မရှိ ချေ။ ထို့ကြောင့် quick 'မြန်တဲ့' ကို quick quick ဟူ၍လည်းကောင်း၊ slow 'နှေးတဲ့' ကို slow slow ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်ထပ်ပြုယူ၍ မရပါ။ နောက်ဆက် ထည့်၍သာလျှင် quickly 'မြန်စွာ' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'နှေးတဲ့' ကို slowly 'နှေးစွာ' ဟူ၍ လည်းကောင်း နာမဝိသေသနမှ ကြိယာ ဝိသေသနသို့ ပြောင်းယူနိုင်ပါသည်။

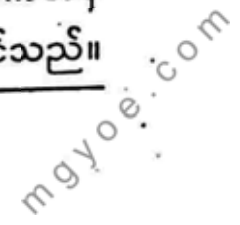
ထိုသို့ ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခုသည် အပေါ်ယံ၌သာ ကွာခြား၍ အခြေခံ၌ ကွာခြားမှု မရှိခြင်းကို ဘာသာစကားတို့၏ ဆင်တူမှုဟု ခေါ်ပါသည်။ ထိုဆင်တူမှုသည်လည်း ဘာသာစကားတို့၏ ထူးခြားသည့် လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

၁.၄ ဘာသာစကား၏ ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်ခြင်း

ဘာသာစကား၏ ယဉ်ကျေးမှုကူးဆက်ခြင်း ဆိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်ပါ သည်။ လူတိုင်း လူတိုင်းသည် ဘာသာစကားကို လေ့ကျင့်မယူဘဲနှင့် မတတ်နိုင်။ လေ့ကျင့်ယူမှသာ တတ်နိုင်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်တို့မှာမူ မိမိတို့၏ အချက်ပေးသံ ကို သင်ယူနေစရာ မလို။ ပေါက်ဖွားလာကတည်းက မျိုးရိုးဗီဇအလိုက် တစ်ပါ တည်း ဟတ်လာပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ငယ်စဉ်ကတည်းက စ၍ အမိအဖ ပတ်ဝန်း ကျင်မှ လည်းကောင်း၊ အဖော်အပေါင်း ပတ်ဝန်းကျင်မှ လည်းကောင်း တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် လေ့လာယူမှ ရနိုင်ခြင်းကို ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်ခြင်းဟု ခေါ်ပါသည်။

အနည်းအကျဉ်းမျှသော တိရစ္ဆာန်တချို့မှ အပ ကျန်တိရစ္ဆာန်တို့သည် အကောင် ပေါက်လာပြီးသည်နှင့် သူ့ဗီဇနှင့် သူ့အချက်ပေးသံတို့ကို အလို အလျောက် ပြုလာနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မျောက်ကဲ့သို့သော တိရစ္ဆာန်မှအပ အချင်းချင်းထံမှ လေ့ကျင့်ယူစရာလည်း မလို၊ အတုယူစရာလည်း မလိုပေ။ မျောက်တို့မှာမူ အချင်းချင်းထံမှ လည်းကောင်း၊ လူတို့ထံမှ လည်းကောင်း အတုယူ လေ့ကျင့်တတ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အတုယူ လေ့ကျင့်ရာတွင် လက်ဟန် ခြေဟန်နှင့် ကိုယ်ဟန် အမူအရာတို့ကိုသာလျှင် အတုယူ လေ့ကျင့်နိုင်သည်။

၁။ cultural transmission

(၄) နို့တိုက်ပြီးနောက် အစာဝခိုက် အမိရင်ခွင်၌လည်းကောင်း၊ အိပ်ရာထက်၌လည်းကောင်း ချထားသည့်အခါ အော်သည့် မြူးထူးသံ^၁ တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကလေးငယ်တို့၏ အသံသည် အစ ပထမ၌ တိရစ္ဆာန်တို့၏ အသံများကဲ့သို့ အခြေအနေနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှုရှိသော အချက်ပေးသံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘာသာစကား အဆင့်သို့ မရောက်သေးဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအရွယ်ကို လွန်မှသာ သံရင်းများမှ တစ်ဆင့် စကားသံဖွဲ့ယူပုံကို လည်းကောင်း၊ စကားသံမှ တစ်ဆင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့ယူပုံကို လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏမှတစ်ဆင့် ရုပ်ရင်းဖွဲ့ယူပုံကို လည်းကောင်း၊ ရုပ်ရင်းမှတစ်ဆင့် စကားလုံးဖွဲ့ယူပုံကို လည်းကောင်း၊ စကားလုံးများနှင့် အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်ပုံကို လည်းကောင်း၊ စကားလုံးမှတစ်ဆင့် ဝါကျ စသည်တို့ တည်ဆောက်ပုံကို လည်းကောင်း၊ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် တစ်စတစ်စ အတုယူ လေ့ကျင့်ယူလာရပါသည်။ ထိုသို့ အတုယူ လေ့ကျင့်ရာတွင်လည်း မိမိတို့၏ အမိအဖ၊ ညီအစ်ကို မောင်နှမ၊ အဖော်အပေါင်း စသည့် ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ အသံအပြု သဘောကိုလည်း အမှတ်မထင် ခံယူရပါသည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ဘာသာစကားသည် ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်ခြင်းသည် လူတို့၏ ဘာသာစကား၌သာ အထင်အရှား ရှိသည် ဖြစ်ရာ ဘာသာစကား၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်လေသည်။

၁.၁၅ ဘာသာစကား၏ စံထားချက်များ^၂

ဖော်ပြခဲ့သည့် အချက်တို့မှာ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ရှိသော ထူးခြားသည့် လက္ခဏာရပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ရှိလောကတွင် ဆက်သွယ်မှု ကြားခံအမျိုးမျိုး ရှိသည့်အနက် ဆက်သွယ်မှုကြားခံ တစ်ခုကို ဘာသာစကား အဆင့်ထိ ရောက် မရောက် တိုင်းတာသတ်မှတ်ရာ၌ အဆိုပါ ထူးခြားချက်များကို စံထားချက်များအဖြစ် အသုံးပြုကြပါသည်။ အသုံးပြုရာ၌ ဘာသာဗေဒပညာရှင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မတူပါ။ တချို့က လက္ခဏာရပ် (၁၃) ခုစလုံးကို စံထားချက်များ အဖြစ် ယူပါသည်။ တချို့က (၁၃) ခု အနက် (၇) ခုကို လည်းကောင်း၊ တချို့က (၄) ခုကို လည်းကောင်း၊ တချို့က (၂) ခုကို လည်းကောင်း မိမိတို့ နှစ်သက် သလို ယူကြပါသည်။

ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဖာဒီနန်ဒီစူဆူး^၃ သည် ဘာသာစကား၏ စိတ်ကူး

၁။ pleasure cry

၃။ Ferdinand de Saussure

၂။ criteria

ထင်ရာ သတ်မှတ်မှုနှင့် အလျားလိုက်ဖြစ်မှု (၂) ခုကိုသာ ရွေး၍ စံထားချက်များ အဖြစ် ယူပါသည်။ ဘလော့နှင့် ထရစ်ဂါ^၁ တို့သည် ဘာသာစကား၏ စနစ်ကျမှု၊ အသံ သင်္ကေတဖြစ်မှု၊ အဓိပ္ပာယ်ရှိမှုနှင့် စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်မှု (၄) ခုကိုသာ ရွေး၍ စံထားချက်များ အဖြစ် ယူပါသည်။ ဟက်ကက်^၂ ကမူ ဘာသာစကား၏ ပုံစံဖွဲ့ပုံ ခွဲခြားမှု၊ တိုးပွားနိုင်မှု၊ စိတ်ကူးထင်ရာ သတ်မှတ်မှု၊ အပြန်အလှန် ဖလှယ်မှု၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ အချိန် / နေရာခြားမှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ကူးဆက်ခြင်း စသည့် (၇) ခုကိုသာ စံထားချက်အဖြစ် ယူပါသည်။ အလားတူပင် တချို့ကလည်း မိမိတို့ နှစ်သက်ရာ လက္ခဏာရပ်တို့ကို ရွေးချယ်၍ စံထားချက်များ အဖြစ် ယူပါသည်။ အသုံးပြုပုံမှာ ဆက်သွယ်မှု ကြားခံတစ်ခုသည် ဖော်ပြပါ စံထားချက်များနှင့် ကိုက်ညီလျှင် ထိုဆက်သွယ်မှုကြားခံကို ဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ လက္ခဏာရပ် (၁၃) ခုကို ဘာသာစကားတို့ အတွက် တိုင်းတာသည့် စံထားချက်များအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ။

၁။ Bloch and Trager
၂။ Hockett

အခန်း (၂)

ဘာသာစကား ဖြစ်စဉ်

၂.၁ ဘာသာစကား၏ အသံနှင့်အဓိပ္ပာယ်

အခန်း (၁) တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် လက္ခဏာ (၁၃) ရပ်သည် ဘာသာစကား တိုင်းတွင် အလိုအလျောက် ဖြစ်နေသည့် သဘာဝ လက္ခဏာများ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော သဘာဝ လက္ခဏာရပ်မျိုးနှင့် မတူ၊ ယင်းတို့ကို သိပ္ပံနည်းကျကျ ချဉ်းကပ် လေ့လာနိုင်သော လက္ခဏာရပ်မျိုးများ ဖြစ်ပေသည်။ လေ့လာကြည့်လျှင် စည်းကမ်းတကျ၊ စနစ်တကျ ရှိနေကြကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရလေသည်။

ဘာသာစကား တစ်ခုကို သာမန်ကြည့်လျှင် အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့သာ ပါဝင်နေကြသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ စင်စစ် ထိုမျှ မကချေ။ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ် ပါဝင်နေကြောင်းကို သိရှိမှုနှင့် ဘာသာစကား တစ်ခုလုံး၏ သဘောသဘာဝကို သိသည်။ နားလည်သည်ဟု မယူနိုင်ပေ။ လူတစ်ယောက်သည် ဘာသာစကားတစ်ခုကို မပြောတတ်၍ နားမလည်နိုင်သော်လည်း ပြောသူနှင့်ကြား သူနှစ်ဦး၏ အခြေအနေ^၁ ကို ဖြစ်စေ၊ အမူအရာ^၂ ကို ဖြစ်စေ အကဲခတ်၍ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ်တချို့ ဆက်စပ်ပုံကို ဖော်ထုတ်ယူနိုင်သည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

ဂျပန်ဘာသာစကား^၃ မတတ်သော မြန်မာတစ်ယောက်သည် စကားပြောနေသော ဂျပန်နှစ်ယောက်ကို တွေ့သည် ဆိုပါစို့။ တွေ့ရာတွင် ပထမဂျပန်က **Nan - zi desuka** ဟု ပြောလိုက်ရာ ဒုတိယ ဂျပန်က သူ့လက်တွင် ပတ်ထားသော လက်ပတ်နာရီကို ကြည့်၍ **Ni-zi desu** ဟု ပြန်ပြောသည်။ ဘေးက

၁။ process of language	၃။ behaviour
၂။ situation	၄။ Japanese language

ကြည့်နေသော မြန်မာသည် ဂျပန်စကား မပြောတတ်သော်လည်း ဂျပန်နှစ်ယောက်၏ အခြေအနေကို ဖြစ်စေ၊ အမူအရာကို ဖြစ်စေ အကဲခတ်ကြည့်လျှင် ပထမ ဂျပန်က အချိန် ဘယ်လောက်ရှိပြီလဲ ဟု မေးခြင်း ဖြစ်ဟန်ရှိကြောင်း၊ ဒုတိယ ဂျပန် ပြောလိုက်သည့် အဖြေမှာ နှစ်ချက်တီးပြီဖြစ်ကြောင်း မိမိလက်တွင် ပတ်ထားသော နာရီမှ အချိန်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် သိနိုင်သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို ကြည့်ပါက ဘေးကကြည့်နေသော မြန်မာသည် ဂျပန်နှစ်ယောက်၏ အခြေအနေကို ဖြစ်စေ၊ အမူအရာကို ဖြစ်စေ အကဲခတ်၍ အသံနှင့်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်ပုံကို ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်ရုံမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဂျပန်ဘာသာစကား၏ ဘာသာဗေဒကို သိခြင်း၊ နားလည်ခြင်းကြောင့် မဟုတ်ပေ။ ဂျပန်ဘာသာစကား တစ်ခုလုံး၏ သဘောသဘာဝကို သိနိုင် နားလည်နိုင်ရန်မှာ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်ပုံကို အခြေအနေအရ ဖြစ်စေ၊ အမူအရာ အရဖြစ်စေ အကဲခတ်၍ မှန်းတတ်ရုံဖြင့် မရပေ။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကား တစ်ခုတွင် အသံနှင့်အဓိပ္ပာယ်တို့ ပါဝင်ကြသည် ဆိုရုံနှင့် မလုံလောက်ဟု ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့ ပါဝင်ရုံအပြင် ယင်းတို့ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်ပုံကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်ခြင်းသည်လည်း ဘာသာစကား တစ်ခု၏ သဘာဝကို နားလည်မှုအတွက် အရေးကြီးပေသည်။

အသံနှင့်အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်ပုံကို စူးစမ်းသည့် နေရာ၌ စကားသံ တစ်သံ၏ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းသည် မည်သည့် အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆက်စပ်ကြောင်း၊ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းသည် အမေးသဘောနှင့် ဆိုင်၍ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းသည် အဖြေသဘောနှင့် ဆိုင်ကြောင်း စသည့် အချက်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ကြည့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကား၏ အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ်သည် မြင်သာကြားသာသော အပေါ်ယံ သဘောမျှသာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဘာသာစကားသည် အသံနှင့်အဓိပ္ပာယ် မည်ကားမတ္တသာ မက ယင်းတို့နှစ်ခု အကြား၌ ရှိသော ဆက်စပ်မှုလည်း ရှိသေးသည်။ ယင်း ဆက်စပ်မှုကို စနစ်တကျ စူးစမ်းနိုင်မှ သာလျှင် ဘာသာစကား၏ သဘာဝကို သိရှိ နားလည်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၂.၂ ဘာသာစကားဖြစ်စဉ် အဆင့်များ

အသံနှင့် အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်၍ ဘာသာစကား ဖြစ်လာပုံကို စူးစမ်းရာ၌ ပြောသူက မည်သို့ပြောသဖြင့် ကြားသူက မည်သို့ကြား၍ မည်သို့ နားလည်သည် ဟူသော ဖြစ်စဉ်ကို စူးစမ်းကြည့်လျှင် အခြေခံမျှ နားလည်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ပြောသူသည် မိမိဆိုလိုသည့် အကြောင်းအရာပါအောင် မည်သို့သော စကားမျိုးကို ရွေးသည်၊ ရွေးလိုက်သော စကားကို မည်သို့ပြောသည်၊ စကားကို နားထောင်သူက မည်သို့ ကြားသည်၊ မည်သို့ နားလည်သည် စသည့် ဖြစ်စဉ်တို့ကို စူးစမ်းရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖြစ်စဉ်တို့ကို စူးစမ်းလျှင် အဆင့် (၁၁) ဆင့် ရှိပါသည်။ ထိုအဆင့်တို့မှာ -

- ၁။ အနက်ဖွဲ့မှု^၁ အဆင့်
- ၂။ သဒ္ဒါဖွဲ့မှု^၂ အဆင့်
- ၃။ စကားသံဖွဲ့မှု^၃ အဆင့်
- ၄။ ပို့ဆောင်မှု^၄ အဆင့်
- ၅။ ကူးဆက်မှု^၅ အဆင့်
- ၆-၈။ လက်ခံမှု^၆ အဆင့်
- ၉။ စကားသံဖွင့်မှု^၇ အဆင့်
- ၁၀။ သဒ္ဒါဖွင့်မှု^၈ အဆင့်
- ၁၁။ အနက်ဖွင့်မှု^၉ အဆင့်

တို့ ဖြစ်သည်။

၂.၃ အဆင့် - ၁ အနက်ဖွဲ့မှု

အနက်ဖွဲ့မှုအဆင့်သည် ပြောသူနှင့် ဆိုင်သောအဆင့် ဖြစ်သည်။ ပြောသူသည် စတင်၍မပြောမီ ပထမဆုံးပြုရမည့်အချက်မှာ သူဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို သူ့ဘာသာစကားအတွင်း၌ ရှိသော အနက်ယူနစ်^{၁၀} များထဲသို့ ထည့်ရမည် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် သူဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို စကားပြောလျှင် အသံနှင့် သင်္ကေတပြု၍၊ စာရေးလျှင် အက္ခရာနှင့် သင်္ကေတပြု၍ ပြောရသည့် သဘောမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မိမိ ဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို သက်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ယူနစ်ထဲသို့ ထည့်ရသည့် အဆင့်သည် အနက်ဖွဲ့မှုအဆင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

၁။ semantic encoding	၆။ receiving
၂။ grammatical encoding	၇။ phonological decoding
၃။ phonological encoding	၈။ grammatical decoding
၄။ sending	၉။ semantic decoding
၅။ transmission	၁၀။ semantic unit

အင်္ဂလိပ်နှစ်ယောက် တွေ့ကြရာ တစ်ယောက်က အချိန်သိချင်သည် ဆို ပါစို့။ ယင်းသို့ဆိုလျှင် သိချင်သူက -

What time is it? 'ဘယ်အချိန် ရှိပြီလဲ' ဟူ၍ မေးလိမ့်မည် ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုအခါ တစ်ယောက်က **Its two O'clock** 'နှစ်နာရီရှိပြီ' ဟူ၍ အချိန် အလိုက် ပြောလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အမေးဝါကျထဲတွင် ပါသည့် **time** 'အချိန်' ဟူသော အနက်ယူနစ်သည် တခြား ဝါကျများဖြစ်သော **I don't have time** 'ငါ့မှာ အချိန်မရှိဘူး'၊ **I saw him last time** 'ငါ့သူ့ကို အရင်တစ်ချိန်က မြင်ခဲ့တယ်' စသည့် ဝါကျများ၌ ပါသော အနက်ယူနစ် **time** နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ အဖြေဝါကျ၌ပါသော အနက်ယူနစ် **O'clock** 'နာရီ' မှာမူ **time** 'အချိန်' ကဲ့သို့ မဟုတ်။ အလားတူ အဖြေဝါကျမျိုး၌သာ ဖြစ်နိုင်ရန် တခြား ဝါကျမျိုးများ၌ မဖြစ်နိုင်ချေ။ ထိုသို့ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားတွင် အဆိုပါ အမေး အဖြေ ဝါကျမျိုး၌ အချိန်ကို ရည်ညွှန်းသည့် အဓိပ္ပာယ်ချင်းတူသော အနက်ယူနစ် နှစ်မျိုး **time** နှင့် **O'clock** ရှိသော်လည်း ပြင်သစ်ဘာသာစကား၌မူ မေးသူက

Quelle heure est-it? 'ဘယ်နှနာရီရှိပြီလဲ' ဟူ၍ မေးလျှင် ဖြေသူက

It est deux heures 'နှစ်နာရီရှိပြီ' ဟု ဖြေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အနက်ယူနစ် **heure** 'နာရီ' သည် အမေးဝါကျနှင့် အဖြေဝါကျ နှစ်ခုစလုံး၌ ပါနေကြောင်းကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ယင်း **heure** သည် အချိန်နာရီကို ရည်ညွှန်း သည့် အင်္ဂလိပ်ယူနစ် **hour** 'အချိန်နာရီ' နှင့် တူပါသည်။

ဂျာမန်ဘာသာစကား၌ ပြင်သစ်ကဲ့သို့ပင် မေးသူက **Wievell Whr ist es?** 'ဘယ်နှနာရီ ရှိပြီလဲ' ဟူ၍ မေးလျှင် ဖြေသူက **Es ist zeuri Uhr** 'နှစ်နာရီရှိပြီ' ဟူ၍ ဖြေလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် အနက်ယူနစ် **Uhr** 'အချိန် နာရီ' သည် အမေးဝါကျနှင့် အဖြေဝါကျ နှစ်ခုစလုံး၌ ပါကြောင်းကို တွေ့နိုင်ပါ သည်။ သို့ရာတွင် **Uhr** 'အချိန်နာရီ' သည် အင်္ဂလိပ် **hour** 'အချိန်နာရီ' ဟူ သော အနက်ယူနစ်နှင့် မတူဘဲ **a clock** 'တိုင်ကပ်'၊ 'စားပွဲတင်နာရီ'၊ **a watch** 'လက်ပတ်နာရီ' စသည့် အနက်ယူနစ်တို့နှင့် တူပါသည်။

ဒတ်(ချ်) ဘာသာစကား၌မူ တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချိန် သိလိုသူက **Hoe laat is het?** 'ဘယ်နှနာရီ ရှိပြီလဲ' ဟူ၍ မေးလျှင် ဖြေသူက **Het is twee uur** 'နှစ်နာရီရှိပြီ' ဟူ၍ ပြန်ဖြေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ဒတ်(ချ်) အနက်ယူနစ် **laat** သည် တချို့ဝါကျများ၌ ဖြစ်လျှင် အင်္ဂလိပ် အနက်ယူနစ် **late** 'နောက်ကျ' နှင့် တူပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒတ်(ချ်) အမေးဝါကျ

Hoe laat is het ? သည် အင်္ဂလိပ်အမေးဝါကျ **How late is it ?**

‘ဘယ်လောက် နောက်ကျသွားပြီလဲ’ ဟူသော ဝါကျနှင့် အဓိပ္ပာယ်ချင်း တူပါသည်။
ဒတ်(ချ်) အနက်ယူနစ် **Uur** ‘အချိန်နာရီ’ နှင့် ပြင်သစ် အနက် ယူနစ် **heure**
‘အချိန်နာရီ’ တို့သည် အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့ နှစ်ခုစလုံး **Uur** နှင့်
heure ‘အချိန်နာရီ’ သည် တခြားဝါကျ၌ သုံးသည့် အင်္ဂလိပ် အနက်ယူနစ်
hour ‘အချိန်နာရီ’ နှင့် တူကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ဒတ်(ချ်) အနက်ယူနစ် **Uur**
‘အချိန်နာရီ’ သည် ပြင်သစ် အနက်ယူနစ် **heure** ‘အချိန်နာရီ’ ကဲ့သို့ အမေး
ဝါကျနှင့် အဖြေဝါကျ နှစ်ခုစလုံး၌ ပါဝင် မဖြစ်နိုင်ဘဲ အဖြေဝါကျ၌သာ ဖြစ်နိုင်
ပါသည်။ အမေးဝါကျ၌မူ မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်နိုင်ပါ။

ဂျပန် ဘာသာစကား၌လည်း ပြင်သစ်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်
ကြောင့် ဆိုသော် မေးသူက

Nan - zi desu ka ? ‘ဘယ်နှနာရီ ရှိပြီလဲ’ ဟူ၍ မေးလျှင် ဖြေသူက
Ni-zi desu ဟူ၍ ပြန်ဖြေလိမ့်မည်ဖြစ်ရာ အနက်ယူနစ် **Zi** ‘နာရီ’ သည် အမေး
ဝါကျနှင့် အဖြေဝါကျ နှစ်ခုစလုံး၌ ပါဝင်ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်
ဂျပန် အနက်ယူနစ် **Zi** သည် အင်္ဂလိပ် အနက်ယူနစ် **time**၊ ပြင်သစ် **heure**၊
ဒတ်(ချ်) **Uur**၊ ဂျာမန် **Uhr** တို့နှင့် ခြားနားပါသည်။ ခြားနားပုံမှာ ဂျပန်အနက်
ယူနစ် **Zi** သည် အချိန်နှင့်ပတ်သက်သော အမေးအဖြေဝါကျတို့မှ လွဲ၍ တခြား
မည်သည့် ဝါကျများ၌မျှ ပါဝင်ရန် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ဘာသာစကား ငါးခုတို့မှ ပုံစံတို့ကိုကြည့်လျှင် ဘာသာ
စကား တစ်ခုစီသည် အခြေအနေ တစ်မျိုးတည်းအတွက် အဓိပ္ပာယ်ချင်း မတူသည့်
အနက်ယူနစ်တို့ဖြင့် သင်္ကေတ ပြုထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်နည်း
ဆိုရလျှင် စကားတူအစု တစ်ခု၌ရှိသော လူတို့သည် မိမိတို့ အသုံးပြုသည့် ရုပ်
ဝတ္ထု၊ ပစ္စည်း စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သက်ဆိုင်ရာ အနက်ယူနစ် အမျိုးမျိုး
ဖြင့် သင်္ကေတပြုထားကြသည်ဟု ဆိုရပါမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အင်္ဂလိပ်
သည် အနက်ယူနစ် **time** ကို

- ၁။ **What time is it ?** ‘ဘယ်နှနာရီ ရှိပြီလဲ’ ၌ လည်းကောင်း
- ၂။ **I don't have time** ‘ငါ့မှာ အချိန်မရှိဘူး’
- ၃။ **I saw hime last time** ‘ငါသူ့ကို အရင်တစ်ခါ မြင်ခဲ့တယ်’

ဟု သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြင်သစ်ကမူ အထက်ပါဝါကျ (၁) အမျိုးအစား
၌ အနက်ယူနစ် **heure** ‘အချိန်နာရီ’ ကို သုံးပါသည်။ ဝါကျ (၂) အမျိုးအစား

လိုက်ရမှန်း သိမည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အနက်ယူနစ်တို့ အစီအစဉ်သည် မည်သည့် အဓိပ္ပာယ်ကိုမျှ မဖြစ်စေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြောသူသည် ယောက်ျားလေးက လက်ပတ်နာရီတစ်ခု ဝယ်ယူကြောင်းကို နားလည်နိုင်အောင်

The boy buys a watch

ဟူ၍ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၏ သဒ္ဒါစည်းကမ်းအတိုင်း အစီအစဉ်နှင့် တကွ ပြောရမည် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါ၏ စည်းကမ်းအရ တွေးထားသော အနက်ယူနစ်တို့ကို အစီအစဉ်ကျအောင် ထားရမည်သာမက သဒ္ဒါစည်းကျအောင်လည်း အခြားသက်ဆိုင်ရာ သဒ္ဒါအနက်ပါသည့် ယူနစ်တို့ကိုပါ ဖြည့်စွက်ထည့်ပေးရလေသည်။ ထိုသို့ သဒ္ဒါအနက်ရှိသည့် ယူနစ်တို့ ဖြည့်စွက်၍ သဒ္ဒါစည်းကမ်းမှန်စေခြင်းကို သဒ္ဒါအနက် ရှိသည်ဟု ခေါ်ပါသည်။

အထက်ပါ အနက်ယူနစ်တို့ကို အစီအစဉ်ပြုရာ၌ အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါစည်းကမ်းအရ ဦးစွာ အနက်ယူနစ်တို့ကို စစ်ဆေး၍ ကန့်သတ်မှုများ ပြုပေးရသည်။ ကန့်သတ်မှု ပြုသည်ဆိုရာ၌ အနက်ယူနစ် **boy** 'ယောက်ျားလေး' နှင့် **watch** သည် တစ်ခုပြုနာမ်^၁ လား၊ အများပြုနာမ်^၂ လား၊ တိကျ^၃ နာမ် **the boy** လား၊ မတိကျ^၄ နာမ် **a boy** လား၊ နာရီဝယ်ကြောင်းပြ ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ^၅ လား၊ အတိတ်ကာလ^၆ လား၊ **the boy buys a watch** လား၊ **the boy bought a watch** လား စသည်တို့ကို စစ်ဆေး၍ ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အကယ်၍ အနက်ယူနစ် **boy** သည် တစ်ခုပြုနာမ် ဖြစ်လျှင် သဒ္ဒါယူနစ် **-s** ကို အနက်ယူနစ် **buy** ကြိယာနောက်တွင် ထည့်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ထည့်၍

the boy buys a watch ဟု ပြောရမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ **boy** သည် တစ်ခုပြုနာမ် ဖြစ်သော်လည်း ဝယ်ယူမှုပြ ကြိယာသည် အတိတ်ကာလ ဖြစ်ခဲ့လျှင် **boy** ကြိယာနောက်က **-s** ထည့်စရာ မလိုဘဲ

the boy bought a watch ဟု ပြောရမည် ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ပုံစံများအရ အနက်ဖွဲ့မှုအဆင့်၌ အနက်ယူနစ်တို့ကို ရွေးယူဖွဲ့ရသကဲ့သို့ သဒ္ဒါဖွဲ့မှု အဆင့်တွင်လည်း သဒ္ဒါယူနစ်တို့ကို ရွေးယူဖွဲ့စည်းရကြောင်းကို တွေ့နိုင်

၁။ singular noun
၂။ plural noun
၃။ definite
၄။ indefinite
၅။ present tense
၆။ past tense

၂.၅ အဆင့် - ၃ စကားသံဖွဲ့မှု

ပြောသူသည် အဆင့် - ၂ သဒ္ဒါဖွဲ့မှုကို ပြုပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အဆင့် ၃ - စကားသံဖွဲ့မှုကို ဆက်လက်၍ ပြုရပါသည်။ အဆင့် ၂ - သဒ္ဒါဖွဲ့မှုကို ပြုပြီးလျှင် ပြောသူတွင် ရုပ်ရင်းအဖွဲ့အစည်း ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ အဆင့် ၃ - စကားသံဖွဲ့မှု ဆိုသည်မှာ ရှိပြီးဖြစ်သော ရုပ်ရင်းအဖွဲ့အစည်းကို ကြားသူထံသို့ ပို့ဆောင်နိုင်ရန် အသံအဖြစ် ပြောင်းယူရသည့် အဆင့်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆင့် ၃ - တွင် ပြောသူသည် ရုပ်ရင်း အဖွဲ့အစည်းကို အသံအဖြစ် ပြောင်းယူရပါမည်။ ထိုသို့ ပြောင်းယူနိုင်လျှင် အလွယ်ကူဆုံး ဖြစ်မည်။ ဆိုလိုသည်မှာ -

ဌေး စာဖတ်တယ် ဟူသော မြန်မာဝါကျရှိ ဌေး ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ စာ ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဖတ် ဟူသော ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ တယ် ဟူသော ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း တစ်ခုလျှင် တစ်ခုချင်း ပြောင်းယူနိုင်သည့် နည်းမျိုးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုနည်းတူ the boy loves the girl ဟူသော အင်္ဂလိပ်ဝါကျရှိ the ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခု အဖြစ် လည်းကောင်း၊ boy ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ love ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခုအဖြစ် လည်းကောင်း၊ -s ဟူသော ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို သံရင်းတစ်ခု အဖြစ် လည်းကောင်း၊ girl ဟူသော ရုပ်ရင်းကို သံရင်းတစ်ခု အဖြစ် လည်းကောင်း တစ်ခုလျှင် တစ်ခုချင်း ပြောင်းယူနိုင်သည့် နည်းမျိုးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အကယ်၍ ဘာသာစကားတစ်ခုတွင် ရုပ်ရင်းအရေအတွက် (၃၀) သို့ မဟုတ် (၄၀) ထက် မများပါက ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို သံရင်းတစ်ခုဖြင့် တစ်ခုလျှင် တစ်ခုချင်း ပြောင်းယူသည့် အထက်ပါနည်းမျိုးကို သုံးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဘာသာစကားတိုင်း၌ ရုပ်ရင်းအရေအတွက်သည် အကန့်အသတ် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ရင်းတစ်ခုလျှင် သံရင်းတစ်ခုနှင့် တစ်ခုလျှင် တစ်ခုချင်း ပြောင်းယူသည့် နည်းမျိုးမှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ရုပ်ရင်းတစ်ခုလျှင် သံရင်းတစ်ခုနှင့်သာမက တစ်ခုထက်ပိုသော သံရင်းတို့ဖြင့် ပြောင်းယူနေရပေသည်။ ရုပ်ရင်းကို အသံအဖြစ် ပြောင်းရာတွင် အသုံးပြုသော အသံယူနစ်တို့မှာ သံရင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

ရုပ်ရင်း if 'လျှင်' ကို / if / ဟူ၍ သံရင်းနှစ်ခုဖြင့် လည်းကောင်း၊

ရုပ်ရင်း **cough** 'ချောင်းဆိုး' ကို / kɔf / ဟူ၍ သံရင်း ၃ - ခုဖြင့် လည်းကောင်း၊

ရုပ်ရင်း **shift** 'ရွှေ့' ကို / ʃift / ဟူ၍ သံရင်း ၄ - ခုဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရုပ်ရင်း

thrift 'ချွေတာမှု' ကို / θrift / ဟူ၍ သံရင်း ၅ - ခုဖြင့် လည်းကောင်း၊

ရုပ်ရင်း **glimpse** 'အမြင်' ကို / glɪmps / ဟူ၍ သံရင်း ၆ - ခုဖြင့် လည်း

ကောင်း ရုပ်ရင်းတစ်ခုလျှင် တစ်ခုထက်ပိုသော သံရင်းများဖြင့် ပြောင်းယူရသည်

ကို တွေ့နိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် ရုပ်ရင်းတို့သည် တစ်ခုထက်ပိုသော သံရင်း

များဖြင့် ဖွဲ့စည်းနေကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ ရုပ်ရင်း အနည်းအကျဉ်းလောက်သာ

လျှင် သံရင်းတစ်ခုတည်းနှင့် ရပ်တည်နေကြသည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

buys / baɪz / 'ဝယ်' တွင် ပါသော / -z / ဟူသော ကြိယာအနည်း

ပြသည့် သံရင်း / -z / တစ်ခုတည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ **coughed** / kɔft /

'ချောင်းဆိုး' တွင် ပါသော / -t / ဟူသော အတိတ်ကာလပြသည့် သံရင်း / -t /

တစ်ခုတည်းဖြင့် လည်းကောင်း ရပ်တည်နေကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို တစ်ခုထက်ပိုသော သံရင်း အရေအတွက်ဖြင့်

ပြောင်းယူနိုင်သည့်နည်းမှာ ပို၍ ထက်မြက် သိပ်သည်းသည့်နည်း ဖြစ်သည်ဟု

ဆိုနိုင်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အကယ်၍ ရုပ်ရင်းတစ်ခုကို သံရင်းတစ်

ခုနှင့် တစ်ခုလျှင် တစ်ခုချင်း ပြောင်းယူမည် ဆိုပါစို့။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ဘာသာစကား

တစ်ခုအတွင်း၌ ရှိသော ရုပ်ရင်းအရေအတွက်သည် လူတို့၏ နားဖြင့် ခွဲခြား

ကြားသိနိုင်သော သံရင်းအရေအတွက် အတိုင်းသာ ရှိနေရမည် ဖြစ်သည်။ သို့

ဖြစ်လျှင် ရုပ်ရင်းအရေအတွက်သည် သုံးစွဲရန် မလုံမလောက် ဖြစ်သည်အထိ

နည်းသွားမည် ဖြစ်သည်။ ယခုမူ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ရုပ်ရင်းတစ်ခုလျှင်

တစ်ခုထက် ပိုသော သံရင်းအရေအတွက်ဖြင့် ပြောင်းယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်

သံရင်း အရေအတွက်တွင် အကန့်အသတ်ရှိသော်လည်း ရုပ်ရင်း အရေအတွက်

တွင်မူ အကန့်အသတ် ရှိရန် မလို။ လိုသလောက် ပွားယူနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။

သံရင်းတို့ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ ကြားနိုင်သည့် အသံဖြစ်အောင်

ပြောင်းရာ၌ လည်းကောင်း၊ ရုပ်ရင်းဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်၍ အသုံးပြုရာ၌

လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် သူ့နည်းနှင့်သူ ကန့်သတ်ချက်ထားပုံကို

တွေ့ရပါသည်။ မည်သည့် ဘာသာစကား၌မဆို သံရင်းတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု

ပေါင်းစပ်ရာ၌ ထိုဘာသာစကားက လက်ခံ ခွင့်ပြုထားသည့် စည်းကမ်းအရ လည်း

ကောင်း၊ ထိုဘာသာစကားက အသုံးချသည့် အတိုင်းအတာအထိ လည်းကောင်း

ပေါင်းစပ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မည်သည့် ဘာသာစကား၌

မဆို သံရင်းတိုင်းသည် ပေါင်းစပ်ချင်တိုင်း ပေါင်းစပ်၍ မရနိုင်။ မည်သည့် သံရင်းနှင့် မည်သည့် သံရင်းမျိုးသာ ပေါင်းစပ်နိုင်သည် ဟူသော သံရင်းအမျိုးအစား၌ ကန့်သတ်ချက် ရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားတွင် သံရင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ ရုပ်ရင်း ဖွဲ့ရာ၌ **plate / pleit / 'အပြား'** အစရှိသည့် ရုပ်ရင်းမျိုးကို ဖွဲ့နိုင်သည်။ သံရင်း / 'b / (ဘ်) နှင့် သံရင်း / 'l / (လ်) တို့ ပေါင်း၍ **blow / blou / 'မှုတ်'**၊ **blue / blu: / 'အပြာ'** အစရှိသော ရုပ်ရင်းမျိုးတို့ကို ဖွဲ့နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သံရင်းတွဲ / pl / (ပဲလ်) နှင့် သံရင်းတွဲ / bl / (ဘ်လ်) တို့နှင့် အစပြုသော ရုပ်ရင်းမျိုးတို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားက လက်ခံ၍ အသုံးချနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သံရင်း / d / (ဒ်) နှင့် သံရင်း / l / (လ်) တို့ပေါင်း၍ သံရင်းတွဲ / dl / (ဒ်လ်) နှင့် အစပြုသော ရုပ်ရင်းမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊ သံရင်း / θ / (သ်) နှင့် သံရင်း / l / (လ်) တို့ ပေါင်း၍ သံရင်းတွဲ / θl / (သ်လ်) နှင့် အစပြုသော ရုပ်ရင်းမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားက လက်ခံ အသုံးမချချေ။ ထို့ကြောင့် ယင်း သံရင်းအတွဲမျိုးတို့သည် အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၌ လုံးဝ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထိုနည်းတူ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်၍ မရနိုင်သည့် အခြား သံရင်းမျိုးတို့လည်း အများအပြား ရှိသည်။

စင်စစ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်ရာတွင် သံရင်းအမျိုးအစား၌သာ မက ပဲ သံရင်းအရေအတွက်၌ လည်းကောင်း၊ သံရင်းဖြစ်သည့် နေရာ၌ လည်းကောင်း အလားတူ ကန့်သတ်ချက်တို့ ရှိကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ သံရင်းပေါင်းစပ်မှု၌ ကန့်သတ်ချက်ရှိလာခြင်းသည် ရုပ်ရင်းဖွဲ့မှု၌လည်း ကန့်သတ်ချက်ကို ဖြစ်လာစေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရုပ်ရင်းဖြစ်မှုသည် သံရင်းပေါင်းစပ်မှုကို မှီ၍ အရေအတွက် အနည်းအများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သံရင်းပေါင်းစပ်မှုတွင် ကန့်သတ်ချက် နည်းလေလေ ရုပ်ရင်း အရေအတွက် များများ ဖြစ်နိုင်လေလေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားတိုင်းတွင် သံရင်းပေါင်းစပ်မှု ကန့်သတ်ချက်များ ရှိပေရာ အသုံးချနိုင်သော ရုပ်ရင်း ဖြစ်နိုင်မှုလည်း အစွမ်းရှိသလောက် မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ မည်သည့် ဘာသာစကား၌မဆို အသုံးချနိုင်သည့် ရုပ်ရင်း အရေအတွက်သည် အဆုံးမရှိ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်ရန် သံရင်းပေါင်းစပ်မှုတွင် ကန့်သတ်ချက် ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ မရှိခဲ့လျှင် ဖြစ်နိုင်သည့် ရုပ်ရင်းအရေအတွက်သည် အသုံးပြုနိုင်အောင် လုံလောက်သည့် အရေအတွက်မျိုး မရှိနိုင်ပေ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဘာသာ

စကားတိုင်းတွင် သူ့စည်းကမ်းနှင့် သူ၊ သူ့အတိုင်းအတာနှင့် သူ ရုပ်ရင်း အရေအတွက်မှာ သုံးလောက်သည်သာ ဖြစ်သည်။ မသုံးလောက် ဖြစ်သည် ဆိုလျှင် ဖြည့်စွက်အသုံးပြုနိုင်သည့် ရုပ်ရင်းတို့မှာ အဆင်သင့် ရှိနေသည်သာ ဖြစ်သည်။ ပုံစံပြရလျှင် -

tab, tub, tube, tea, ten စသည့် ရုပ်ရင်းတို့ကို အသုံးချနေရာမှ မလုံလောက် ဖြစ်ခဲ့လျှင် ဖြည့်စွက် အသုံးချနိုင်သည့် **tib*, teeb*, tabe*, teb*, tob*, tobe*, tibe*** စသည့် ရုပ်ရင်းဖြစ်နိုင်သော သံရင်းအဖွဲ့အစည်းတို့သည် အဆင်သင့် ရှိနေကြပါသည်။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား၌သာမက ကျန်ဘာသာစကား အားလုံး၌လည်း ထိုရုပ်ရင်းမျိုးတို့သည် အဆင်သင့် ရှိနေကြသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ရုပ်ရင်းတို့ကို စကားသံ သို့မဟုတ် သံရင်းအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်အောင် ပြောင်းယူရုံသည့် အဆင့်မှာ ဖြစ်စဉ် အဆင့် (၃) ဖြစ်ပါသည်။

၂.၆ အဆင့် (၄ - ၈)၊ ပို့ဆောင်မှု၊ ကူးဆက်မှု၊ လက်ခံမှု

အဆင့် (၄) မှ (၈) အထိ အဆင့်ပေါင်း (၅) ဆင့် ရှိပါသည်။ ထိုအဆင့်များ အနက် အဆင့် (၂) ခုမှာ ပို့ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်သည်။ အဆင့် (၁) ခုမှာ ကူးဆက်မှုနှင့် ပတ်သက်သည်။ ကျန်သည့် အဆင့် (၂) ခုမှာ လက်ခံမှုနှင့် ပတ်သက်သည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် ပထမ အဆင့် (၂) ခုဖြစ်သော ပို့ဆောင်မှုမှာ ပြောသူနှင့် ဆိုင်သည်။ ဒုတိယ အဆင့် (၁) ခု ဖြစ်သော ကူးဆက်မှုမှာ ပြောသူနှင့်ရော့ ကြားသူနှင့်ပါ ဆိုင်သည်။ တတိယအဆင့် (၂) ခု ဖြစ်သော လက်ခံမှုမှာမူ ကြားသူနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

ပြောသူသည် အနက်ဖွဲ့မှုအဆင့်၊ သဒ္ဒါဖွဲ့မှုအဆင့်နှင့် စကားသံဖွဲ့မှုအဆင့်တို့ကို ပြုပြီးသည့်နောက် မိမိဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို ကြားသူထံသို့ ပို့ဆောင်ရန် အဆင်သင့် ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ အဆင်သင့် ရှိနေချိန်၌ ပြောသူက ဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာတို့သည် သံရင်း အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ရှိနေကြသည်။ အဆင့် (၄) တွင် ပြောသူသည် မိမိဦးနှောက်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ အာရုံကြောတို့မှ တစ်ဆင့် စကားသံပြု အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများထံသို့ သံရင်းတစ်ခုစီအတွက် သက်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများကို စတင် လှုပ်ရှားရန် ညွှန်ကြားသည်။ အဆင့် (၅) တွင် စကားသံပြု အင်္ဂါတို့သည် ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း သက်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတို့ကို ပြုလိုက်ကြရာ အသံများ ဖြစ်လာသည်။ အဆင့် (၆) တွင် အသံတို့သည် ပြောသူ၏ ခံတွင်းမှထွက်၍ ကြားသူ၏ နားထံသို့ ကူးရောက်လာသည်။ အဆင့်

(၇) တွင် အသံသည် ကြားသူ၏ အလယ်နှင့် အတွင်းနားနှစ်ခုကို ထိသဖြင့် တုန်ခါမှုကို ဖြစ်စေသည်။ အဆင့် (၈) တွင် တုန်ခါမှုတို့သည် နားထောင်သူ၏ သက်ဆိုင်ရာ အာရုံကြောမှ တစ်ဆင့် ဦးနှောက်သို့ ရောက်သွားသည်။ ယင်းတို့သည် အဆင့် (၄) မှ (၈) အထိ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ကြသော ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

၂.၇ အဆင့် (၉ - ၁၁) စကားသံဖွင့်မှု၊ သဒ္ဒါဖွင့်မှု၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်မှု

အဆင့် (၉) မှ အဆင့် (၁၁) အထိသည် နားထောင်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ပြောသူက အနက် ဖွဲ့၍၊ သဒ္ဒါ ဖွဲ့၍၊ စကားသံ ဖွဲ့၍ ပို့ဆောင်လိုက်သည့် အသံကို ကြားသူက စကားသံပြန်ဖွင့်၍၊ သဒ္ဒါပြန်ဖွင့်၍၊ အနက်ပြန်ဖွင့်၍ နားလည်ရသည့်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဖွင့်ယူနိုင်ရန်မှာ ပြောသူ၏ ဦးနှောက်ထဲတွင်ရှိသော သင်္ကေတအားလုံးသည် ကြားသူ၏ ဦးနှောက်ထဲ၌လည်း တစ်ထပ်တည်း၊ တထေရာတည်း ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကြားသူနှင့် ပြောသူတို့သည် ဘာသာစကား တစ်ခုတည်းကို ပြောကြသူများ ဖြစ်ကြရမည်။

ပြောသူ၏ အသံကို ကြားသူသည် မိမိဦးနှောက်ထဲ၌ မည်သို့မည်ပုံ စကားသံ ဖွင့်ယူသည်၊ သဒ္ဒါ ဖွင့်ယူသည်၊ အနက် ဖွင့်ယူသည် ဟူသော အချက်ကိုမူ လက်တွေ့စမ်းသပ်ရန်မှာ ဖြစ်နိုင်ကောင်းသေးသည်ကိစ္စ မဟုတ်ပေ။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ ယင်းအချက်ကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် စူးစမ်းလျှင် ဖြစ်နိုင်သည်။

ကြားသူသည် ပြောသူထံမှ ကြားရသမျှသော အသံတို့ကို တစုတစားတည်း စကားသံ ပေါ်လာအောင် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါ ပေါ်လာအောင် လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လာအောင် လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်တန်း၍ ဖွင့်ယူမည် မဟုတ်ပေ။ ကြားရသမျှသော အသံတို့ကို မိမိဦးနှောက်ထဲတွင် ရှိပြီးဖြစ်နေသော ဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိတို့ အထဲမှ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ရွေးချယ်၍ ချိန်ကိုက်ကြည့်မည် ဖြစ်သည်။ တစ်ခုနှင့် မကိုက်ညီလျှင် နောက်တစ်ခု၊ နောက်တစ်ခုနှင့် မကိုက်ညီလျှင် နောက်တစ်ခု စသည်ဖြင့် ပြောသူ ဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို မိမိ နားမလည်မချင်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု ချိန်ကိုက်၍ ဖွင့်ယူရမည် ဖြစ်သည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

အင်္ဂလိပ်တစ်ယောက်သည် အမေရိကန်တစ်ယောက် ပြောသော
He was writing/riding 'သူစာရေးနေ / မြင်းစီးနေခဲ့တယ်' ဟူသော အသံကို ကြားရသည် ဆိုပါစို့။ ယင်းအသံထဲတွင် **writing** 'စာရေးနေ'

ကို ဆိုလိုသလား၊ **riding** 'မြင်းစီးနေ' ကို ဆိုလိုသလားဟု မသဲမကွဲဖြစ်စရာ အသံတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ထိုအသံမှာ **writing** တွင် ပါသော / t / သံ နှင့် **riding** တွင် ပါသော / d / (ဒ်) သံ နှစ်ခုကြားတွင် ဖြစ်နေသော ကြားသံ တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုကြားသံမျိုးသည် သူ့ဘာသာစကား၌ မရှိသော ကြောင့် / t / (တ်) သံ သို့မဟုတ် / d / (ဒ်) သံ တစ်ခုခု ဖြစ်ရမည်ကို သူ သိလာသည်။ ထိုသို့ သိလာသည့် အဆင့်အထိမှာ စကားသံ ဖွင့်ယူသည့်အဆင့် သို့မဟုတ် အဆင့် (၉) ဖြစ်သည်။

ကြားသူသည် သူ့ဘာသာစကားတွင် / t / (တ်) နှင့် / d / (ဒ်) အကြား၌ ရှိသော ကြားသံမျိုး မရှိကြောင်း သိပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အထက်ပါ အသံ နှစ်ခုသည် **writing** သို့မဟုတ် **riding** သာ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆက်၍ သိလာနိုင် သည်။ ထို အသံနှစ်ခုအနက် မည်သည့်အသံ ဖြစ်နိုင်သည်ကို သဒ္ဒါဖွဲ့မှုအဆင့် သို့မဟုတ် အဆင့် (၁၀) တွင် သူသိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် **writing** နှင့် **riding** သည် ကြိယာများအဖြစ် အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားတွင် ရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

သဒ္ဒါဖွင့်မှု အဆင့်တွင် ကြားသူသည် **writing** နှင့် **riding** တို့ကို ကြိယာများဖြစ်ကြကြောင်းကို သိရသည်။ ထို့နောက် ကြားသူသည် **writing** နှင့် **riding** အနက် မည်သည်ကို ဆိုလိုကြောင်း အတိအကျ သိနိုင်ရန် အနက် ဖွင့်မှုအဆင့် သို့မဟုတ် အဆင့် (၁၁) သို့ ကူး၍ စူးစမ်းရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ ကြောင့် **He was writing/riding** ဟူသော အသံ၏ အဆက်ကို ကြည့်ရ သည်။ ထိုသို့ ကြည့်လိုက်လျှင် **He was writing/riding a letter** ဆိုလျှင် **riding** မဟုတ်၊ **writing** သာ ဖြစ်ရမည်အကြောင်းကို သူသိနိုင်သည်။ **He was writing/riding a horse** ဆိုလျှင် **writing** မဟုတ်၊ **riding** သာ ဖြစ်ရမည် အကြောင်းကို သူသိနိုင်သည်။ နားထောင်သူသည် အထက်ပါနည်း အတိုင်း ကြားရသမျှ အသံတို့ကို စကားသံဖွင့်၍ လည်းကောင်း၊ စကားသံဖွင့်ပြီး နောက် အနက်ဖွင့်၍ လည်းကောင်း အဆင့်ဆင့်ဖွင့်၍ ပြောသူက ဆိုလိုချင်သည့် အကြောင်းအရာကို နားလည်ရပေသည်။ ထိုသို့ ပြောလျက် စ၍ အနက်ဖွင့်သည် မှ အစ ကြားသူက အနက်ဖွင့်ယူသည့်အဆင့် အဆုံးအထိကို ဘာသာစကား၏ ဖြစ်စဉ်ဟု ခေါ်သည်။

အခန်း (၃)

ဘာသာစကား အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း

၃.၁ ဘာသာစကား ကွဲပြားပုံ

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အစောဆုံး ဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်၍ အဆိုအမျိုးမျိုး ရှိခဲ့သည်။ တချို့က ဖရိဂျင်ဘာသာစကား^၁ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ တချို့က ဟီဗရူး ဘာသာစကား^၂ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဆိုတို့သည် လက်တွေ့စမ်းသပ်ရာမှ လည်းကောင်း၊ စိတ်ကူး ကြံဆရာမှ လည်းကောင်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည့် အဆို များ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ပြင် အရေးအသားစနစ်ကို အခြေခံ၍ ဆိုခဲ့သည့် အဆိုမျိုး လည်း ရှိသေးသည်။ 'ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အရေးအသား စနစ်များအနက် ဗက်ဗီလိုနီယံ အဆီရီယံ^၃ အရေးအသားစနစ်သည် အစောဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ထားကြသည်။ ထို့ထက်စောသော အရေးအသား စနစ်မျိုး ရှိနိုင်သော်လည်း ရှာ၍ကား မရသေး ချေ။ ထို့ကြောင့် တချို့က ကမ္ဘာပေါ်တွင် အစောဆုံး ဘာသာစကားမှာ ဗက်ဗီလို နီယံ အဆီရီယံ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အဆိုများနှင့် တစ်ဆက်တည်း ဘာသာ စကား အမျိုးမျိုး ကွဲပြား ပြန့်ပွားသွားခဲ့ပုံနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အဆိုများ ရှိ သည်။ အဆိုတချို့ အရ လူတို့၏ဘာသာစကားသည် စတင် ပေါ်ပေါက်စဉ်က တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်မှ အကြောင်းအမျိုး မျိုး၊ အခြေအနေ အမျိုးမျိုးကြောင့် လူတို့သည် ကမ္ဘာအနှံ့အပြားရှိ နေရာဒေသ အသီးသီးသို့ အစုလိုက်၊ အဖွဲ့လိုက် ခွဲ၍ ပြောင်းရွှေ့သွားကြသည်။ ထိုသို့ ပြောင်း ရွှေ့ အခြေစိုက်ရာမှ လူတစ်စုနှင့် တစ်စု ကွဲကာ ဘာသာစကားမှာလည်း အမျိုး မျိုး ကွဲသွားသည်ဟု ဆိုသည်။

၁။ typological classification of languages
 ၂။ Phrygian ၃။ Hebrew language ၄။ Babylonian Assyrian

၃။ သဒ္ဒါအလိုက် မျိုးခွဲခြင်း^၁

၄။ တည်ဆောက်ပုံအလိုက် မျိုးခွဲခြင်း^၂

တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

၃.၃ သဒ္ဒဗေဒအလိုက် မျိုးခွဲခြင်း

ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လိုက်သည့်အခါ ဘာသာစကား တချို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အသုံးပြုသော အသံအမျိုးအစားချင်း တူညီမှု အတိုင်းအတာ များကြသည်။ တချို့ ဘာသာစကားများမှာမူ အသုံးပြုသည့် အသံအမျိုးအစားချင်း ကွဲပြားမှုအတိုင်းအတာ များကြသည်။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အသုံးပြုသည့် အသံအမျိုးအစားတွင် တူညီမှု အတိုင်းအတာများသော မျိုးခြား ဘာသာစကား တစ်ခုခုကို သင်ယူသည့်အခါ အတတ်လွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကွဲပြားမှု အတိုင်းအတာ များသော မျိုးကွဲ ဘာသာစကားတစ်ခုခုကို သင်ယူသည့်အခါ အတတ်ခက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

စင်စစ် အသံထုတ်မှုတွင် ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခုသည် အခြေခံချင်း တူကြသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဘာသာစကားတိုင်း လိုလိုတွင် နှုတ်ခမ်း^၃၊ သွား/သွားရင်း^၄၊ အာခေါင်ပျော့^၅ စသည့် ဖြစ်ရာဌာန်^၆ တို့ကို လည်းကောင်း၊ သံညင်း^၇၊ သံပြင်း^၈ စသည့် အသံ အရည်အသွေးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ရုန်းပွင့်သံ^၉၊ ပွတ်တိုက်သံ^{၁၀} စသည့် အသံဖြစ်ဟန်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နှာတွင်းသံ^{၁၁}၊ ခံတွင်းသံ^{၁၂} စသည့် အသံတို့ကို လည်းကောင်း သုံးကြသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အခြေခံချင်းတူကြသည့် အထဲမှ အသံ တချို့နှင့်တချို့ မတူကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ အသုံးပြုသည့် သံပြင်း/သံညင်း နှုတ်ခမ်းသွား ပွတ်တိုက်ဗျည်း^{၁၃} /f/နှင့် /v/၊ သံပြင်း-သွားရင်း-ပွတ်တိုက်ဗျည်း^{၁၄} /ʃ / နှင့်

- ၁။ grammatical classification
- ၂။ structural classification
- ၃။ lips
- ၄။ dental/alveolar
- ၅။ velum
- ၆။ place of articulation
- ၇။ voiceless
- ၈။ voice
- ၉။ plosive
- ၁၀။ friction
- ၁၁။ nasal sound
- ၁၂။ oral sound
- ၁၃။ voiced/ voiceless labio-dental fricative
- ၁၄။ voiced alveolo-palatal fricative

ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

(၄) CVC

ဟူ၍ ပြရပါမည်။ ထို (၄) မျိုးအနက် CV- ပုံစံမှာ ဘာသာစကားတိုင်း၌ တွေ့ရသော ပုံစံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ CV- ပုံစံနှင့် အတူ -V- ပုံစံမျိုး ပါရှိသော ဘာသာစကားမျိုး၊ CV- နှင့် -V- အပြင် -VC ပုံစံမျိုး ပါရှိသော ဘာသာစကားမျိုး၊ CV- ၊ CV-၊ -V-၊ -VC တို့နှင့် အတူ CVC ပုံစံမျိုး ပါရှိသော ဘာသာစကားမျိုး စံသည်ဖြင့် ဘာသာစကား အမျိုးမျိုးကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် CV- နှင့် -V- ပုံစံချည်း ရှိသော ဘာသာစကားမျိုးတို့ကို စုစည်း၍ လည်းကောင်း၊ CV- နှင့် -VC ပုံစံချည်းရှိသော ဘာသာစကားမျိုးတို့ကို စုစည်း၍ လည်းကောင်း၊ CV-နှင့် CVC ပုံစံချည်းရှိသော ဘာသာစကားမျိုးတို့ကို စုစည်း၍ လည်းကောင်း၊ -V- ၊ CV- ၊ -VC နှင့် CVC ပုံစံ (၄) မျိုးစလုံး ရှိသော ဘာသာစကားမျိုးတို့ကို စုစည်း၍ လည်းကောင်း အမျိုးအစား ခွဲနိုင်ပါသည်။

စကားသံဖွဲ့ပုံအလိုက် အမျိုးအစားခွဲရာတွင် ဝဏ္ဏတည်ဆောက်မှုပုံစံကို သာ မက တက်ကျသံနှင့် ဖိသံတို့ကိုလည်း အခြေခံ၍ ခွဲနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဘာသာစကားတို့တွင် တချို့သည် တက်ကျသံကို အခြေခံ ဝဏ္ဏ/ စကားလုံးတို့၏ အသံပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့်အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းကြသည်။ တချို့သည် ဖိသံကို အခြေခံ၍ ဝဏ္ဏ/စကားလုံးတို့၏ အသံပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြောင်းကြသည်။

တက်ကျသံကို အခြေခံ၍ အသံပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းသော ဘာသာစကားများတွင် မြန်မာဘာသာစကားသည် ထင်ရှားသော ဘာသာစကားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ တက်ကျသံကို အခြေခံ၍ အသံပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းပုံကို မြန်မာဘာသာစကားမှ ပုံစံထုတ်၍ ပြရလျှင် -

- /sá/ (စ)
- /sā/ (စာ)
- /sa` / (စား)

ဟူသော ဝဏ္ဏ (၃) ခုတွင် /sá/ စ ဝဏ္ဏ၌လည်း /s/ (စ်) ဗျည်းနှင့် /á/ (အ) သရရှိသည်။ /sā/ စာ ဝဏ္ဏ၌လည်း /s/ (စ်) ဗျည်းနှင့် /ā/ (အာ) သရရှိသည်။ /sa` / စား ဝဏ္ဏ၌လည်း /s/ (စ်) ဗျည်းနှင့် /a` / (အား) သရရှိသည်။ /sá/ စ၊ /sā/ စာနှင့် /sa` / စား ဝဏ္ဏသုံးခုစလုံးသည် ဗျည်းနှင့်သရအရှိချင်း အတူတူသာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် -

/sá/ စ ဝဏ္ဏ၌ ရှိသော တက်ကျသံသည် အစ်သံ ဖြစ်သည်။ /sā/ စာ

၁။ creaky tone

ဝဏ္ဏ၌ ရှိသော တက်ကျသံသည် သံပြေ ဖြစ်သည်။ /sa` / စား ဝဏ္ဏ၌ ရှိသော တက်ကျသံသည် ကျသံ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ခုနှင့် တစ်ခုစီတွင် ရှိနေသော တက်ကျသံချင်း မတူကြပေ။ မတူကြသောကြောင့်လည်း /sá / or /sā / စာနှင့် /sá / စားတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အသံ ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ချင်း၊ သဒ္ဒါချင်း မတူကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တက်ကျသံကို အခြေခံ၍ အသံ ပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းသော ဘာသာစကားမျိုးတို့ကို စုစည်း၍ တက်ကျသံ ဘာသာစကား များအဖြစ် အမျိုးအစားခွဲ၍ သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် တက်ကျသံ ဘာသာစကားအဖြစ် ထင်ရှားသော ဘာသာစကားတို့မှာ အရှေ့တောင်အာရှရှိ ဘာသာစကားများဖြစ်သော မြန်မာ၊ တရုတ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ထိုင်းစသည့် ဘာသာစကားတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဖိသံကို အခြေခံ၍ အသံ ပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းသော ဘာသာစကားများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် ထင်ရှားသော ဘာသာစကား တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားတွင် ဖိသံကို အခြေခံ၍ အသံ ပုံသဏ္ဍာန်၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းပုံကို ပုံစံပြုရလျှင် -

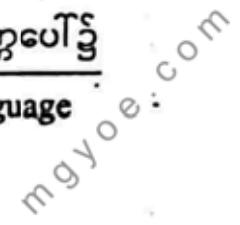
'present	လက်ဆောင်	pre'sent	လက်ဆောင်ပေးသည်
'export	ပို့ကုန်	ex'port	တင်ပို့သည်
'record	မှတ်တမ်း	re'cord	မှတ်တမ်းတင်သည်

ဟူသော စကားလုံးအစုံတို့အနက် ပထမအစုံရှိ 'present 'လက်ဆောင်' တွင် ဖိသံသည် ပထမဝဏ္ဏပေါ်၌ ရှိပါသည်။ pre'sent 'လက်ဆောင်ပေးသည်' တွင် ဖိသံသည် ဒုတိယဝဏ္ဏပေါ်၌ ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဖိသံရှိသည့် နေရာချင်း မတူသဖြင့် 'present လက်ဆောင်နှင့် pre'sent တို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အသံ ပုံသဏ္ဍာန်ချင်းလည်း မတူ၊ သဒ္ဒါချင်းလည်း မတူ၊ အဓိပ္ပာယ်ချင်းလည်း မတူ ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယအစုံရှိ 'export 'ပို့ကုန်' တွင် ဖိသံသည် ပထမဝဏ္ဏပေါ်၌ ရှိပါ သည်။ ex'port 'တင်ပို့သည်' တွင် ဖိသံသည် ဒုတိယဝဏ္ဏပေါ်၌ ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဖိသံရှိသည့် နေရာချင်း မတူသောကြောင့် 'export နှင့် ex'port တို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အသံပုံသဏ္ဍာန်ချင်းလည်း မတူ၊ သဒ္ဒါချင်းလည်း မတူ၊ အဓိပ္ပာယ် ချင်းလည်း မတူရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

တတိယအစုံရှိ 'record 'မှတ်တမ်း' တွင် ဖိသံသည် ပထမဝဏ္ဏပေါ်၌

၁။ level tone ၂။ falling/ heavy tone ၃။ tone language
 မြန်မာစာအုပ်တိုက်

အဆင့်မျိုး၌ မရှိတော့ဟု ဆိုရမည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကား အပါအဝင် တရုတ်နှင့် အရှေ့တောင် အာရှရှိ ဘာသာစကား အတော်များများကို စကားလုံး အစီအစဉ်ပေါ်၌ အခြေခံ၍ ဝါကျတည်ဆောက်သော ဘာသာစကားမျိုး အဖြစ် စုစည်း၍ သတ်မှတ်နိုင်ပါ သည်။ စကားလုံးတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်းလျက် ဝိဘတ်သွယ်၍ သဘောတူညီမှု ယူသည် ဆိုရာ၌ ဝါကျတစ်ခု တည်ဆောက်ရာတွင် စကားလုံးတို့၏ အစီအစဉ် သည် မည်သို့မျှ အရေးမပါဘဲ စကားလုံးတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်း ဝိဘတ်သွယ်မှု သည်သာ အရေးပါခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိုဘာသာစကားမျိုး၌ ဝါကျတစ်ခု အတွင်းရှိ ကတ္တား၏ ပုံသဏ္ဍာန် ပြောင်းလိုက်သည်နှင့် ကြိယာ၏ ပုံသဏ္ဍာန်ပါ လိုက်၍ ပြောင်းရပါသည်။ ပြောင်းမှသာ ကတ္တားနှင့် ကြိယာ သဘောတူညီမှု ရ၍ လက်ခံနိုင်သော ဝါကျ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ဝါကျအဓိပ္ပာယ်နှင့် သဒ္ဒါသည် ပျက်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

စကားလုံးအစီအစဉ် အရေးမပါပုံနှင့် စကားလုံး၏ သဏ္ဍာန်ပြောင်း ဝိဘတ် သွယ်မှု အရေးပါပုံကို ပါဠိဘာသာစကား၌ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

- ပုရိသော ပေါက္ကံနဂရံ ဂစ္ဆတိ (ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏)
ဟူသော ဝါကျကို
- ပုရိသော ပေါက္ကံ နဂရံ ဂစ္ဆတိ (ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏)
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ဂစ္ဆတိ ပုရိသော ပေါက္ကံ နဂရံ (ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏)
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ပေါက္ကံ နဂရံ ဂစ္ဆတိ ပုရိသော (ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏)
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ပေါက္ကံ နဂရံ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ (ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏)
ဟူ၍ လည်းကောင်း

စကားလုံးတို့ကို အစီအစဉ် အမျိုးမျိုး ပြောင်းနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင် ပြောင်း စေကာမူ အဓိပ္ပာယ်မှာ 'ယောက်ျားသည် ပေါက္ကံပြည်သို့ သွား၏' ဟူ၍သာ ဖြစ် သည်။ သဒ္ဒါအရလည်း လက်ခံနိုင်သည့် အစီအစဉ် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိဘာသာစကားသည် ဝါကျအတွင်းရှိ စကားလုံး၊ ပုဒ်တို့၏ အစီအစဉ် အရေး မပါသည့် ဘာသာစကားဖြစ်သည် ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ပုံစံဝါကျအတွင်းရှိ ပုရိသော ဟူသော စကားလုံး၏ ပုံသဏ္ဍာန်

၃.၇ **ကေဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလဘာသာစကား**

ကေဝဏ္ဏ/တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားအကြောင်းကို မစမိ ကေဝဏ္ဏ ဟူသော ဝေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်နှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဟူသော ဝေါဟာရဖွင့်ဆိုချက် နှစ်ခုကို ယှဉ်ကြည့်သင့်ပါသည်။

ကေဝဏ္ဏဘာသာစကားကို ဖွင့်ထားပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်ပါသည်။ “အကယ်၍ ဘာသာစကားတစ်ခုသည် အသံတစ်ချက် အနက်တစ်ခု၊ တစ်နည်း ဝဏ္ဏတစ်ခု၊ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု ရှိသော စကားလုံးများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားလျှင် ထိုဘာသာစကားမျိုး ကို ကေဝဏ္ဏ ဘာသာစကားဟု ခေါ်သည်” ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အသံတစ်ချက်၊ အနက်တစ်ခု၊ တစ်နည်း ဝဏ္ဏတစ်ခု၊ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု ရှိသော စကားလုံးများ ဆိုရာ၌-

လူ၊ အိမ်၊ တော၊ မိုး၊ ရေ၊ မီး၊ တိမ်၊ ပန်း၊ ကျောင်း၊ လက်၊ လျှာ၊ ထီး စသည့် မြန်မာစကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

ပြေး၊ ပြော၊ ငို၊ အိပ်၊ စား၊ လာ၊ ထိုင်၊ တိုင်၊ ရေး၊ ဖတ်၊ ရိုက်၊ ကန်၊ ပြို၊ ရွှေ့၊ ငှဲ၊ ခပ်၊ သွန် စသည့် မြန်မာစကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

pen ‘မင်တံ’၊ book ‘စာအုပ်’၊ eye ‘မျက်လုံး’၊ hand ‘လက်’၊ cow ‘နွားမ’၊ dog ‘ခွေး’၊ cat ‘ကြောင်’၊ leave ‘သစ်ရွက်’၊ sand ‘သဲ’၊ bird ‘ငှက်’ စသည့် အင်္ဂလိပ်စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

run ‘ပြေး’၊ go ‘သွား’၊ come ‘လာ’၊ read ‘ဖတ်’၊ see ‘မြင်’၊ sit ‘ထိုင်’၊ put ‘ထား’၊ sing ‘သီဆို’၊ laugh ‘ရယ်’၊ eat ‘စား’၊ fall ‘လိမ့်ကျ’ စသည့် အင်္ဂလိပ် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကေဝဏ္ဏ သတ်မှတ်ချက်အရ ဆိုလျှင် အသံတစ်သံထက် ပိုသော စကားလုံးများ အကျိုးမဝင်ဟု ဆိုရပါမည်။ အကျိုးမဝင်လျှင် ထိုသတ်မှတ်ချက်တွင် တိကျမှု မရှိဟု ဆိုရပါမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကေဝဏ္ဏဟု သတ်မှတ်ထားသော ဘာသာစကားများ၌ အသံတစ်သံထက် ပိုသော စကားလုံး အများအပြား ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ရှိပုံကို မြန်မာဘာသာစကားထဲမှ ပုံစံများပြရလျှင်-

ဖိနပ်၊ ဦးထုပ်၊ စပါး၊ သချိုင်း၊ ပင်လယ်၊ ခြင်္သေ့၊ မျက်နှာ၊ စေတီ၊ လှေကား၊ တန်ဆောင်း၊ သို့ပေမဲ့၊ ရုတ်တရက်၊ ရှောင်တခင်၊ သူဌေး၊ ရဟန်း၊ နာရီ စသည့် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

တော်လှန်၊ နှိပ်စက်၊ ဆင်းရဲ၊ စုံစမ်း၊ နှိုးဆော်၊ ကြေညာ၊ လက်ထပ်၊ ရှိခိုး၊ ရွှေတာ၊ စဉ်းစား၊ ဆင်ခြင်၊ ပျောင်းပျံ့၊ မြိုးခြံ စသည့် စကားလုံးတို့ကို လည်းကောင်း၊

အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားထဲမှ ပုံစံပြုရလျှင် -

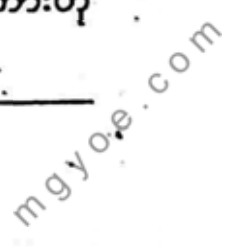
pencil 'ခဲတံ'၊ **radio** 'ရေဒီယို'၊ **university** 'တက္ကသိုလ်'၊ **student** 'ကျောင်းသား'၊ **pagoda** 'ဘုရား'၊ **cinema** 'ရုပ်ရှင်ရုံ'၊ **tobacco** 'ဆေး'၊ **aeroplane** 'လေယာဉ်ပျံ' စသည့် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

determine 'ဆုံးဖြတ်'၊ **remember** 'အမှတ်ရ'၊ **classify** 'မျိုးခွဲ'၊ **understand** 'နားလည်'၊ **prescribe** 'ပြဋ္ဌာန်း'၊ **continue** 'ဆက်လုပ်'၊ **primitive** 'ရှေးကျသော' စသည့် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း ပြုရမည် ဖြစ်သည်။ ပုံစံ စကားလုံးတိုင်းတွင် အသံ (ဝါ) ဝဏ္ဏတစ်ခုထက် ပိုကြပါသည်။ ထိုစကားလုံးမျိုးတို့သည် ဧကဝဏ္ဏဟု ဖွင့်ဆို သတ်မှတ်နိုင်သော ဘာသာစကား တိုင်းတွင် ပါရှိနေခြင်းကြောင့် အထက်ပါ ဧကဝဏ္ဏ ဖွင့်ဆိုချက်သည် တိကျမှု မရှိဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖန် အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ထား ခြင်းကြောင့်လည်း ဧကဝဏ္ဏ ဖွင့်ဆိုချက်သည် တိကျမှု မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသေးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော သတ်မှတ်ချက်တွင် အသံတစ်သံသာမက၊ ထိုအသံတွင် အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုတည်း ရှိရဦးမည်ဟုလည်း ဆိုထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်ဆိုရာ၌ အဘိဓာန်အနက်ကို ရည်ညွှန်းထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဧကဝဏ္ဏဟု သတ်မှတ်ထားသော ဘာသာစကားတို့တွင် အနည်းနှင့် အများ အဘိဓာန်အနက် မရှိသော စကားလုံးများ ရှိကြပါသည်။ ရှိပုံကို မြန်မာ ဘာသာစကားထဲမှ ပုံစံထုတ်ပြုလျှင် -

တယ်၊ မယ်၊ သည်၊ ၏၊ ရဲ့၊ က၊ ကို၊ ကြောင့်၊ ဖြင့်၊ မှ၊ မှာ၊ ကား၊ တော့၊ ချေ၊ စမ်း၊ စို၊ ၍၊ သော စသည်တို့ကို ပြုရပါမည်။ ယင်းတို့တွင် တခြား စကားလုံးများကဲ့သို့ အဘိဓာန်အနက် မရှိကြပါ။ သဒ္ဒါအနက်သာ ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌လည်း ထိုစကားလုံးမျိုးများ ရှိသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ရှိပုံကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ ပုံစံထုတ်ပြုရလျှင် **to, if, as, from, since, when, of** စသည်တို့ကို ပြုရပါမည်။ ယင်းတို့၌ တခြား စကားလုံးများကဲ့သို့ အဘိဓာန်အနက် မရှိကြပါ။ သဒ္ဒါအနက်သာ ရှိပါသည်။ ဧကဝဏ္ဏ ဖွင့်ဆိုချက် တွင်ပါသော အဓိပ္ပာယ် ကန့်သတ်ချက်အရ ဆိုလျှင် ယင်းစကားလုံးမျိုးတို့ကို ဖယ်ထုတ်ရမည်ကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ ဖယ်၍ကား မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် တချို့က ဧကဝဏ္ဏဟု ခေါ်မည့်အစား ရုပ်ရင်းတစ်ခု အနက်တစ်ခု ဘာသာစကားဟု ခေါ်ထိုက်ကြောင်း အဆိုပြုခဲ့ကြသည်။

၁။ monomorphemic

စင်စစ် ဧကဝဏ္ဏဟု မျိုးခွဲသတ်မှတ်ထားသည့် မည်သည့် ဘာသာစကား ဌိမျှ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု ရှိသော စကားလုံးသက်သက်ချည်းဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်ကို မတွေ့ရပါ။ သဒ္ဒါဖွဲ့ရာ၌ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု စကားလုံး အသုံးများ၍ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု မဟုတ်သည့် စကားလုံး အသုံးနည်းသည့် ဘာသာစကားမျိုးနှင့် အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု စကားလုံး အသုံးနည်း၍ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု မဟုတ်သည့် စကားလုံး အသုံးများသည့် ဘာသာစကားမျိုးကိုသာ တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဧကဝဏ္ဏဘာသာစကားကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ အကယ်၍ “ဘာသာစကားတစ်ခုသည် သဒ္ဒါဖွဲ့ရာ၌ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု စကားလုံး အသုံးများ၍ အသံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု မဟုတ်သည့် စကားလုံး အသုံးနည်းလျှင် ထိုဘာသာစကားကို ဧကဝဏ္ဏ ဘာသာစကားဟု ခေါ်သည်” ဟူ၍ သတ်မှတ်လျှင် ပို၍ သင့်လျော်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ဖန် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား ဟူသော ဝေါဟာရ ဖွင့်ဆိုထားပုံကိုလည်း ကြည့်သင့်ပါသည်။ ဖွင့်ထားပုံမှာ အကယ်၍ “ဘာသာစကားတစ်ခုသည် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါအားဖြင့် လည်းကောင်း မိမိတို့ဘာသာ မိမိတို့ သီးခြား လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားလျှင် ထိုဘာသာစကားမျိုးကို တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားဟု ခေါ်သည်” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးဟု ဆိုရာ၌ အဘိဓာန်အနက်ရှိသော စကားလုံးမျိုးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် -

တိုင်းပြည်၊ ငလျင်၊ မုန်တိုင်း၊ လယ်၊ စပါး၊ ခြေထောက်၊ မျက်နှာ၊ ကလေး၊ ဆေးလိပ်၊ ကြက်သွန် စသည့် မြန်မာစကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

တိုက်ခိုက်၊ ပြို၊ ပျက်စီး၊ ငိုကြွေး၊ ကြိမ်းဝါး၊ ကြိုးစား၊ မောပန်း၊ ရိုက်နှက်၊ နှိုင်းယှဉ်၊ တုပ စသည့် မြန်မာစကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

egg ‘ကြက်ဥ’၊ horn ‘ဦးချို’၊ ocean ‘သမုဒ္ဒရာ’၊ town ‘မြို့’၊ vil-lage ‘ရွာ’၊ journey ‘ခရီး’၊ man ‘ယောက်ျား’၊ mouse ‘ကြွက်’၊ duck ‘ဘဲ’ စသည့် အင်္ဂလိပ် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊

quarrel ‘ရန်ဖြစ်’၊ love ‘ချစ်’၊ hate ‘မုန်း’၊ kill ‘သတ်’၊ look ‘ကြည့်’၊ hide ‘ပုန်း’၊ speak ‘ပြော’၊ sleep ‘အိပ်’၊ kiss ‘နမ်း’၊ kick ‘ကန်ကျောက်’ စသည့် အင်္ဂလိပ် စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း ပုံစံအဖြစ်

ပြရပါမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပုံစံပါ စကားလုံးအားလုံးတွင် အဘိဓာန် အနက် ရှိကြသည်ချည်း ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ပုံစံစကားလုံး အားလုံးတို့၌ မိမိတို့ ရည်ညွှန်းရာ ရုပ်ဝတ္ထုသော် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ရပ်သော် လည်းကောင်း၊ ခံစားမှုသော် လည်းကောင်း အသီးသီး ရှိကြသောကြောင့် ဖြစ်သည် ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

သဒ္ဒါအရ သီးခြား လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်သည့် စကားလုံးမျိုး ဆိုရာ ၌ သဒ္ဒါအရ အမျိုးအစား သတ်မှတ်ထားပြီး စကားလုံးမျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် စကားလုံးတစ်ခုသည် မည်သည်ကိုမျှ အမှီမပြုဘဲ မိမိဘာသာ မိမိ နာမ်တစ်ခု အနေဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကြိယာတစ်ခု အနေဖြင့် လည်းကောင်း သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။ နာမ်အနေဖြင့် သီးခြား ရပ်တည်နိုင်သည့် စကားလုံးမျိုးတို့ကို မြန်မာဘာသာစကားမှ ပုံစံထုတ်ပြရလျှင်-
ကြက်၊ ဆရာ၊ သင်ပုန်း၊ လမ်း၊ ခြံ၊ ခေါင်း၊ မျက်စိ၊ ပန်းကန်၊ စလောင်းပုံး၊ မီးစာ၊ သင်္ဘော၊ လှေ၊ ပုဆိုး စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊

ကြိယာအနေဖြင့် သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးတို့ကို မြန်မာ စကားမှ ပုံစံထုတ်ပြရလျှင် -

ဆည်းပူး၊ တွယ်တာ၊ တမ်းတ၊ မျှော်လင့်၊ ဦးချ၊ ဓယ၊ လွင့်၊ မြောက်၊ ခေါ်၊ ပြော၊ ကျီစယ်၊ ကဲ့ရဲ့ စသည်တို့ကို လည်းကောင်း ပြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

နာမ်အနေဖြင့် သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးတို့ကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ ပုံစံထုတ်ပြရလျှင် -

paper 'စာရွက်'၊ key 'သော့'၊ boy 'ယောက်ျားလေး'၊ tree 'သစ်ပင်'၊ stone 'ကျောက်ခဲ'၊ table 'စားပွဲ'၊ son 'သား'၊ moon 'လ'၊ head 'ခေါင်း' စသည့် စကားလုံးတို့ကို လည်းကောင်း၊

ကြိယာအနေဖြင့် သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးတို့ကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ ပုံစံထုတ်ပြရလျှင် -

cut 'ဖြတ်'၊ move 'ရွှေ့'၊ greet 'နှုတ်ဆက်'၊ go 'သွား'၊ give 'ပေး'၊ shake 'လှုပ်'၊ arrive 'ရောက်' စသည်တို့ကို လည်းကောင်း ပြရမည် ဖြစ်ပါ သည်။

တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကြည့်လျှင်လည်း ဧကဝဏ္ဏ ဖွင့်ဆိုချက် ကဲ့သို့ပင် တိကျမှု မရှိကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် မရှိပုံ ချင်း မတူပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဧကဝဏ္ဏ ဖွင့်ဆိုချက်တွင် အသံ/ ဝဏ္ဏနှင့်

ပတ်သက်သော ကန့်သတ်ချက်ပါသည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဖွင့်ဆိုချက်တွင်မူ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်မှု ရှိ မရှိနှင့် ကန့်သတ်ပါသည်။ တစ်နည်း ဆိုရလျှင် အဓိပ္ပာယ်နှင့် သဒ္ဒါအရ ကန့်သတ်ထားပါသည်။

တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဖွင့်ဆိုချက်အရ ဆိုလျှင် အဘိဓာန်အနက် မရှိသော စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါအရ မိမိဘာသာ သီးခြား ရပ်တည်၍ မရနိုင်သော စကားလုံးမျိုးတို့ကို လည်းကောင်း ပစ်ပယ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော စကားလုံးများသည် ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော ဘာသာစကားတိုင်း၌ ရှိကြသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ရှိပုံကို မြန်မာဘာသာစကားမှ ပုံစံပြရလျှင် -

မှ၊ က၊ တယ်၊ မယ်၊ ဖြင့်၊ ကြောင့်၊ တဲ့၊ မဲ့၊ မှာ၊ ကို၊ ကား၊ ချေ၊ ဝေ စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊

အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ ပုံစံပြရလျှင် -

as, if, though, even, at, of, since, but, to, by, and

စသည်တို့ကို လည်းကောင်း ပြုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ပုံစံပါ စကားလုံးမျိုးတို့သည် အဘိဓာန်အနက်လည်း မရှိသော၊ သဒ္ဒါအရလည်း လွတ်လပ်စွာ မရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးများ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဖွင့်ဆိုချက်မှာလည်း တိကျမှု မရှိဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စင်စစ် တစ်သီးပုဂ္ဂလဟု မျိုးခွဲ သတ်မှတ်ထားသည့် မည်သည့် ဘာသာစကား၌မျှ အဘိဓာန်အနက်နှင့် သဒ္ဒါအရ သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးများ ချည်း ရှိသည် မဟုတ်ပါ။ အဘိဓာန်အနက်လည်း ရှိသော သီးခြားလည်း ရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးတို့ကို အသုံးများ၍ အဘိဓာန်အနက်လည်း မရှိသော၊ သီးခြားရပ်တည်နိုင်စွမ်းလည်း မရှိသော စကားလုံးမျိုးတို့ကို အသုံးနည်းသော တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားမျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ အဘိဓာန်အနက်လည်း ရှိ၊ သီးခြားလည်း ရပ်တည်နိုင်စွမ်းရှိသည့် စကားလုံးမျိုးတို့ကို အသုံးနည်း၍ အဘိဓာန်အနက်လည်း မရှိ၊ သီးခြားလည်း ရပ်တည်နိုင်စွမ်း မရှိသည့် စကားလုံးမျိုးကို အသုံးများသော တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားမျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် “အကယ်၍ ဘာသာစကားတစ်ခုသည် သဒ္ဒါပွဲရာ၌ အဘိဓာန်အနက်လည်း ရှိ၊ သီးခြားလည်း ရပ်တည်နိုင်စွမ်းရှိသည့် စကားလုံးမျိုးကို အသုံးများ၍ အဘိဓာန်အနက်လည်း မရှိ၊ သီးခြား

လည်း ရပ်တည်နိုင်စွမ်း မရှိသည့် စကားလုံးမျိုးကို အသုံးနည်းလျှင် ထိုဘာသာ စကားမျိုးကို တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား ဖြစ်သည်” ဟု ဖွင့်ဆိုလျှင် ပို၍ ဆီလျော်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဧကဝဏ္ဏနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလတို့ကို ထိုသို့ မဖွင့်ဆိုကြဘဲ နှစ်မျိုးစလုံးကို တစ်သဘောတည်း ထား၍ ဖွင့်ဆိုထားသည့် ဖွင့်ဆိုချက်မျိုးကို တွေ့ရပါသည်။ ဖွင့်ဆိုပုံမှာ-

“အကယ်၍ ဘာသာစကား တစ်ခုတွင် အဘိဓာန်အနက် ရှိသော စကားလုံးချည်းလည်း ရှိ၍ သဒ္ဒါဖွဲ့ရာ၌လည်း စကားလုံး တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နေရာအရ ဆက်စပ်မှုရှိကြမည် ဆိုလျှင် ထိုဘာသာစကားမျိုးကို ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားဟု ခေါ်သည်” ဟုသာ ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုပြီးနောက်မှ ဧကဝဏ္ဏ/တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား၏ တည်ဆောက်ပုံကို ပုံသေနည်းဖြင့် သင်္ကေတပြုကြသည်။ သင်္ကေတပြုပုံမှာ-

$$-R^1+R^2+R^3+R^4-$$

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုပုံသေနည်းအတိုင်း တည်ဆောက်ထားသော ဘာသာစကား မျိုးကို ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား ဟူ၍ စုစည်း မျိုးခွဲကြပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထား သော ဘာသာစကားများအနက် ထင်ရှားသော ဘာသာစကားတို့မှာ တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် မြန်မာ အပါအဝင် အရှေ့တောင်အာရှရှိ ဘာသာ စကားများ ဖြစ်ကြပါသည်။

၃.၈ ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကား မျိုးကွဲများ

ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားကို ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြရာ၌ ဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း မပြတ်သားကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပိုမို ပြတ်သားမှု ရှိအောင် ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဘာသာစကားကို မျိုးကွဲများ ထပ်၍ ခွဲခဲ့ပါ သည်။ မျိုးခွဲရာတွင် ခွဲနည်းနှစ်နည်းကို သုံးသည်။ ပထမနည်းအရ မျိုးကွဲ ခွဲလိုက် သည့်အခါ ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ မျိုးကွဲ နှစ်မျိုး ရပါသည်။ ထိုနှစ်မျိုးမှာ-

ရပ်သီးကဲ (ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား၊

ရပ်မှီးကဲ (ဧကဝဏ္ဏ/ တစ်သီးပုဂ္ဂလ) ဘာသာစကား

တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

- ၁။ sub-class of monosyllabic/ isolating languages
- ၂။ analytic (monosyllabic/ isolating) language
- ၃။ synthetic (monosyllabic/ isolating) language